STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 06758

MAYNE LIDER

Mordecai Gebirtig

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER

AMHERST, MASSACHUSETTS

413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG

WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust

Arie & Ida Crown Memorial

The Seymour Grubman Family

David and Barbara B. Hirschhorn Foundation

Max Palevsky

Robert Price

Righteous Persons Foundation

Leif D. Rosenblatt

Sarah and Ben Torchinsky

Harry and Jeanette Weinberg Foundation

AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE

National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

ײנע

ידע

מרדכי געבירטיג

אַרויסגעגעבן פֿון פֿאַרלאַג „אַרבעטער־רינג
ביי דעם אַרבעטער־רינג בילדונגס־קאָמיטע

6182

מיינע לידער

פון

מרדכי געבירטיג (בערטיג)

דריטע שטאַרק פאַרגרעסערטע אויפלאַגע

ערשטע אויפלאַגע, 1936

צווייטע אויפלאַגע, 1942

דריטע אויפלאַגע, 1948

THE NATIONAL JEWISH WELFARE BOARD
LIBRARY

הילע געצייכנט פון פרץ קאַמינסקי

Copyright 1948 by
The Educational Department of
The Workmen's Circle
New York, N. Y.

די איצטיקע דריטע אויפלאַגע באַשטייט פון דריי אָפּטיילונגען. אין דער ערשטער אָפּטיילונג גייען אַריין די לידער פון דער ערשטער אויפלאַגע וואָס איז דערשינען אין קראָקע אין **1936**, דורך אַ געביר טיג-קאָמיטעט און אין אַ צווייטער אויפלאַגע אין **1942**, דורך דעם פאַרלאַג אַרבעטער-רינג; אין דער צווייטער אָפּטיילונג גייען אַריין די לידער וואָס זיינען דערשינען אין קראָקע, אין פאַרלאַג „דאָס ביכעלע" אונטערן נאָמען „פאָלקסטימלעך"; אין דער דריטער אָפּטיילונג גייען אַריין די לידער אונטערן נאָמען „ס'ברענט", וואָס זיינען אָנגעשריבן געוואָרן בעת דער היטלער-אָקופּאַציע און זיינען דערשינען אין קראָקע, אין **1946**, דורך דער צענטראַלער יידישער היסטאָרישער קאָמיסיע, ביים צ. ק. פון פוילישע יידן, אָפּט. קראָקע.

Lithographed in U.S.A. by Litho House

פאָרוואָרט צו דער דריטער אויפלאַגע

ווען דער בילדונגס־קאָמיטעט פון אַרבעטער־רינג האָט אַרויסגעגעבן די צווייטע אויפלאַגע פון מרדכי געבירטיגס לידער, האָט קיינער פון אונדז ניט געוווּסט, צי עס לעבט נאָך דער גרויסער יידישער פאָלקס־דיכטער מרדכי געבירטיג.

ביז דעם יאָר **1940** האָבן מיר געוווּסט אַז מרדכי געבירטיג געפינט זיך מיט זיין פרוי און דריי טעכטער אין זיין היימשטאָט קראָקע און אַז ער אַרבעט אין אַ מעבל־וואַרשטאַט און לעבט אין דער זעלבער אָרעמקייט ווי עס לעבן די יידישע פאָלקס־מאַסן אין פוילן. אין דער אָרעמקייט האָט אָבער מרדכי געבירטיג געשריבן זיינע לידער. ער האָט זיינע לידער אַלע מאָל געשריבן פאַר זיך, זיין פרוי און זיינע דריי טעכטער. ער האָט מיט זיינע לידער קיין מאָל ניט געקלאַפּט אין די טירן פון יידישע רעדאַקציעס, מיט זיינע מאַנוסקריפּטן האָט ער קיין מאָל זיך ניט געשפּאַרט אין קיין ביכער־פאַרלאַגן. אונדז דאַכט זיך אַז ער האָט קיין מאָל ניט געחלומט אַז זיינע לידער האָבן אַ ווערט געדרוקט צו ווערן. געשריבן האָט ער זיי פאַר זיך, ווייל ער האָט געהאַט אַ דראַנג אויסצוזינגען זיין צער און פרייד, פאַר זיך און זיינע גאָר נאָענטע. ער האָט זיך אַוודאי ניט פאָרגעשטעלט אַז זיינע לידער וועלן געטראָגן ווערן פון מויל צו מויל, פון לאַנד צו לאַנד, אַז זיי וועלן ווערן אַ טייל פון אַ גרויסן לידער־אוצר, וואָס דאָס פאָלק זינגט מיט גרויס ליבשאַפט און וואָס די בעסטע יידישע זינגער און זינגערינס נעמען אויס מיט זיי אין אַלע שטעט און לענדער פון דער וועלט, וווּ עס איז פאַראַן אַ יידיש לעבן. עס איז שווער צו געפינען אַ צווייטן יידישן פאָלקס־דיכטער וואָס זיינע לידער זאָלן זיך אַזוי טיף איינוואָרצלען אין דער נשמה פון יידישן פאָלקס־מענטשן ווי די לידער פון מרדכי געבירטיג.

ווען אַ זינגער אָדער אַ זינגערין ברענגט פאַרן עולם געבירטיגס אַ ליד — פאַרכאַפּן זיי סיי מיט די ווערטער, סיי מיט די מעלאָדיעס, די צוהערערס, און דער עולם בעט זיך מע זאָל זינגען נאָך און נאָך.

די טעמע פון געבירטיגס ליד רירט אַלע מאָל אָן אַ טיפע און איידעלע סטרונע פון דער פאָלקס־נשמה.

די ווערטער פון זיין ליד זיינען אַזוינע איינפאַכע און פאַרשטענדיקע אַז יעדער פאָלקס־מענטש פאַרשטייט זיי עכט און טיף און שלינגט זיי, שלינגט זיי ממש איין.

צו די מערסטע פון זיינע לידער האָט מרדכי געבירטיג אַליין געשאַפן מוזיק.

ער איז ניט געווען קיין מוזיקער, ער האָט פון זיך אַליין זיך אויסגעלערנט צו שפּילן אויף דער פּיאַנע מיט איין פינגער; אָט מיט דעם איין פינגער האָט ער אויסגעקלאַפּט האַרציקע יידישע מעלאָדיעס צו זיינע האַרציקע יידישע ווערטער.

מרדכי געבירטיג איז געווען אַ פּאַנטאַן פון האַרציקייט און נשמהדיקייט.

זיינע לידער: „מאַטעלע", „רייזעלע", „דריי טעכטער" און אַנדערע וואָס ווערן אַזוי אָפט געזונגען, קלינגען ווי ריינע פאָלקס־לידער, געשאַפן פון פאָלק אַליין.

דאָס איז דער גרעסטער קאָמפּלימענט פאַר אַ פאָלקס־דיכטער!

ווען מיר טרעטן צו צו דער דריטער אויפלאַגע פון מרדכי געבירטיגס לידער, ווייסן מיר שוין אַז דער פאָלקס־דיכטער איז ניטאָ צווישן די לעבעדיקע. מיר ווייסן אַז די גרויזאַמע האַנט פון די היטלער־מערדער האָט דעם 4טן יולי, 1942, מיט אַ שאָס פון אַ קויל געמאַכט אַ סוף צום דיכטערס לעבן.

ווען היטלערס אַרמייען האָבן פאַרכאַפּט קראָקע, האָט זיך דער דיכטער מיט זיין פרוי און טעכטער געראַטעוועט אין דאָרף לאַגעווניקי, לעבן קראָקע.

אין דעם דאָרף איז דאָס לעבן געווען איינזאַם, שווער און שטענדיק אונטערן שאָטן פון טויט. דאָך האָט זיך אים נאָך געגלויבט אַז ער וועט איבערלעבן דעם שונא. אויף דעם זאָגט עדות זיין ליד „מינוטן פון בטחון".

אין 1941 טרייבט מען דעם פאָלקס־דיכטער אַריין אין קראָקעווער געטאָ.

איצט טראָגט מרדכי געבירטיג טרייסט און האָפענונג צו זיינע ברידער אין געטאָ און שטילערהייט רופט ער צום קאַמף. ער שרייבט אויך נייע לידער. דאָרט שרייבט ער אַן: „יום־כיפור אין שול", „בלייב געזונט מיר, קראָקע", „געהאַט האָב איך אַ היים" און נאָך און נאָך. אָבער די קרעפטיקסטע ליד פון אַלע זיינע לידער איז „אונדזער שטעטל ברענט". דאָס איז אַ ליד פון צאָרן און ווייטיק וואָס אונדזער שטעטעלע, אַלע אונדזערע שטעטעלעך, אונדזער גאַנצע וועלט, אונדזער גאַנץ לעבן ברענט, און דו, דו — דאָס פאָלק גופא — „שטייסט מיט פאַרלייגטע הענט"...

מיר גיבן אַרויס די דריטע אויפלאַגע מיט אַ געפיל פון הייליקן ציטער...

מיר ווילן מיט דעם ניט נאָר פאַראייביקן דעם נאָמען פון דעם קדוש מרדכי געבירטיג. מיר ווייסן אויך: אין זיינע נייע לידער שפּיגלען זיך אָפּ די געפילן, די נשמות פון די מיליאָנען קדושים פון אונדזער פאָלק.

זאָל דאָס נייע בוך זיין אַ באַשיידענער אָבער אייביקער אָנדענק, זאָל עס אַזוי ווי פאַרבלייבן אַ מצבה אויפן קבר פון דעם אָריגינעלן און האַרציקסטן יידישן פאָלקס־דיכטער מרדכי געבירטיג.

כבוד זיין אָנדענק!

נ. כאַנין

בילדונגס־דירעקטאָר פון אַרבעטער־רינג

מרדכי געבירטיג (בערטיג)

דער פֿאָלקס־דיכטער און פֿאָלקס־זינגער

יעדער דור האָט זײַנע פֿאָלקס־זינגער און דיכטער. נישט מער: דאָס רוב דיכטער און זינגער זינגען פֿאַר זיך אַליין, פֿאַרן אייגענעם געברויך, צו דער אַרבעט, בײַם טיש, דערשטיקן זייער שירה אין די ענגע ד׳ אַמות פֿון שטוב, ברענגען די דיכטונג קיינמאָל נישט אַרויס אין דער עפֿנטלעכקייט, זייער שירה און דיכטונג אַליין האָט נישט דעם כּוח אַרויסצורײַסן זיך פֿון שטוב אין גאַס אַרײַן. כּל־זמן זיי לעבן זינגען זיי, שטאַרבן זיי אָפּ — שטאַרבט מיט זיי אָפּ זייער פֿאָלקס־דיכטונג און פֿאָלקס־געזאַנג.

מרדכי געבירטיג איז דער הונדערט־פּראָצענטיקער געבענטשטער פֿאָלקס־דיכטער און פֿאָלקס־זינגער, וואָס זינגט, שאַפֿט און ווײַנט אויס זײַן ליד אין שטוב, און דאָס ליד זײַנס פֿראַלט אויף טיר און פֿענצטער און פֿילט אָן די גאַס מיט שירה, באַזינגט דאָס ייִדישע אייגנאַרטיקע לעבן, די ייִדישע ליבע, דאָס ייִדישע פֿאַמיליען־לעבן, מאַמע און קינד, ייִדישע נויט און אָרעמקייט, מאָלט עס מיט אַזעלכע וואַרעמע, עכטע נישט־געפֿעלשטע פֿאָלקס־פֿאַרבן, וואָס נאָר אַזאַ פֿײַנע, ערלעך־פֿילנדיקע פֿאָלקס־נשמה ווי מרדכי געבירטיג קאָן די דאָזיקע פֿאַרבן און טענער שאַפֿן. געוועזן אַ צײַט, און ערשט נישט לאַנג, ווען דאָס ייִדישע קרישטאָל־ריינע פֿאָלקס־ליד האָט זיך געלאָזט הערן אין גאַס, די ייִדישע לירישע טענער פֿון וואָלינער זינגער, אָדעסער גאַסן־לידל, ייִדיש־ליטווישער מעלאַנכאָלישער טאָן, פּוילישע שטייגער־לידער, חסידישע און השׂכּלהשע מאָטיוון.

איצט, ווען דער פּוסטער ריטם און דער געבראָכענער פֿרעמדער נעגער־טאָן פֿון פֿאָקס און טאַנגאָ האָבן באַהערשט די גאַס, זענען די אַלע פֿאַרשטיקטע זינגערישע און פֿאָלקס־דיכטערישע נשמות פֿאַרקער־פֿערט געוואָרן אין מרדכי געבירטיג,-דער איינציקער פֿאָלקסטימלעכער קאָמפּאָניסט אויף דער ייִדישער גאַס אין פּוילן.

מרדכי געבירטיג איז אַ גאָטס־געבענטשטער פֿאָלקס־דיכטער און זינגער, וואָס נייטיקט זיך נישט אין פּירסום. דאָס ליד זײַנס אַליין האָט פֿאַר אים דעם וועג פֿון פֿאָלקס־אָנערקענונג אויסגעשפּרייט. דאָס ליד וואָס איז געוואָרן דער רוח־החיה אין די ייִדישע טעאַטער־שטיק אין אייראָפּע און אין אַמעריקע און אין אַלע קליינקונסט־טעאַטערן און קאָנצערטן. ווו נאָר אַ ייִדישער ישוב איז דאָ, האָט שוין אַהין געבירטיגס

ליד דערגרייכט — דאָס פֿאָלקסטימלעכע ליד וואָס איז אַזוי פֿײַן־האַרציק אידיליש געמאָלט, אַז אויב עס פֿאַרבלאָנדזשעט אין דעם אַן אָפּקלאַנג פֿון אַ פֿרעמדן טאָן, דער אײַנפֿלוס פֿון דער סלאַווישער סביבה ווי געבירטיגס נשמה האָט געאָטעמט — ווערט דאָס פֿאַרבלאָנדזשעט־פֿרעמדע בטל אין דעם גלאַנץ און פֿאַרב פֿון דער וואַרעמער אידילישע בילד, וועלכע שטייגט אָפּ אין ליד אַריבער אין קראַפֿט דעם ניגון.

דער סימן פֿון אמתער ייִדישער פֿאָלקס־דיכטונג איז: דער קלעם בײַם האַרצן...

געבירטיגס אַ ליד קלעמט דאָס האַרץ, וואַרעמט און פֿילט אָן די ייִדישע נשמה מיט זיסער מעלאַנכאָליע און פֿריידיקן ציטער. נישט פֿון רײַכן סאַלאָן זינגט מרדכי געבירטיג, נאָר פֿון די פֿיר הוילע ווענט פֿון דער ייִדישער שטוב און פֿון ייִדישן בעל־מלאָכה. פֿיר הוילע ווענט פֿון חדר, פֿיר הוילע ווענט פֿון שטוב, און אַפֿילו דאָס אײַנשלעפֿערן פֿון דער מאַמען מיט אַ לידעלע דאָס קינד קומט אויך פֿאָר בײַ נאַקעטע, אָרעמע פֿיר ווענט.

געבירטיגס ליד איז דאָס ליד פֿון נויט. אַ מאָריס ראָזענפֿעלד־טאָן קלאַפּט אָפּ אין די סטרונעס פֿון זײַן האַרפֿע, און צעלאָזט ער זיך אַמאָל אין אַ פֿריילעכן טעמפּאָ און ריטם פֿון פֿריילעכקייט און זוניקייט, וועבט זיך אין דער דאָזיקער פֿריידיקייט אויך מער זילבער־פֿאָדעם פֿון אומעט, ווי גאָלד־פֿאָדעם פֿון פֿרייד...

און נאָך אַ סימן פֿון עכטער נישט־געפֿעלשטער פֿאָלקס־דיכטונג און פֿאָלקס־געזאַנג: וואָס מער מען הערט עס, אַלץ מער באַגײַסטערט עס, וואַרעמט און ווירקט.

דאָס איז אויך דער כּוח און סוד פֿון מרדכי געבירטיגס דיכטונג און געזאַנג, וואָס איז שוין געוואָרן די דיכטונג און געזאַנג פֿון גאַנצן פֿאָלק.

מ. קיפּניס

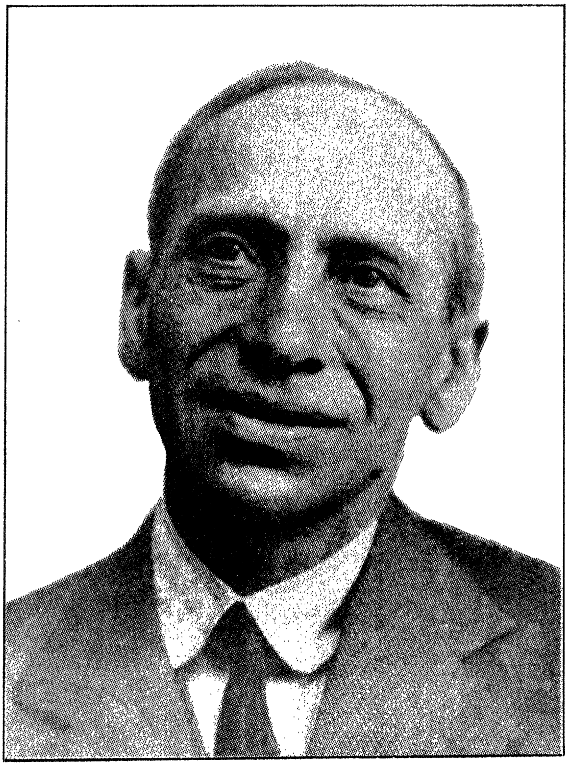

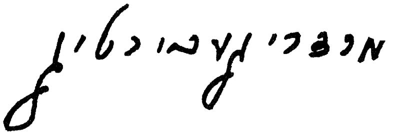

העי, קלעזמאָרים

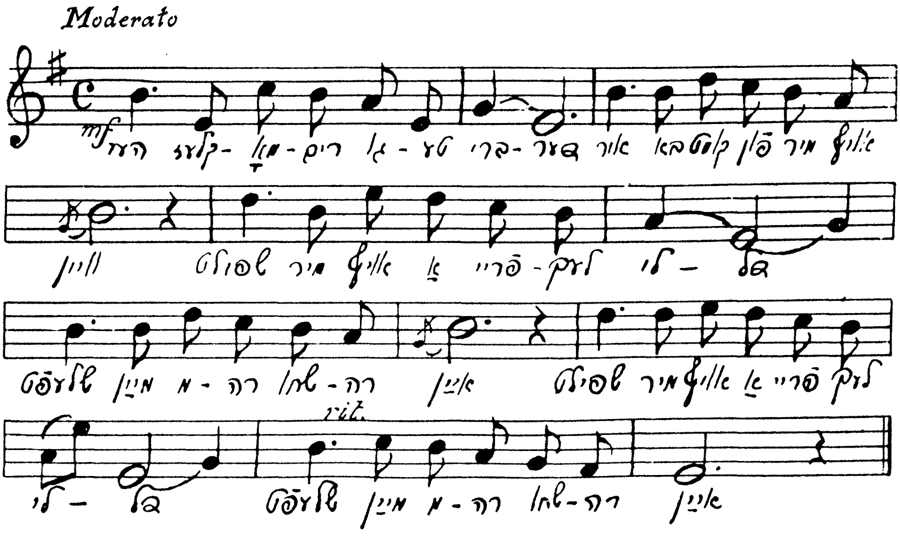

העי, קלעזמאָרים, גוטע-ברידער!
איר באַקומט פֿון מיר אויף ווײַן —
[ביס] שפּילט מיר אויף אַ פֿריילעך לידל,
שלעפּט מײַן מרה-שחורה אײַן.

טרויעריק איז מיר אויפֿן האַרצן,
כ'פֿיל, דאָרט עפּעס נאָגט און קוועלט;
[ביס] ס'בענקט נאָך עפּעס מײַן נשמה
און איך ווייס נישט וואָס מיר פֿעלט.

שפּילט, פֿאַרוויגט מיט אײַערע טענער
מיר דעם אומעט אין מײַן הערץ,
[ביס] ווי מײַן מאַמע פֿלעגט פֿאַרוויגן
מיט אַ לידעלע מײַן שמערץ.

שפּילט מיר אויף אַ פֿריילעך לידל —
עפּעס שפּילט איר טרויעריק היינט;
[ביס] ס'וויינט דאָס פֿלייטל, ס'וויינט דער פֿידל-
אַלץ אַרום מיר עפּעס וויינט.

העי, קלעזמאָרים, גוטע-ברידער!
איר באַקומט פֿון מיר אויף ווײַן —
[ביס] שפּילט מיר אויף אַ פֿריילעך לידל,
שלעפּט מײַן מרה-שחורה אײַן.

קינדער־יאָרן

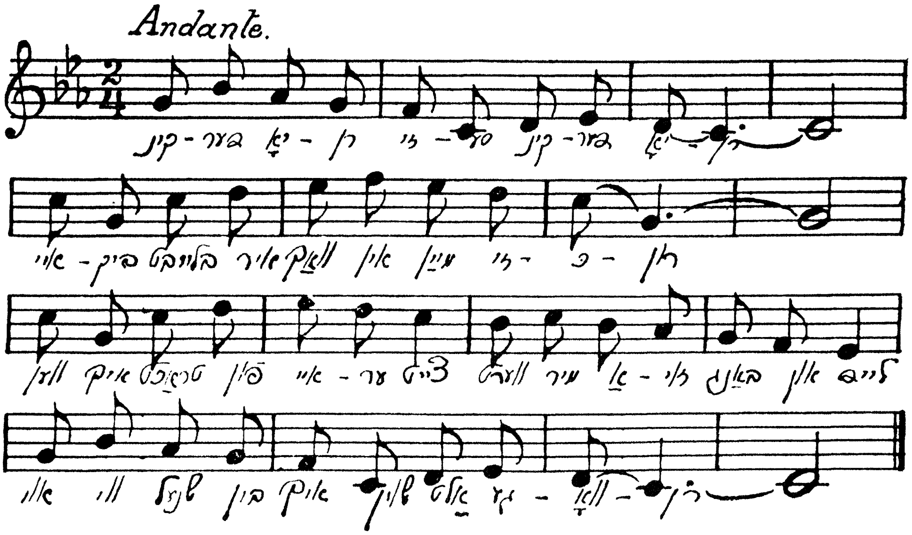

ק ינדער־יאָרן, זיסע קינדער־יאָרן,
אייביק בלײַבט איר וואַך אין מײַן זכּרון;
ווען איך טראַכט פֿון אײַער צייט,
ווערט מיר אַזוי באַנג און לייד —
אוי, ווי שנעל בין איך שוין אַלט געוואָרן.

נאָך שטייט מיר דאָס שטיבל פֿאַר די אויגן,
ווּ איך בין געבוירן, אויפֿגעצויגן,
אויף מײַן וויגל, זע איך דאָרט,
שטייט נאָך אויף דעם זעלבן אָרט —
ווי אַ חלום איז דאָס אַלץ פֿאַרפֿלויגן.

און מײַן מאַמע, אַך, ווי כ׳פֿלעג זי ליבן,
כאָטש זי האָט אין חדר מיך געטריבן;
יעדער קניפּ איז פֿון איר האַנט
מיר נאָך אַזוי גוט באַקאַנט —
כאָטש קיין צייכן איז מיר נישט פֿאַרבליבן.

נאָך זע איך דיך, פֿייגעלע, דו שיינע,
נאָך קוש איך די רויטע בעקלעך דײַנע,
דײַנע אויגן פֿול מיט חן
דרינגען אין מײַן האַרץ אַרײַן,
כ׳האָב געמיינט, דו וועסט אַמאָל זײַן מײַנע.

קינדער־יאָרן, יונגע שיינע בלומען!
צ׳ריק צו מיר וועט איר שוין מער נישט קומען;
יאָרן אַלטע, טרויעריקע,
קאַלטע, מרה־שחורהדיקע
האָבן אײַער שיינעם פּלאַץ פֿאַרנומען.

קינדער־יאָרן, כ׳האָב אײַך אָנגעווירן,
מײַן געטרײַע מאַמען אויך פֿאַרלוירן,
פֿון דער שטוב נישטאָ קיין פֿלעק,
פֿייגעלע איז אויך אַוועק,
אוי, ווי שנעל בין איך שוין אַלט געוואָרן.

הוליעט, הוליעט, קינדערלעך

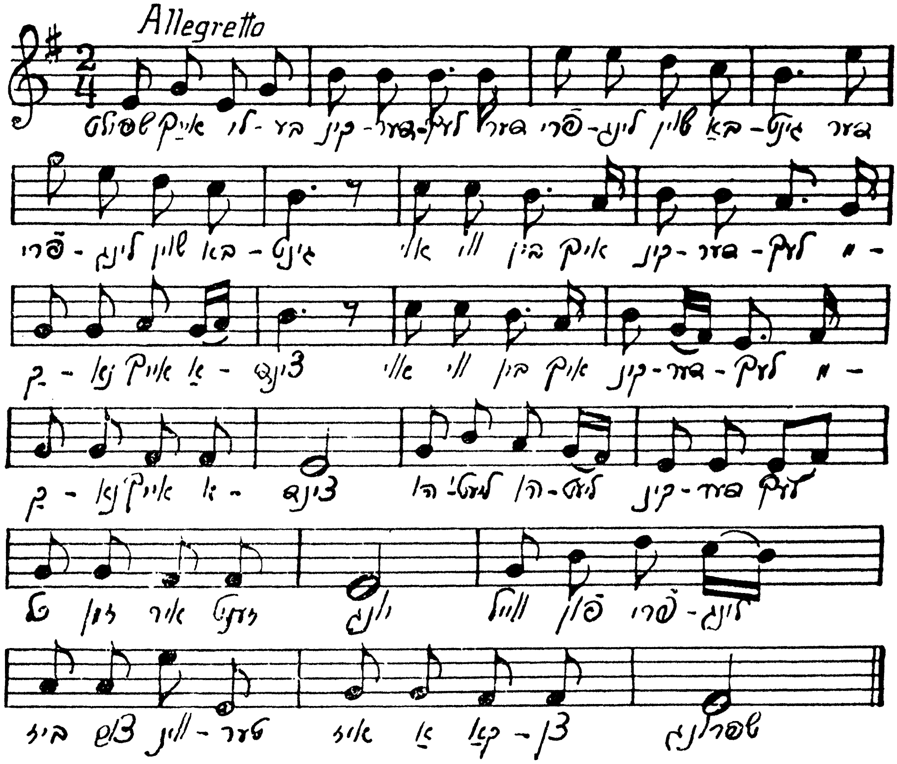

שפּילט אײַך, ליבע קינדערלעך –
[ביס] דער פרילינג שוין באַגינט!
[ביס] אוי ווי בין איך, קינדערלעך,
מקנא אײַך אַצינד.

רעפרען] הוליעט, הוליעט, קינדערלעך,
כּל-זמן איר זענט יונג,
ווײַל פון פרילינג ביז צום ווינטער
איז אַ קאַצן-שפּרונג.

שפּילט אײַך, ליבע קינדערלעך,
[ביס] פאַרזוימט קיין אויגן-בליק.
[ביס] נעמט מיך אויך צרײַן אין שפּיל,
פאַרגינט מיר אויך דאָס גליק.
רעפרען] הוליעט, הוליעט, קינדערלעך אאַז"וו.

קוקט נישט אויף מײַן גראָען קאָפּ,
[ביס] צי שטערט דאָס אײַך אין שפּיל?
[ביס] מײַן נשכה איז נאָך יונג,
ווי צ'ריק מיט יאָרן פיל.
[רעפרען] הוליעט, הוליעט, קינדערלעך אאַז"וו.

מײַן נשמה איז נאָך יונג
[ביס] און גייט פון בענקשאַפט אויס.
[ביס] אַך, ווי גערן ווילט זיך איר
פון אַלטן גוף אַרויס.
[רעפרען] הוליעט, הוליעט, קינדערלעך אאַז"וו.

שפּילט אײַך, ליבע קינדערלעך,
[ביס] פאַרזוימט קיין אויגן-בליק,
[ביס] ווײַל דער פרילינג עקט זיך באַלד,
מיט אים דאָס העכסטע גליק.
[רעפרען] הוליעט, הוליעט, קינדערלעך אאַז"וו.

מײַן טאַטע אַ כּוהן

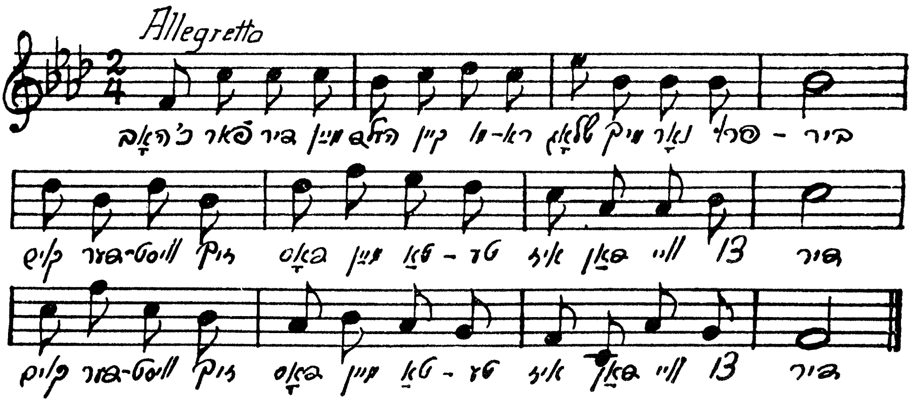

כ׳האָב פֿאַר דיר, מײַן העלד, קיין מורא,
שלאָג מיך נאָר, פּרוביר!
קוים דערוויסט זיך דאָס מײַן טאַטע [ביס]
איז דאַן וויי צו דיר.

ווײַל מײַן טאַטע איז אַ כּוהן,
ס׳איז מיט אים קיין שפּאַס:
ער צערײַסן קען אַ מענטשן, [ביס]
ווען ער ווערט אין כּעס.

איין מאָל האָט אין הויף אַבֿרהמל
מיר דערלאַנגט אַ שטויס,
און מײַן טאַטע, רויט פֿון צאָרן, [ביס]
איז צו אים אַרויס.

נאָר אַ מזל האָט אַבֿרהמל —
גראָד דעם אויגן-בליק
שטאַרבט אַוועק זײַן קראַנקער טאַטע, [ביס]
אוי, האָט ער אַ גליק!

ווײַל אַ כּוהן מוז פֿאַרלאָזן
ס׳הויז ווו ס׳ליגט אַ מת —
שלאָג מיך נאָר; דו מיינסט, אַז תּמיד [ביס]
טרעפֿט זיך אַזאַ נס?

אַבּרהמעלע און יאָסעלע

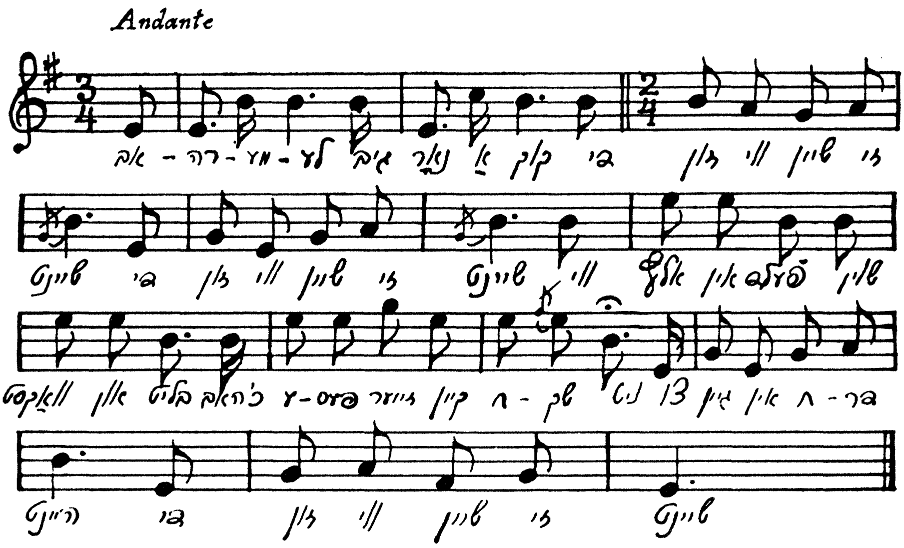

אַבּרהמעלע, גיב נאָר אַ קוק,
[בּיס] { די זון, ווי שיין זי שײַנט!
ווי אַלץ אין פֿעלד שוין וואַקסט און בּליט,
כ'האָב עפּעס זייער קיין חשק ניט
צו גיין אין חדר הײַנט —
די זון ווי שיין זי שײַנט.

— אוי, יאָסעלע, ווי כ'בּין אַ ייִד!
[בּיס] { איך טראַכט דאָס אויך אַצינד,
ווי פֿריילעך איז דאָ איצט, ווי שיין,
עס ווילט זיך נישט אין חדר גיין,
נאָר ווייסט, דאָס איז אַ זינד,
איך טראַכט דאָס אויך אַצינד.

אַבּרהמעלע, דו זעסט אין פֿעלד
[בּיס] { אַ בּין פֿליט שוין אַרום?
און דאָרט שטייט אויף אַ צווייגעלע
אַ גאָלדן זומער-פֿייגעלע.
אַבּרהמל, גיכער קום!
אַ בּין פֿליט שוין אַרום.

כ'זע, יאָסעלע, ווי כ'בין אַ ייִד,
[ביס] { נאָר וואַרט נאָך איין מינוט,
דאָס פֿייגעלע איז טאַקע שיין,
נאָר וואָס וועט אָבער מאָרגן זיין,
דעם רבין קענסטו גוט...
אוי, וואַרט נאָך איין מינוט.

— אַבֿרהמעלע, אוי, נאַרעלע,
[ביס] { פֿאַר מאָרגן זאָרג זיך ניט
תּירוצים איז פֿאַראַן גענוג,
מען דאַרף נאָר זײַן אַ ביסל קלוג —
זע, ס'פֿייגעלע איצט פֿליט!
פֿאַר מאָרגן זאָרג זיך ניט.

— אוי, יאָסעלע, איך וואָרן דיך
[ביס] { נישט גיי, ווי כ'בין אַ ייִד.
דאָס האָט דער שטן דאָרט אין פֿעלד
זיך אין אַ פֿייגעלע פֿאַרשטעלט,
דאָס שלעפּט ער אונדז און ציט —
נישט גיי, ווי כ'בין אַ ייִד.

— אַבֿרהמעלע, דו גייסט אַוועק?
[ביס] { נו גיי, איך בלײַב אַליין,
נאָר זאָגסטו אויס אַ וואָרט פֿון מיר,
בײַ מײַן נאמנות שווער איך דיר,
צעברעך איך דיר אַ ביין,
נו גיי, איך בלײַב אַליין.

משהלע

(דרעט)

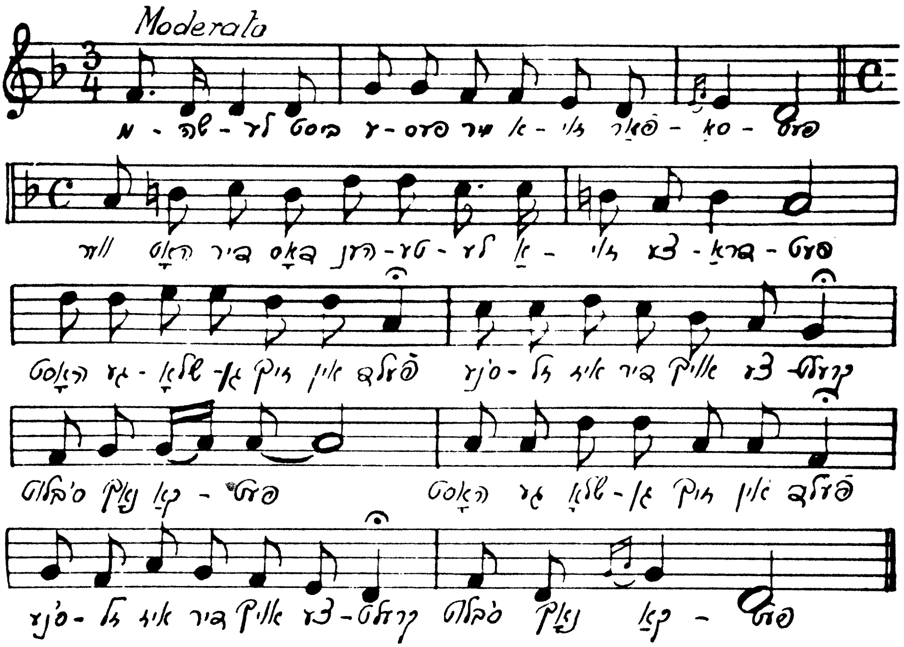

משהלע, ביסט עפּעס מיר אַזוי פֿאַרסאַפּעט —
ווער האָט דיר דאָס הענטעלע אַזוי צעדראַפּעט?
האָסט געשלאָגן זיך אין פֿעלד,
ס׳נעזל איז דיר אויך צעקרעלט,
ס׳בלוט נאָך קאַפּעט.
[ביס]

— טאַטעניו, דאָס האָב איך זיך אין הויף בײַם רבין,
פֿאַרריכטנדיק די הייזעלעך, אַ שטאָך געגעבן;
נישט געשלאָגן זיך אין פֿעלד —
מיט דער נאָדל זיך צעקרעלט,
כ׳זאָל אַזוי לעבן!
[ביס]

— משהלע, וואָס איז געשען? איך מוז דאָס וויסן —
ווער האָט דיר די הייזעלעך אַזוי צעריסן?
עפּעס ביסטו מיר פֿאַרוויינט —
אפשר האָט דער רבי היינט
דיך געשמיסן?
[ביס]

— טאַטעניו, דער רבי האָט מיך נישט געשמיסן,
מײַנע הייזלעך ווייס איך נישט ווער ס'האָט צעריסן.
מיר געזאָגט האָט מאַטעלע,
ער האָט זיך ס'קאַפּאָטעלע [ביס]
אויך צעריסן.

— משהלע, דעם אויגן-בליק אַהער צום טאַטן!
דו האָסט זיך, מײַן יינגעלע, אַליין פֿאַרראַטן.
דיר געזאָגט שוין ס'איז נישט פֿײַן
מאַטל זאָל דײַן חבֿר זײַן, [ביס]
גענאַרסט דעם טאַטן.

— טאַטעניו, כ'האָב נישט געוואָלט מיט אים זיך שפּילן,
נו האָט ער געגעבן מיר זײַן זיידנס ברילן,
אים דערפֿאַר האָב איך געשענקט
ס'פֿידעלע, וואָס ד'האָסט געברענגט, [ביס]
כ'זאָל ד'רויף שפּילן.

— משהלע, ביסט אומפֿאַרשעמט, דו ווייסט דאָס פֿילן,
כ'וויל דו זאָלסט מיט מאַטעלען זיך מער נישט שפּילן,
ס'פֿידעלע דעם אויגן-בליק
ברענגען זאָלסטו מיר צוריק, [ביס]
גיב אָפּ די ברילן.

— טאַטעניו, כ'האָב'ס צ'ריק געוואָלט, ער וויל נישט וויסן,
האָבן מיר זיך ביידע הײַנט צעקריגט, צעביסן.
מײַן הויז צעפּליקט האָט מאַטעלע
און איך האָב אים ס'קאַפּאָטעלע [ביס]
אויך צעריסן.

קיוועלע

(וויג־לידל)

Moderato

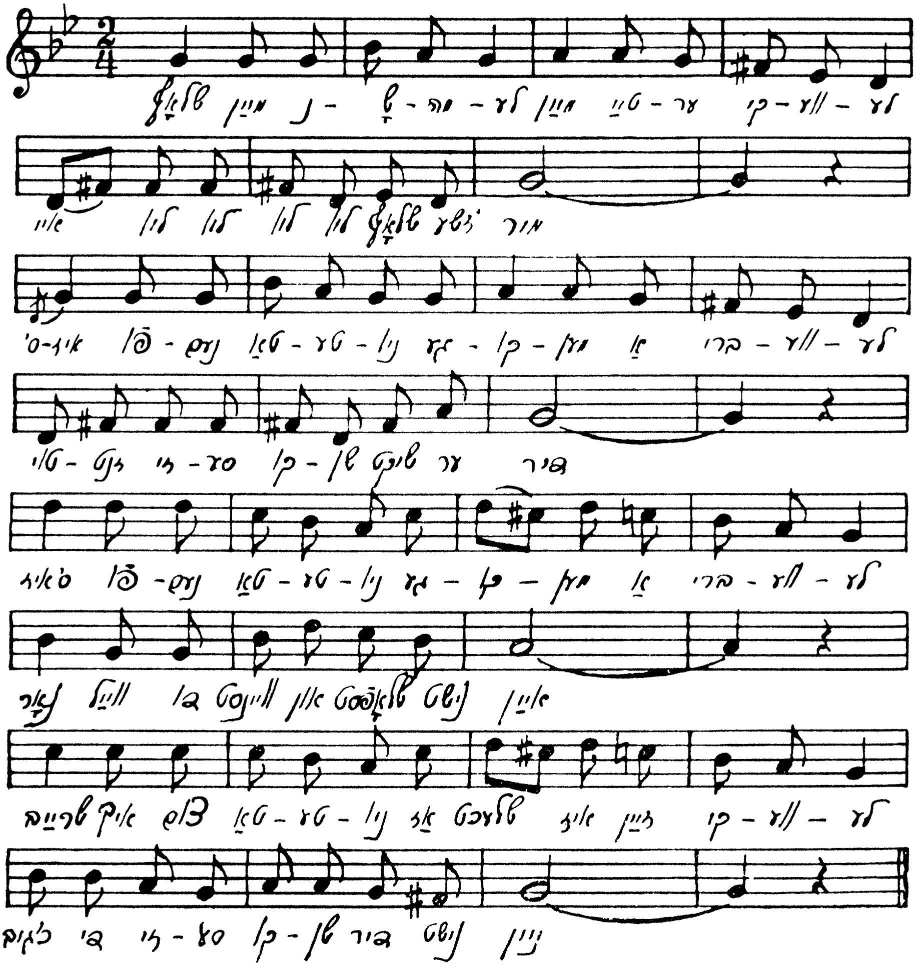

שלאָף, מײַן נשמהלע, מײַן טײַער קיוועלע,
אײַ-ליו ליו-ליו ליו, שלאָף-זשע מיר,
ס׳איז פֿונעם טאַטעניו געקומען אַ בריוועלע—
טויזנט זיסע קושן שיקט ער דיר,
ס׳איז פֿונעם טאַטעניו געקומען אַ בריוועלע—
נאָר ווײַל דו וויינסט און שלאָפֿסט נישט איין,
שרײַב איך צום טאַטעניו, אַז שלעכט איז זײַן קיוועלע,
כ׳גיב די זיסע קושן דיר נישט, ניין.

שלאָף, מײַן נחמהלע, מײַן טײַער קיוועלע,
שאַ, שטיל, אוי וואָס איז הײַנט מיט דיר?
ס׳איז פֿונעם טאַטעניו געקומען אַ בריוועלע —
ער נעמט אונדז אַריבער, שרײַבט ער מיר;
ס׳איז פֿונעם טאַטעניו געקומען אַ בריוועלע —
נאָר ווען דו וועסט נישט רויִק זיין,
פֿאָרט מיט מיר משהלע און לאהלע און ריוועלע,
דיך לאָז איך דאָ איבער גאַנץ אַליין.

שלאָף מיר, מײַן קדישל, מײַן טײַער קיוועלע,
פלאָג נישט און קוויל מיך נישט אומזיסט.
כ׳האָב צו דעם טאַטעניו געשריבן אַ בריוועלע,
אים דערציילט ווי שיין, ווי שלעכט דו ביסט,
כ׳האָב צו דעם טאַטעניו געשריבן אַ בריוועלע —
נאָר ווען דו שלאָפֿן וועסט אַצינד,
פֿאָרט צו דעם טאַטעניו מיט אונדז אויך מײַן קיוועלע,
קריגסט די זיסע קושן אויך, כ׳מײַן קינד.

משהלע, מײַן פֿרײַנד

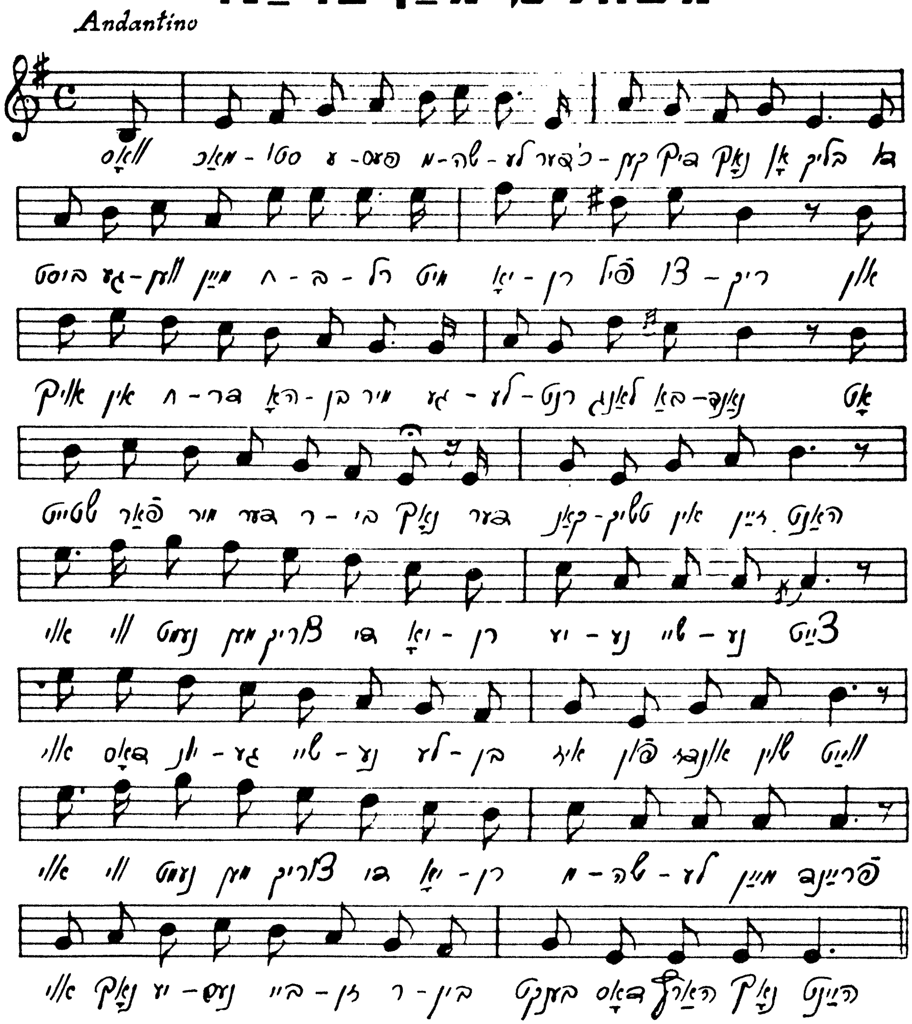

וואָס מאַכסטו עפעס, משהלע?
כ'דערקען דיך נאָך אָן בליק,
דו ביסט געווען מײַן חבֿרל
מיט יאָרן פֿיל צוריק,
און אויך אין חדר האָבן מיר
געלערנט לאַנג באַנאַנד,
אָט שטייט פֿאַר מיר דער רבי נאָך,
דער קאַנטשיק אין זײַן האַנט.

[רעפרען] אוי, ווי נעמט מען צוריק די יאָרן,
יענע שיינע צײַט,
אוי, דאָס יונגע שיינע לעבן
איז פון אונדז שוין ווײַט.
אוי, ווי נעמט מען צוריק די יאָרן,
משהלע, מײַן פרײַנד,
אוי, נאָך יענעם בייזן רבין
בענקט דאָס האַרץ נאָך הײַנט.

וואָס מאַכסטו, זאָג, מײַן חבֿרל?
דײַן שמייכעלע אַצינד
דערמאָנט מיך דײַן עקשנותקייט
נאָך זײַענדיק אַ קינד,
דער רבי שמײַסט אין דיר אַרײַן,
ביסט אויפגערעגט און בלאַס,
נאָר אים להכעיס שמייכלסטו,
דער רבי שפּרינגט פון כעס.

[רעפרען] אוי, ווי נעמט מען צוריק די יאָרן...
(ביז „משהלע, מײַן פרײַנד״)
אוי, נאָך יענע שמיץ פון רבין
בענקט דאָס האַרץ נאָך הײַנט.

וואָס מאַכט דײַן שוועסטער רחלע?
ווי כ׳וואָלט זי איצט געזען,
זי איז אַמאָל, געדענקסטו נאָך,
מיר נאָענט צום האַרץ געווען,
נאָר זי געליבט האָט בערעלען,
געהאַסט מיך אָן שום גרונט,
געבליבן איז אין האַרצן לאַנג
אַ נישט-פאַרהיילטע ווונד.

[רעפרען] אוי, ווי נעמט מען צוריק די יאָרן...
(ביז „משהלע, מײַן פרײַנד״)
אוי, נאָך יענער שייגער רחלע
בענקט דאָס האַרץ נאָך הײַנט.

ווי גייט עס עפּעס בערעלען,
אַבֿרהמעלע וואָס מאַכט?
און זאַלמעלע און יאָסעלע?
זייער אָפט פון אײַך געטראַכט,
געחלומט פון אײַך, קינדערלעך,
געזען זיך אין דער מיט,
געוואָרן אַלטע ייִדעלעך —
ווי שנעל דאָס לעבן פליט.

[רעפרען] אוי, ווי נעמט מען צוריק די יאָרן...
(ביז „משהלע, מײַן פרײַנד״)
אוי, נאָך יענע יונגע ליידן
בענקט דאָס האַרץ נאָך הײַנט.

מאָטעלע

(ד ר ע ט)

Andante

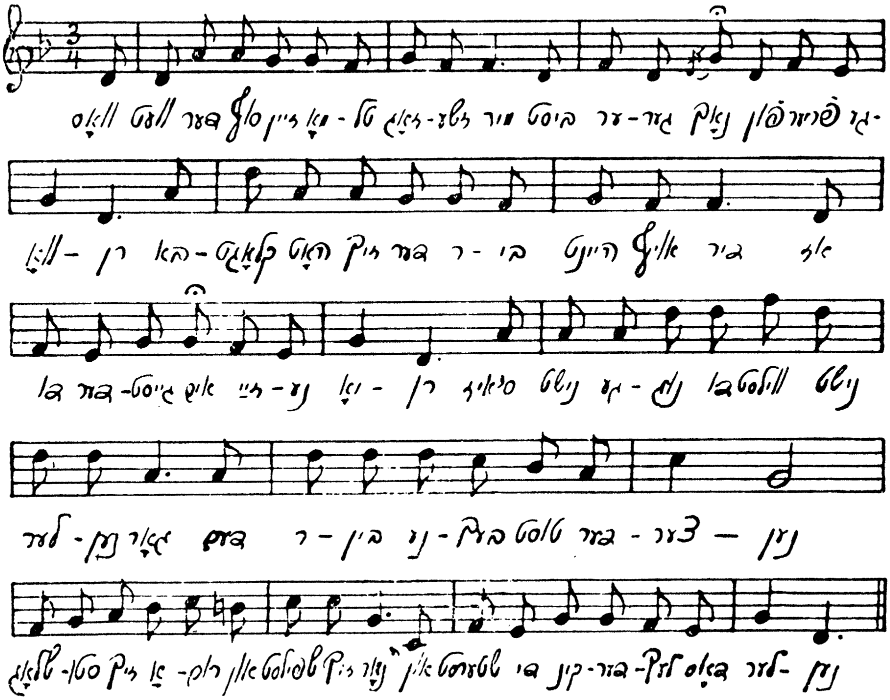

װאָס וועט דער סוף זײַן, מאָטל, זאָג־זשע מיר?
ביסט ערגער נאָך פֿון פֿריער געוואָרן,
באַקלאָגט האָט זיך דער רבי הײַנט אויף דיר,
אַז דו דערגייסט אים זײַנע יאָרן.
ס׳איז נישט גענוג דו ווילסט נישט לערנען גאָר,
דעם רבין נעבעך טוסט דערצערנען,
שלאָגסטו זיך אַרום און שפּילסט זיך נאָר,
און שטערסט די קינדערלעך דאָס לערנען?

— נישט אמת, טאַטע, וואָס דער רבי זאָגט,
אַ שלעכטער מענטש, נישטאָ זײַן גלייכן,
פֿאַרוואָס דערציילט ער נישט, ווי ער אונדז שלאָגט,
זע, טאַטעניו, דעם בלאָען צייכן.
כ׳האָב מיט אַבֿרהמלען זיך צעוועטלט בלויז,
ער האָט מײַן חומש צעריסן,
דערפֿאַר האָט אונדז דער רבי אויף זײַן שויס
נאָך מיט אַ ניגונדל געשמיסן.

— וואָס וועט דער סוף זײַן, מאָטל? ענטפֿער דרויף:
די שכנים זאָגן, כ׳מוז זיי גלויבן,
דו יאָגסט זיך גאַנצע טעג אַרום אין הויף,
און חבֿרסט זיך מיט יאַנעקס טויבן, —
צי איז דאָס שיין פֿאַר ייִדן, זאָג אַליין,
מיט טויבן זיך אַרום צו יאָגן?
האָסט געכטן, מאָטל, ווידער מיט אַ שטיין
דעם שכנס שויבן אויסגעשלאָגן?

— נישט אמת, טאַטע, ס׳איז נאָר קוים אַרויס
אַ שטיקל שויב, מען קען׳ס צוקלעבן.
איך יאָג זיך נישט, איך קוק זיך צו נאָר בלויז,
ווי שיין די טײַבעלעך זיך שוועבן,
ווי פֿרײַ זיי שפּרינגען זיך אַרום אין הויף,
ווי שיין די קערנדלעך זיי פּיקן,
ווי שנעל זיי גיבן זיך אַ לאָז אַרויף,
ווען זיי אַ פֿרעמדע טויב דערבליקן.

— וואָס וועט דער סוף זײַן, מאָטל, כ׳פֿרעג דיך נאָר?
אַ גרויסער יונג, קיין עין־הרע.
ווען איך בין אַלט געווען דרײַצן יאָר,
געקענט ווי וואַסער די גמרא,
אַ ייִד מוז לערנען תּורה מיט גרויס פֿרייד,
נישט האָבן נאַרישקייט אין זינען —
אַז ווויל דעם מענטש, וואָס איז צו גאָט, צו לייט,
וואָס קען גוט לערנען און געלט פֿאַרדינען.

— דער זיידע האָט אַמאָל דערציילט פֿון דיר,
פֿלעגסט אויך נאָך טײַבעלעך זיך יאָגן,
ביסט אויך פֿיל בעסער נישט געווען פֿון מיר,
דײַן רבי האָט דיך אויך געשלאָגן,
הײַנט קענסטו לערנען און האָסט געלט דערצו,
האָב, טאַטעניו, פֿאַר מיר קיין מורא,
ווען איך וועל ווערן גרויס, וועל איך, ווי דו,
פֿאַרדינען געלט און לערנען תּורה.

די זון איז פֿאַרגאַנגען

Moderato

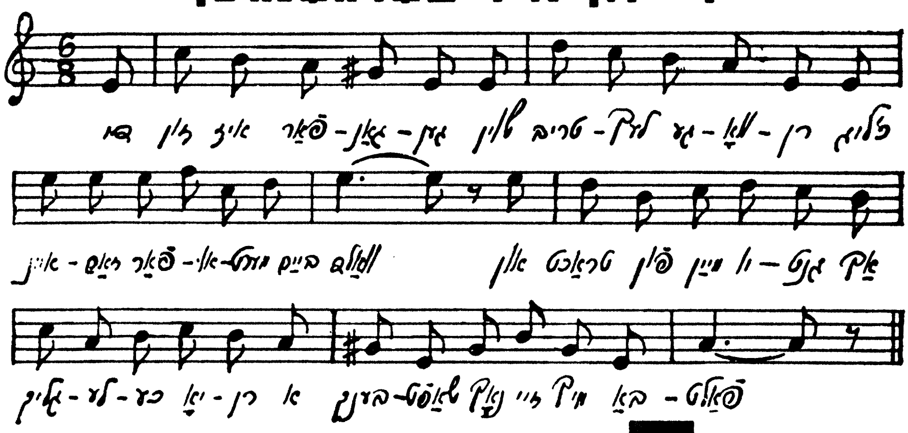

די זון איז פֿאַרגאַנגען, שוין טריבלעך געוואָרן,
כ׳ליג איינזאַם, פֿאַראומערט בײַם וואַלד
און טראַכט פֿון מײַן יוגנט, אַך, גליקלעכע יאָרן,
אַ בענקשאַפֿט נאָך זיי מיך באַפֿאַלט.

און פּלוצלונג דערזע איך, עס ווילט זיך נישט גלויבן,
צי זאָל דאָס אַ חלום זײַן בלויז,
עס קומען צו שוועבן פֿיל ווײַסינקע טויבן
און שטעלן אַרום מיר זיך אויס.

און כ׳פֿיל אַזוי יונג זיך, ווי ס׳וואָלט מיט זיי קומען
מײַן יוגנט צוריק פֿון דאָס ניי,
און כ׳הער ווי די טײַבעלעך וואָרקען און ברומען,
כ׳פֿאַרנעם אָט די ווערטער פֿון זיי:

— דו האָסט פֿאַר אַ ווײַל אונדז דערמאָנט אין זיכּרון,
דערקענסט אונדז? קוק אײַן זיך געניי,
דאָס זענען מיר דײַנע פֿאַרגאַנגענע יאָרן,
נאָך וועלכע דיר בענקט זיך אַזוי.

מיר האָבן דעם רוף פֿון דײַן האַרצן פֿאַרנומען,
דײַן אומעט, דײַן בענקען אָן שיעור,
נו, זענען מיר טײַבעלעך ווידער געקומען
און בלײַבן שוין אייביק מיט דיר.

איך שטרעק מײַנע הענט אויס און גיב זיי אָפּ שלום,
ביסט יונג, הער איך וואָרקען אין וואַלד —
און פּלוצלונג דערוואַך איך, געווען בלויז אַ חלום,
כ׳ליג איינזאַם, פֿאַראומערט און אַלט.

יאַנקעלע

Allegretto

(וויג־ליד)

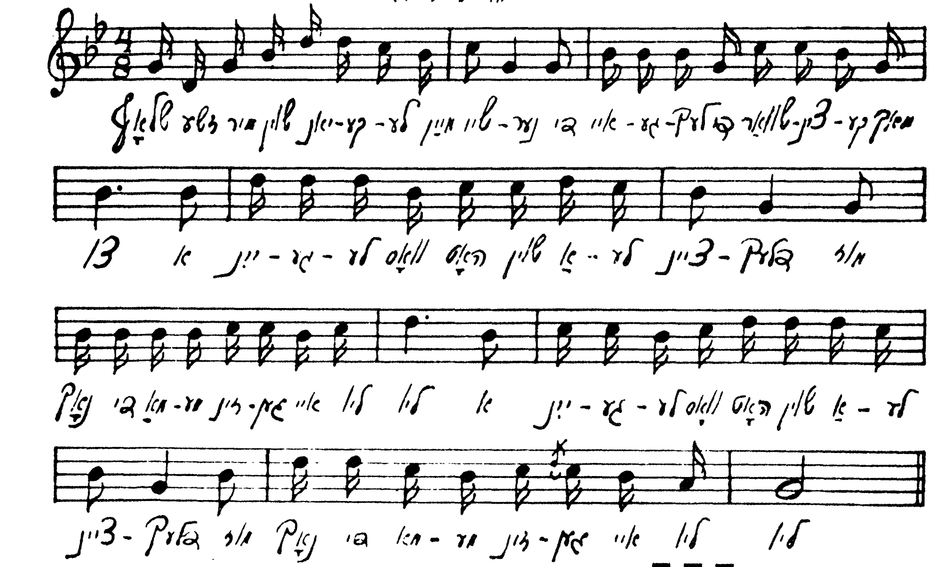

שלאָף-זשע מיר שוין, יאַנקעלע, מײַן שײנער,
די אייגעלעך, די שוואַרצינקע מאַך צו,
[ביס] | אַ יינגעלע, וואָס האָט שוין אַלע ציינדלעך,
| מוז נאָך די מאַמע זינגען אײַ-ליו-ליו?

אַ יינגעלע, וואָס האָט שוין אַלע ציינדלעך,
און וועט מיט מזל באַלד אין חדר גיין,
[ביס] | און לערנען וועט ער חומש און גמרא,
| זאָל וויינען ווען די מאַמע וויגט אים איין?

אַ יינגעלע, וואָס לערנען וועט גמרא,
אָט שטייט דער טאַטע, קוועלט און הערט זיך צו,
[ביס] | אַ יינגעלע, וואָס וואַקסט אַ תּלמיד-חכם,
| לאָזט גאַנצע נעכט דער מאַמען נישט צורו?

אַ יינגעלע, וואָס וואַקסט אַ תּלמיד-חכם,
און אַ געניטער סוחר אויך צוגלײַך,
[ביס] | אַ יינגעלע, אַ קלוגער חתן-בחור,
| זאָל ליגן אַזוי נאַס ווי אין אַ טײַך?

נו, שלאָף-זשע מיר, מײַן קלוגער חתן-בחור,
דערווײַל ליגסטו אין וויגעלע בײַ מיר.
[ביס] | ס'וועט קאָסטן נאָך פֿיל מי און מאַמעס טרערן
| ביז וואַנען ס'וועט אַ מענטש אַרויס פֿון דיר.

שלמהלע ליבער

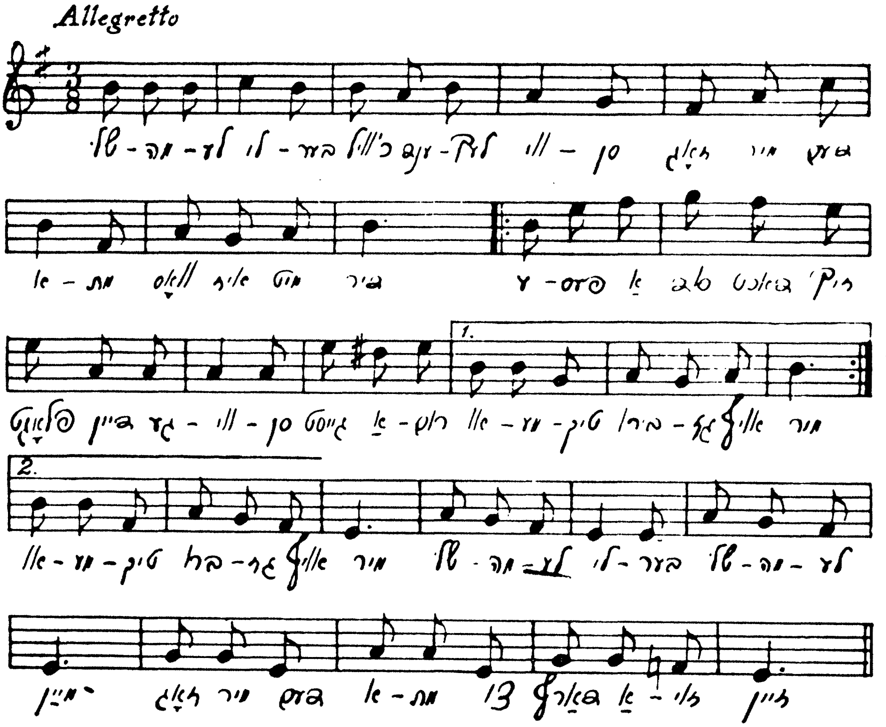

שלמהלע ליבער, כ׳וויל ענדלעך וויסן,
זאָג מיר דעם אמת, וואָס איז מיט דיר?
[ביס] { עפּעס אַ סוד דאַכט זיך פּלאָגט דײַן געוויסן,
גייסט אַרום אומעטיק, ברוגז אויף מיר.
[רעפרען] שלמהלע ליבער, שלמהלע מײַן,
זאָג מיר דעם אמת, צי דאַרף אַזוי זײַן.

שלמהלע ליבער, זאָג מיר גאַנץ אָפן,
אין וואָס דײַן זאָרג, דײַן אומעט באַשטייט?
[ביס] { האָט אפשר ביילקע דיך ווידער געטראָפן
און מיט איר נדן דעם קאָפּ דיר פאַרדרייט?
[רעפרען] שלמהלע ליבער אאַז״וו.

שלמהלע ליבער, קענסט זיך דערמאָנען
וואָס ערשט נישט לאַנג געזאָגט האָסטו מיר?
[ביס] אין אַ קליין שטיבל, נאָר מיט דיר צוזאַמען,
וואָס פֿאַר אַ ווערט האָט דאָס לעבן אָן דיר.
[רעפֿרען] שלמהלע ליבער אאַז"וו.

שלמהלע ליבער, דאַרפֿסט זיך נישט שעמען,
זאָג מיר דעם אמת, זײַ נישט פֿאַרשטעלט,
[ביס] האָסטו ליב ביילקען, צי ווילסטו זי נעמען
בלויז נאָר דערפֿאַר, ווײַל עס רייצט דיך איר געלט?
[רעפֿרען] שלמהלע ליבער אאַז"וו.

שלמהלע ליבער, כ'קען דיר ד'רויף שווערן,
ס'וועט נישט קיין שלום זײַן צווישן אײַך,
[ביס] וועסט מיך נישט איין מאָל דערמאַנען מיט טרערן,
כאָטש איך בין אָרעם און ביילקע איז רײַך.
[רעפֿרען] שלמהלע ליבער, שלמהלע מײַן,
וועסט דאַן באַדויערן, נאָר שפּעט וועט שוין זײַן.

Moderato

אוי, נאַרישע בריאה

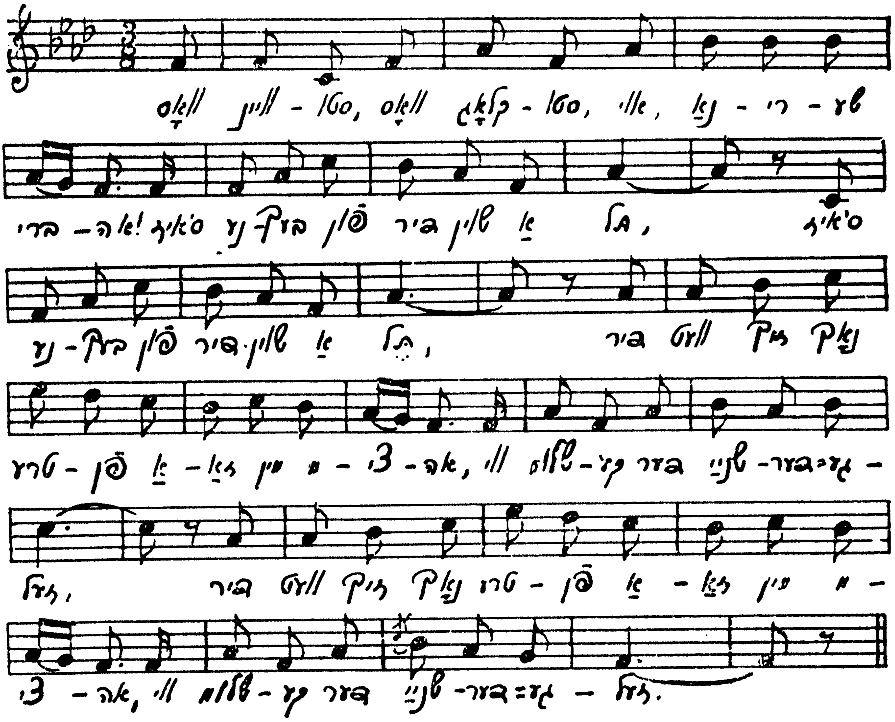

וואָס וויינסטו, וואָס קלאָגסטו, אוי, נאַרישע בריאה!
[ביס] ס'איז נעבעך פֿון דיר שוין אַ תּל,
[ביס] { דיר וועט זיך נאָך טרעפֿן אַזאַ מין מציאה,
וועט שלומקע דער שנײַדער-געזעל.

אַבֿרהמל דער אַלמן, אַ ייִד ווי אַ שׂרפֿה,
[ביס] פֿאַרמאָגט אַ סך זילבער און גאָלד,
[ביס] { פֿלעגט בײַ דיר זיך בעטן, געוועזן די כּפּרה,
און דו האָסט נאָר שלומקען געוואָלט.

נאָר זאָרג זיך נישט, טאָכטער, נאָך וועלן בעלנים
[ביס] געגנוג זיך געפֿינען אויף דיר,
[ביס] { ווײסט זען, אַז דער הולטײַ, אַ קלאָג צו זײַן פּנים,
וועט קומען זיך בעטן בײַ דיר.

נו, זאָרג זיך נישט, טאָכטער, עס טרעפֿט בײַ מאַגנאַטן,
[ביס] געגנוג יונגע-לײַט נאָך פֿאַראַן,
[ביס] { ווײסט זען, אַז דער שנײַדערוק, אַ רוח אין זײַן טאַטן,
וועט זײַן נאָך מיט מזל דײַן מאַן.

אוי, מאַמעניו מײַן

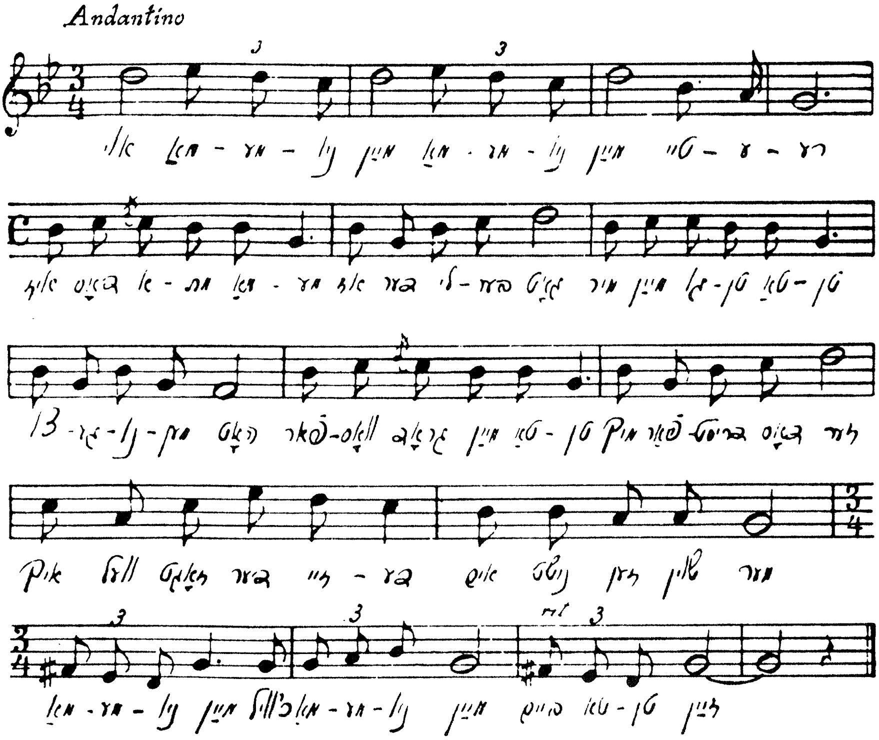

אוי, מאַמעניו מײַן, מאַמעניו,
איז דאָס אמת, מאַמע, מײַן טײַערע!
אַז דער ליבער גאָט
מיר מײַן גוטן טאַטן
צוגענומען האָט?
פֿאַרוואָס גראָד מײַן טאַטן,
מיך פֿאַרדריסט דאָס זייער,
איך וועל, זאָגט דער זיידע,
אים נישט זען שוין מער.
מאַמעניו מײַן, כ'וויל, מאַמעניו מײַן,
בײַם טאַטן זײַן.

אוי, מאַמעניו מײַן, מאַמעניו, מײַן טײַערע!
איז דאָס אמת, מאַמע,
וואָס דער זיידע זאָגט,
אַז די טויטע לײַדן
ווען נאָך זיי מען קלאָגט?

און ווען מיר דאָ וויינען
האָבן זיי קיין רו —
כ'וועל שוין מער נישט וויינען,
וויין נישט, מאַמעניו.
מאַמעניו מײַן, אוי, מאַמעניו מײַן, כ'בעט דיך,
נישט וויין.

אוי, מאַמעניו מײַן, מאַמעניו, מײַן טײַערע!
איז דאָס אמת, מאַמע,
וואָס איך האָב געהערט?
ווען משיח וועט קומען
אויף זײַן ווײַסן פֿערד,
וועלן אַלע מתים
אויפֿשטיין פֿון דאָס ניי
און מײַן גוטער טאַטע
וועט זײַן צווישן זיי?
מאַמעניו מײַן! אוי, מאַמעניו מײַן,
ווען וועט דאָס זײַן?

אונדזער אָרעם קינד

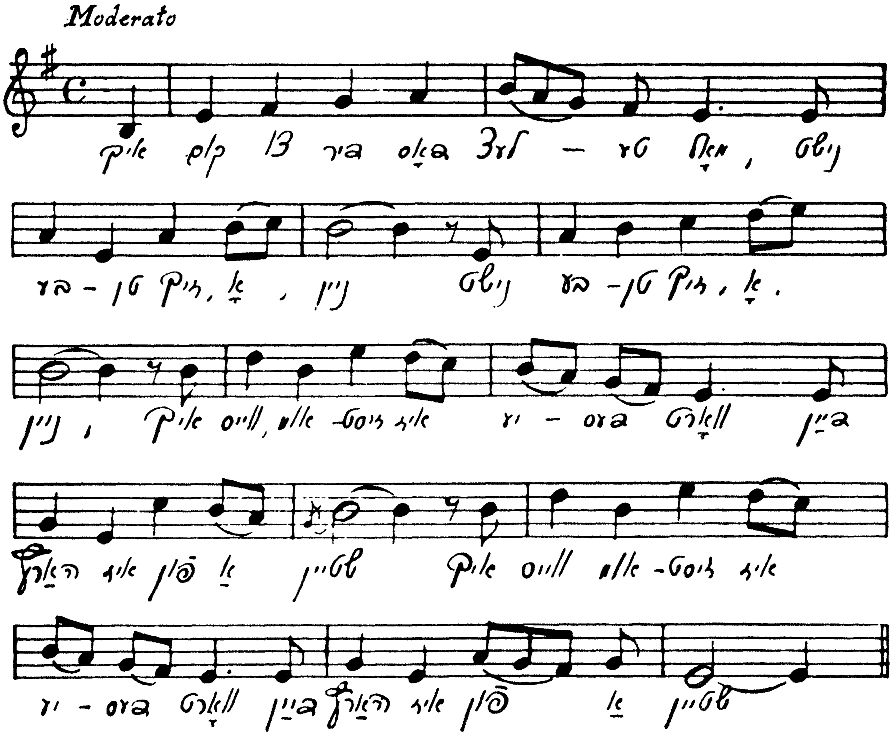

א
איך קום צו דיר דאָס לעצטע מאָל,
[ביס] נישט בעטן זיך, אַ, ניין,
[ביס] { איך ווייס, אומזיסט איז יעדעס וואָרט,
דײַן האַרץ איז פֿון אַ שטיין.

איך קום צו דיר דאָס לעצטע מאָל,
[ביס] דערמאָנען דיך אַצינד,
[ביס] { וואָס וועט געשען אין פֿינדל-הויז
מיט אונדזער אָרעם קינד.

איך האָב מײַן וועלט שוין אָפּגעלעבט,
[ביס] איך שטיי שוין האַרט בײַם ברעג,
[ביס] { באַלד וועט דער טײַך אַ זינדיקע
פֿאַרשלעפּן ווײַט אַוועק.

און דו וועסט זיך אויפֿזוכן באַלד
[ביס] אַ פֿרוי פֿון רײַכן הויז,
[ביס] { וועסט האָבן מיט איר קינדערלעך,
זיי פּיעשטשען אויף דײַן שויס.

אַ לעבן פֿול מיט גליק און פֿרייד
[ביס] פֿאַר דיר, פֿאַר זיי באַגינט —
[ביס] { וואָס וועט געשען אין פֿינדל-הויז
מיט אונדזער אָרעם קינד?

שלאָף שוין, מײַן קינד

(וויג־ליד)

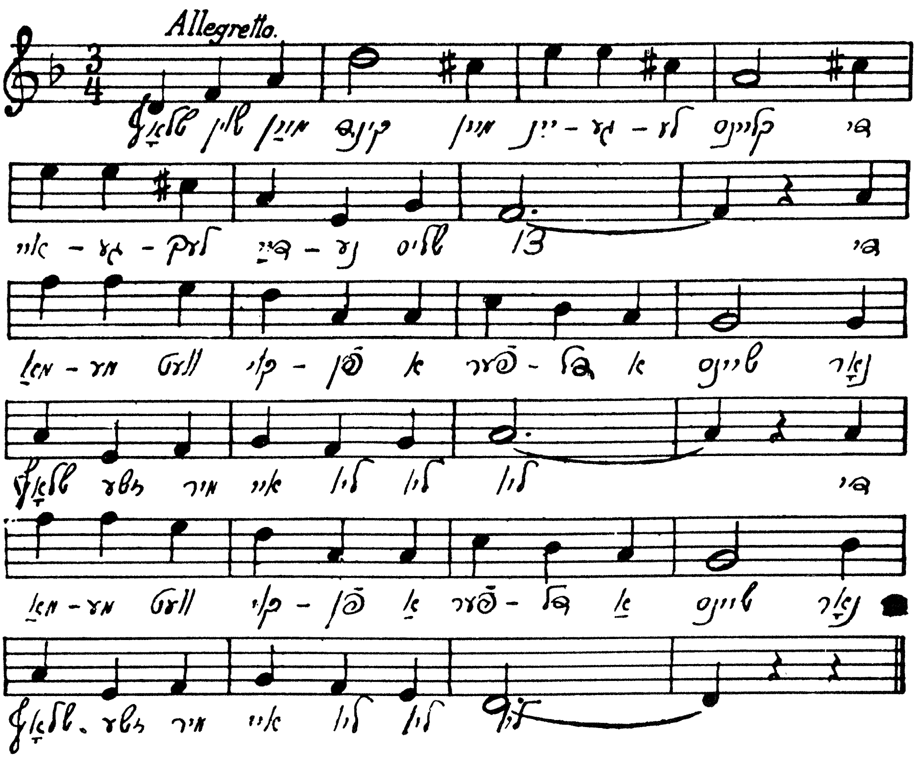

נו שלאָף שוין, מײַן קינד, מײַן ייִנגעלע קליינס,
די אייגעלעך דײַנע מאַך צו —
די מאַמע וועט קויפֿן אַ פֿערדל אַ שיינס,
נאָר שלאָף־זשע מיר — איי־ליו ליו־ליו.

אַ פֿערדל אַ שיינס, ס'וועט קאָסטן פֿיל געלט,
אַ וועגעלע אויך, אויף מײַן וואָרט.
דו וועסט קאָנען פֿאָרן אַרום אין דער וועלט,
אויפֿזוכן דײַן טאַטעשי דאָרט.

דײַן טאַטע, מײַן קינד, איז לאַנג שוין אַוועק,
אַ בריוול געשריבן, נישט מער.
געפֿינסטו אים דאָרטן, דאַן פֿרעג אים, אוי פֿרײַ
צי ליבט ער דײַן מאַמען נישט מער.

צי האָט ער פֿאַרגעסן זײַן ווײַב און זײַן קינד,
אַ צווייטע פֿאַרטרעט דאָרט מײַן אָרט.
צי אפשר חלילה, אוי ווי מיר און ווינד,
געשטאָרבן דער טאַטעשי דאָרט.

איי־ליו־ליו — שלאָף, מײַן ייִנגעלע קליינס,
אַ יתומל נעבעך ביסטו.
איך וועל דיך לערנען אַ קדישל אַ שיינס,
שלאָף־זשע מיר — איי־ליו ליו־ליו.

חנהלע און נחומל

(ד ר ע ט)

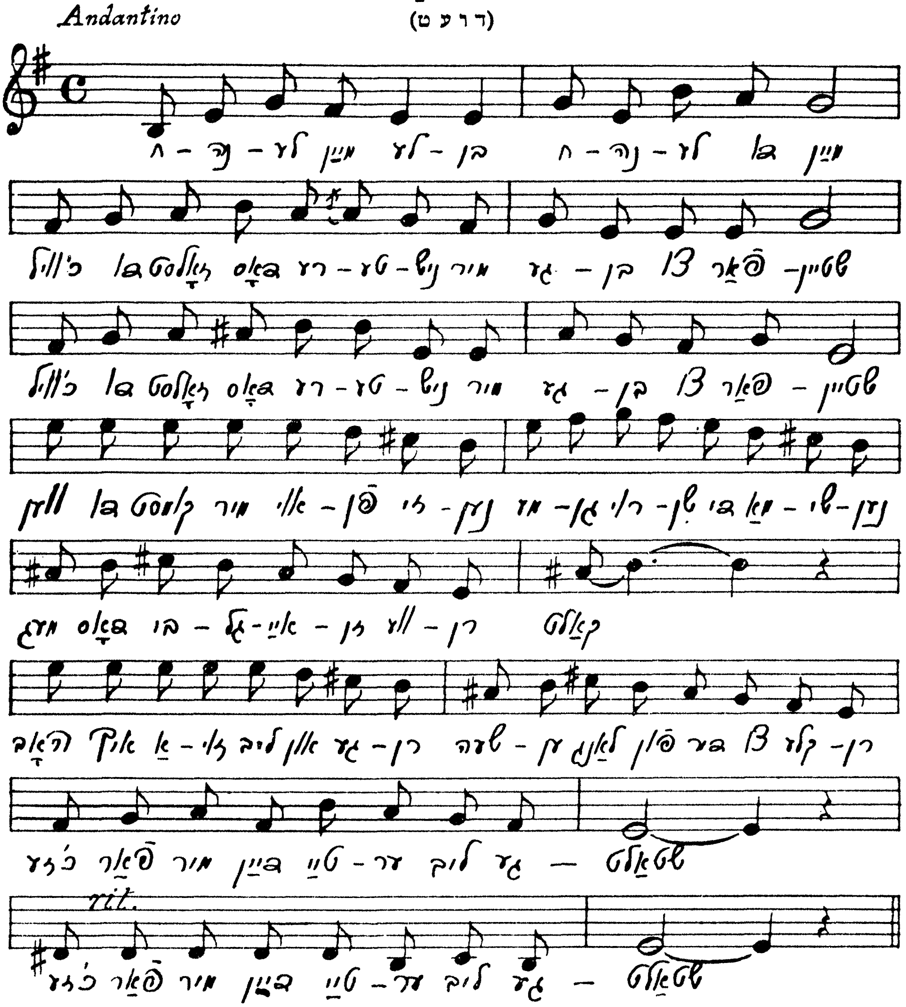

חנהלע, מײַן לעבן, חנהלע, דו מײַן,
כ׳וויל דו זאָלסט דאָס רעטעניש
מיר געבן צו פֿאַרשטײן — [ביס]
ווען דו קומסט מיר אויפֿן זינען,
מעגן רוישן די מאַשינען,
מעג דאָס ביגלאײַזן ווערן קאַלט,
האָב איך אַזוי ליב און גערן
שעהן לאַנג פֿון דיר צו קלערן,
כ׳זע פֿאַר מיר דײַן טײַער ליב געשטאַלט. [ביס]

— נחומל, מײַן לעבן, נחומל, דו מיין,
[ביס] איך וועל באַלד דאָס רעטעניש
דיר געבן צו פֿאַרשטיין:
דאָס באַחײַזט דו האָסט מיך גערן,
דאָך בײַם נייען פֿון מיר קלערן,
דאָס וועט נישט קיין טובֿה זײַן פֿאַר מיר,
ווען פֿאַרנעמען כ׳וועל דײַן זינען,
וועסטו קוים אויף ברויט פֿאַרדינען,
[ביס] און איך וועל דאַן הונגערן בײַ דיר.

— חנהלע, מײַן לעבן, חנהלע, דו מיין,
[ביס] וואָס איז פֿאַר אַן ענטפֿער,
איך קען דיך נישט פֿאַרשטיין:
כ׳רעד פֿון ליבע, מיטן דרינען
קומסטו וועגן ברויט פֿאַרדינען,
אויב דו שרעקסט אַזוי זיך פֿאַר דער נויט,
וועל איך קויפֿן צוויי מאַשינען,
דו וועסט העלפֿן מיר פֿאַרדינען
[ביס] און זײַ זיכער, ס׳וועט זײַן תּמיד ברויט.

— נחומל, מײַן לעבן, נחומל, דו מיין,
[ביס] האָסט זיך איצט באַקומען,
איך קען דיך שוין פֿאַרשטיין —
וועסט בײַ מיר דאָס נישט אויספֿירן,
כ׳וויל בײַ דיר זיך נישט רויִנירן,
שוין גענוג געפּלאָגט זיך און גענייט!
כ׳וויל פֿאַסטריגעס מער נישט ציען,
יונגערהייט בײַ דיר פֿאַרבליען,
[ביס] איך וויל לעבן און געניסן פֿרייד.

— חנהלע, מײַן לעבן, חנהלע, דו מיין,
[ביס] האָסט אַצינד שוין טענות,
וואָס וועט דערנאָכטן זיין—
געלט, נאָר געלט וועסטו באַגערן
און דאָס לעבן מיר צעשטערן,
ווען פֿאַרדינען כ׳וועל נישט אַזוי פֿיל
דאָ אַ הוט און דאָ אויף קליידער—
און איך בין דאָך נאָר אַ שניידער,
[ביס] כ׳זע אַרויס ס׳וועט זײַן אַ טרויעריק שפּיל.

— נחומל, מײַן לעבן, נחומל, דו מיין,
[ביס] ביסט געווען מײַן חתן,
מײַן מאַן וועסטו נישט זיין.

קל״נער יתום

Andante

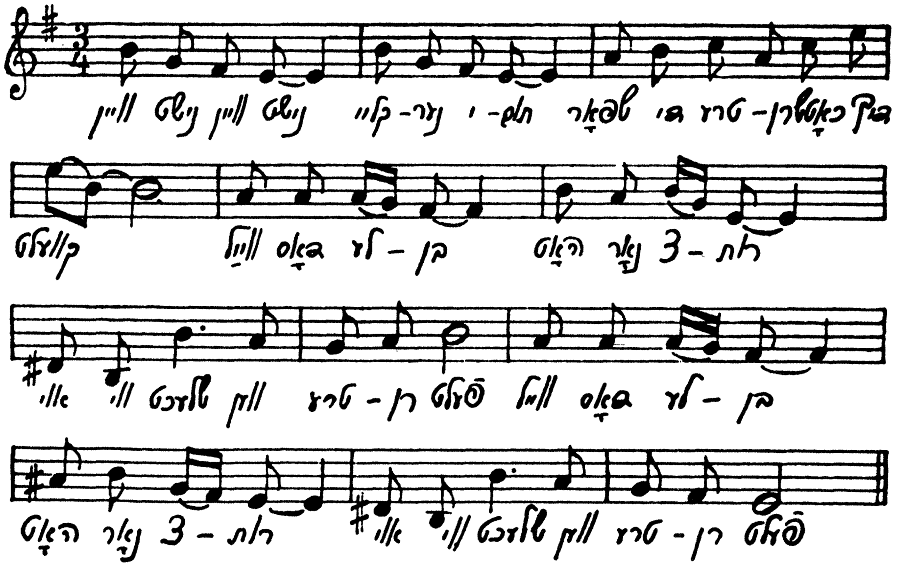

ווײן נישט, וויין נישט, קליינער יתום!
שפּאַר די טרערן כאַטש דיך קוועלט,
ווײַל דאָס לעבן האָט נאָר צרות, } ביס]
אוי, ווי שלעכט, ווען טרערן פעלט.

שפּאַר די טרערן, ווי בריליאַנטן,
ווענסט אַמאָל זיי דאַרפן זייער —
ווען דײַן הערצל גייט שוין איבער, } ביס]
לאָז פון אויג אַרויס אַ טרער.

שלאָף שוין, שלאָף שוין, קליינער יתום,
צי נישט מער אַרויס מײַן בלוט —
ס'וועט דער הונגער דיך נישט קוועלן, } ביס]
ווענסט אין שלאָף זיך פילן גוט.

ס'וואָלט גאָר אפשר זײַן פיל בעסער
דיר, מײַן יתום, און אויך מיר,
דו זאָלסט אייביק-אייביק שלאָפן, } ביס]
איך דײַן מאַמע לעבן דיר.

וויין נישט, וויין נישט, קליינער יתום!
אוי, ווי שלעכט, ווען ס'פעלט אַ טרער,
ווען דאָס האַרץ איז פול מיט ליידן } ביס]
און די אויגן זענען לער.

כ'וויל נישט אַזאַ חתן

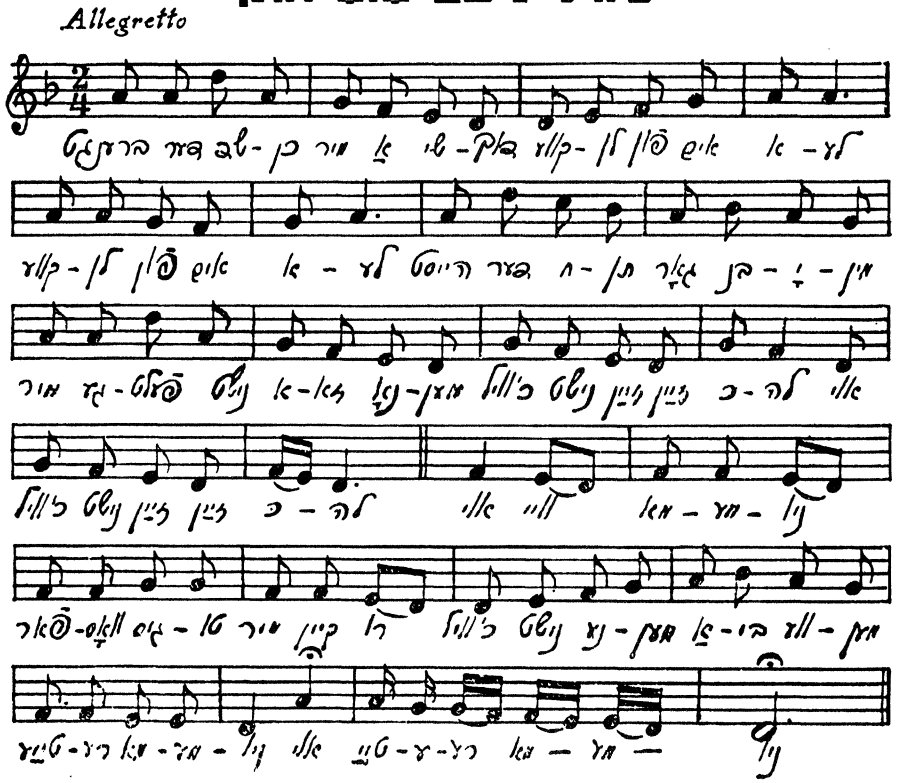

ברענגט דער שדכן מיר אַ שידוך,
[ביס] קוועלן פֿון אים אַלע,
הייסט דער חתן גאָר בנימין,
מיר געפֿעלט נישט אַזאַ נאָמען,
כ'וויל נישט זײַן זײַן כּלה,
אוי, כ'וויל נישט זײַן זײַן כּלה.
[רעפֿרען] אוי ווײ, מאַמעניו!
פֿאַרוואָס גיסטו מיר קיין רו,
כ'וויל נישט נעמען
אַבי וועמען,
טײַערע מאַמעניו,
אוי, טײַערע מאַמעניו!

ברענגט דער שדכן מיר אַ שידוך,
[ביס] תּנאים שוין באַשלאָסן,
הייסט ער יאַנקל נאָך זײַן זיידן,
כ'קען דעם נאָמען אויך נישט ליידן,
כ'וויל נישט אַזאַ חתן,
אוי, כ'וויל נישט אַזאַ חתן,
[רעפֿרען] אוי ווײ, מאַמעניו אאַז"וו.

ברענגט דער שדכן מיר אַ חתן,
[ביס] זאָגט ר'איז גאָר אַ שׂררה,
הייסט ער נעבעך שלמה-זישע,
רעדט נאָר ייִדיש, פֿע, אַ בושה!
כ'וויל נישט אַזאַ צרה,
אוי, כ'וויל נישט אַזאַ צרה,
[רעפֿרען] אוי ווײ, מאַמעניו אאַז"וו.

ברענגט דער שדכן מיר אַ חתן,
[ביס] אַן אויסנאַם פֿון אַלע,
הייסט ער וולאַדעק, נאָר אַ צרה —
וולאַדעקס מאַמע הייסט אויך שרה
פּונקט ווי איך זײַן כּלה—
אוי, וויל זי נישט די כּלה.
[רעפֿרען] אוי ווײ, מאַמעניו,
שיקט שוין גאָט מיר איינעם צו,
טרעפֿט אַ צרה,
הייס איך שרה,
ווײ מיר, מאַמעניו,
אוי, טײַערע מאַמעניו.

מאמעניו, און עצה

Andantino

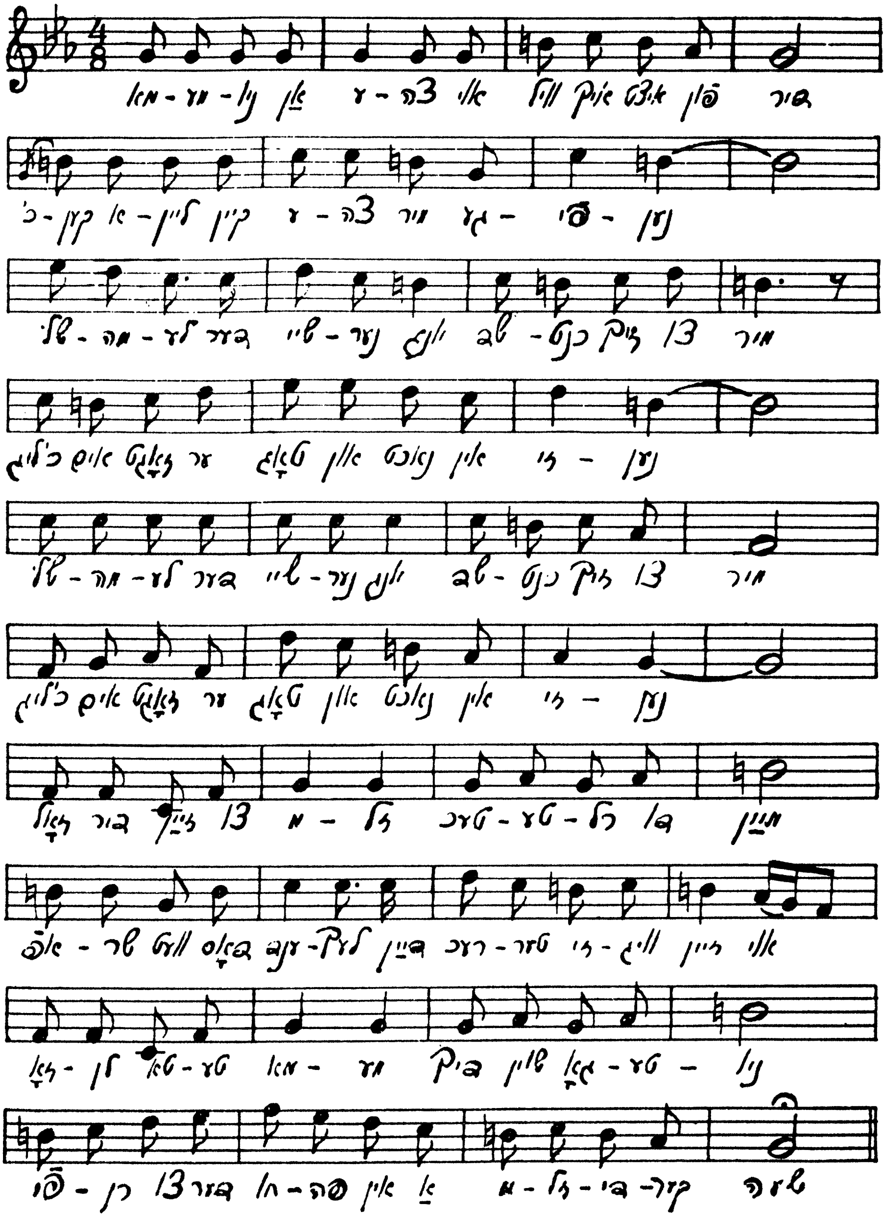

מאַמעניו, אַן עצה, אוי, ווייל איך איצט פֿון דיר,
כ׳קען אַליין קיין עצה מיר געפֿינען:
[ביס] שלמהלע, דער שיינער יונג, ער שדכנט זיך צו מיר,
כ׳ליג אים, זאָגט ער, טאָג און נאַכט אין זינען,
— זאָל דיר זײַן צו מזל, טעכטערל דו מײַן,
אפֿשר וועט דאָס ענדלעך דײַן רעכטער זיווג זײַן, אוי, אוי,
זאָלן טאַטע־מאַמע דיך שוין, גאָטעניו,
פֿירן צו דער חופּה אין אַ מזלדיקער שעה.

— מיר געזאָגט שוין אָפֿן, ער וויל זיך מיט דיר זען,
און די תּנאים טאָקע באַלד באַשליסן.
[ביס] מאַמעניו, דער שידוך וואָלט אַ גליק פֿאַר מיר געווען,
נאָר איין סיבה פּײַניקט מײַן געוויסן —
— זאָגן דיר דעם אמת, טעכטערל דו מײַן,
ווילט זיך מיר נישט גלייבן דערפֿון זאָל עפּעס זײַן, אוי, אוי,
הײַנטיקע בחורים, ס׳איז שוין אַזאַ וועלט,
וועלן נעמען אַבי וועמען נאָר צוליבן געלט.

— מאַמעניו, אָט טאָקע דער ענין שרעקט מיך זייער,
שלמהלען האָב איך דערציילט אַ ליגן,
[ביס] אַ פֿעטער אין אַמעריקע האָב איך אַ מיליאָנער,
כ׳וועל אַ גרויסן נדן פֿון אים קריגן.
— איך האָב עגמת־נפֿש, טעכטערל דו מײַן,
האָסט געטאָן אַ פֿעלער, נו מילא זאָל שוין זײַן, אוי, אוי,
גיב איך דיר אַן עצה, מאַך דערפֿון אַ שווײַג
און מיר וועלן נאָך דער חופּה געבן אים אַ פֿײַג.

— מאַמעניו, איך וויל נישט, אַן עצה, אוי, מיר גיב!
בעסער דאַכט זיך פֿריער איידער שפּעטער,
[ביס] צו וויסן אויב מײַן שלמהלע האָט אמתדיק מיך ליב,
צי ליבט ער נאָר מײַן אויסגעטראַכטן פֿעטער.
— נעם דיר נישט צום האַרצן, טעכטערל דו מײַן,
ס׳וועט נאָך מיט גרויס מזל אַ חתן פֿאַר דיר זײַן, אוי, אוי,
כאָטש דו האָסט קיין נדן, זײַן פֿון אים געליבט,
אַוודאי איז אַן אָרעם מיידל עלנט און באַטריבט.

בלומקע, מײַן זשידוווקע

(דרועט)

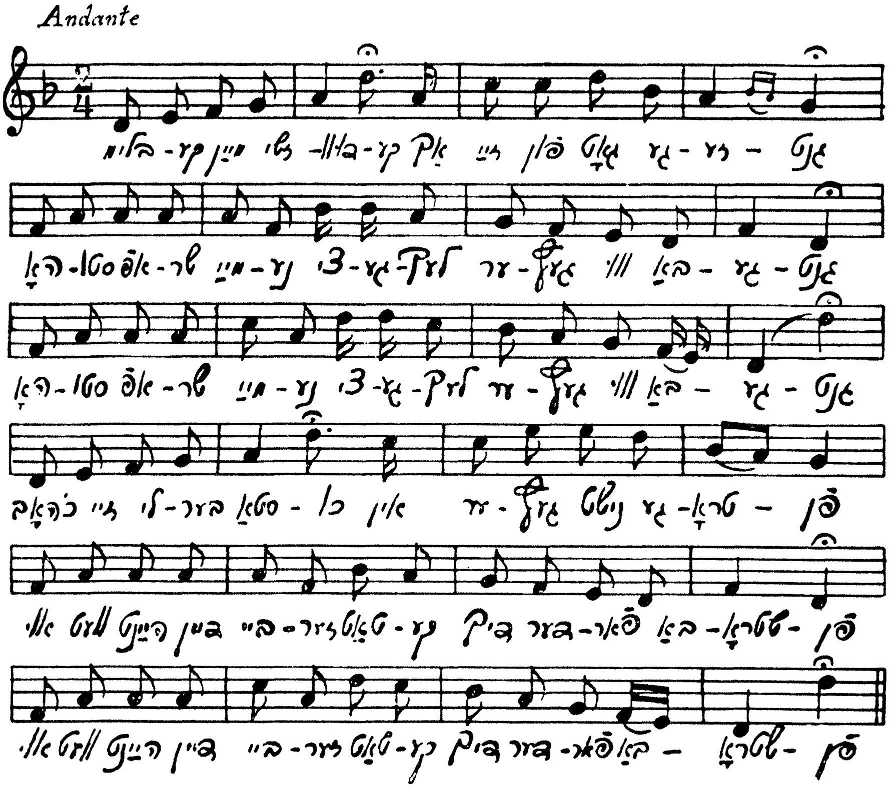

בלומקע, מײַן זשידוווקע,
אַך, זײַ פֿון גאָט געזעגנט,
האָסטו אפשר מײַנע ציגעלעך
ערגעץ ווו באַגעגנט? [ביס]

— כ'האָב זיי, ליבער סטאַכו,
אין ערגעץ נישט געטראָפֿן,
אוי, וועט הײַנט דײַן בייזער טאַטע
דיך דערפֿאַר באַשטראָפֿן. [ביס]

— געחלומט פון דיר, סערצע,
געזעסן אין פעלד דיך ליגן,
פלוצלונג קוק איך, אך, ווי זענען
מיינע ווייסע ציגן? [ביס]

— אפשר, ליבער סטאכו,
ס׳איז אנדערש נישט צו קלערן,
זענען זיי אין וואלד פארקראכן —
אוי, דארט ווינען בערן! [ביס]

— באזשע! אך, מיין בלומקע,
וואס זאל איך איצט באגינען,
נישט געהיטן מיינע ציגעלעך,
דיך געהאט אין זינען.

— זיי קיין נאר, מיין סטאכו,
נישט דיר באשערט איז בלומקע,
ליבער, נעם ארויס דיין פייפל,
שפיל מיר אויף א דומקע. [ביס]

— כ׳וועל מיין טאטנס קרוווקע
און אלץ וואס כ׳האב פארקויפן,
לאמיר ביידע, שיינע בלומקע,
ערגעץ וויט אנטלויפן. [ביס]

— זיי קיין נאר, מיין סטאכו,
אוי, נישט פארקויף די קרוווקע!
זוך דיר אויף אין דארף א גויקע —
איך בין א זשידוווקע! [ביס]

רויטלעך שוין דער הימל,
די זון פארגייט פאוואליע,
אך, ווי זענט איר, מיינע ציגעלעך,
קומט באווינט מיין דאליע. [ביס]

העי, ציגעלעך

Moderato

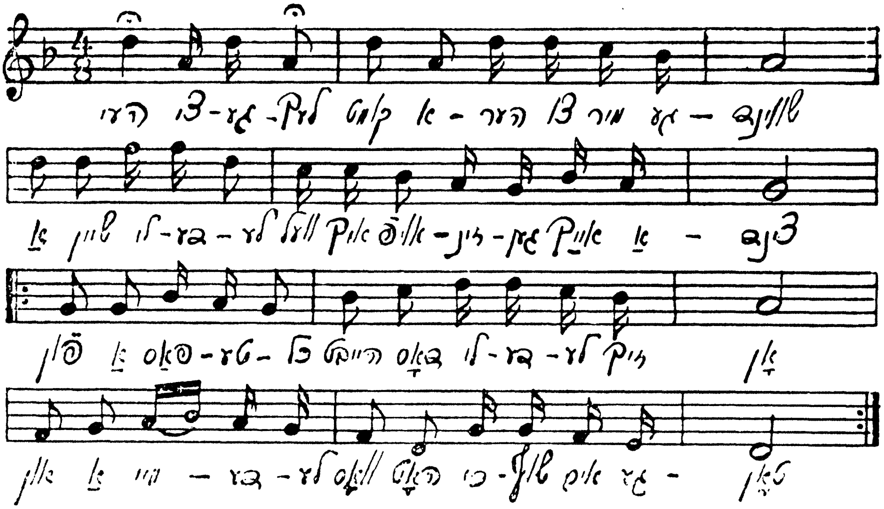

העי, ציגעלעך, קומט אַהער צו מיר געשווינד,
אַ שיין לידעלע וועל איך אויפֿזינגען אײַך אַצינד,
פֿון אַ פּאַסטעכל הייבט דאָס לידעלע זיך אָן
און אַ מיידעלע וואָס האָט כּישוף אים געטאָן. [ביס]

העי, ציגעלעך, הערט וואָס ווײַטער איז געשען:
לוסטיק, לעבעדיק איז אַמאָל ס'פּאַסטעכל געווען,
הײַנט ווי אומעטיק, קוקט די שעפּעלעך נישט אָן,
בענקט נאָכן מיידעלע וואָס האָט כּישוף אים געטאָן. [ביס]

העי, ציגעלעך, הערט פֿון לידעלע דעם סוף:
ווי יתומימלעך בלאָנדזשען איצט זײַנע בידנע שאָף,
טיף אין טײַכעלע ליגט דאָס פּאַסטעכל נאָך היינט
און דאָס מיידעלע זיצט בײַם וואַסערל און וויינט. [ביס]

דער זינגער פון נויט

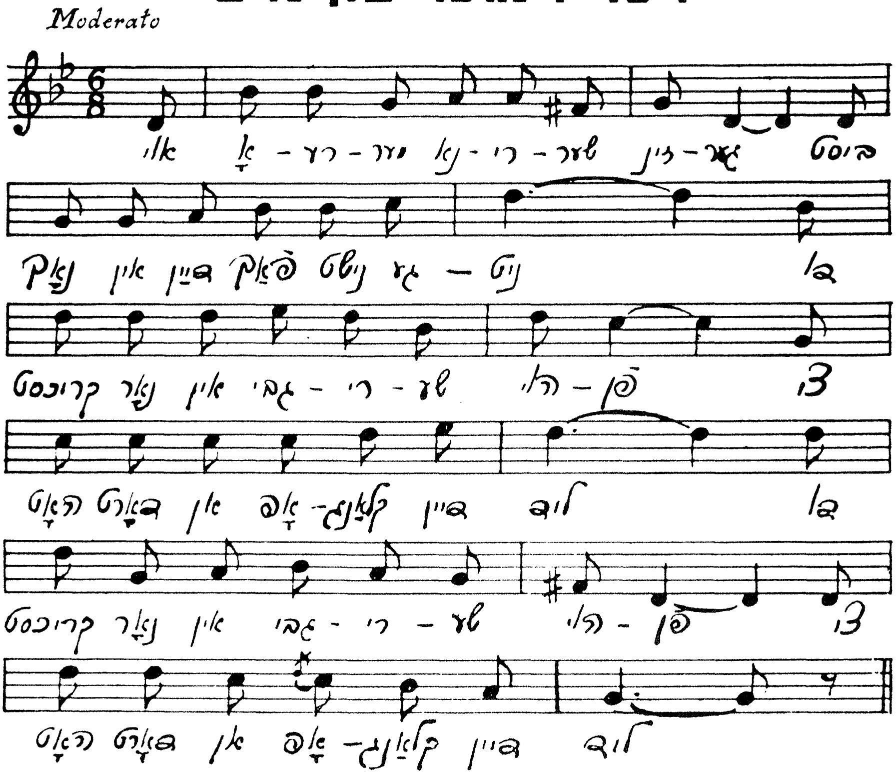

אוי, אָרעמער נאַרישער זינגער,
ביסט נאָך אין דײַן פאַך נישט געניט,
דו קריכסט נאָר אין גבֿירישע הויפן,
צי האָט דאָרט אַן אָפּקלאַנג דײַן ליד? [ביס]

די רײַכע, די זאַטע מאַגנאַטן,
זיי רירט נישט דײַן טרויעריק געמיט,
פון זיי דאָרט באַקומסטו קיין גראָשן,
צו זיי דאָרט דערגרייכט נישט דײַן ליד. [ביס]

און ווילסט אויף דײַן זינגען מבֿינים
און געלט אויך פאַרדינען דערבײַ?
גיי, זוך זיי אין אָרעמע הײַזלעך,
דאָרט זינג דײַנע לידלעך פאַר זיי. [ביס]

און זינג זיי דאָס לידל פון עלנט,
דאָס טרויעריקע לידל פון נויט,
פון פינצטערע קויטיקע שטיבלעך,
ווו ס'הוליעט דער מלאך פון טויט. [ביס]

פון בלאַסע פאַרקריפּלטע קינדער,
פון טרוקענע ברוסטן גענערט,
וואָס וועלקן נאָך איידער זיי בליען,
נאָך איידער דער טויט זיי פאַרצערט. [ביס]

יאָ, זינג זיי די טרויעריקע לידלעך,
זיי זענען געשאַפן פאַר זיי,
דײַן לידעלע וועט דאָרט באַגלייטן
אַ הילכיקער יאָמער-געשריי. [ביס]

דאָס לידל פֿון גאָלדענעם לאַנד

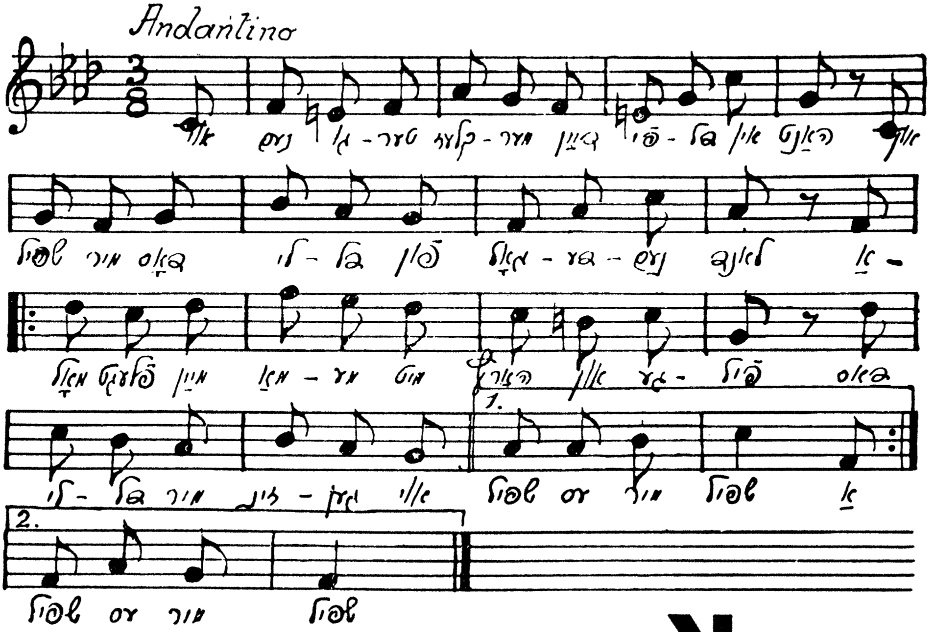

אוי, נעם, גוטער קלעזמער, דײַן פֿידל אין האַנט
און שפּיל מיר דאָס לידל פֿון גאָלדענעם לאַנד.
אַמאָל פֿלעגט מײַן מאַמע מיט האַרץ און געפֿיל
דאָס לידל מיר זינגען. אוי, שפּיל עס מיר, שפּיל! [ביס]

און הער איך דאָס לידל, דאַן שוועבט פֿאַר מיר באַלד
מײַן טײַערע מאַמע, איר ליבלעך געשטאַלט;
איר האַרציקער שמייכל, איר צערטלעכער בליק —
זיי וועקן מיר אויף מײַן פֿאַרגאַנגענעם גליק. [ביס]

און הער איך דאָס לידל, דערזע איך, אָט שטייט
מײַן מאַמע, זי מאַכט מיר מײַן וויגעלע גרייט.
און כ'פֿיל אויף מײַן שטערן איר דאַרינקע האַנט —
זי זינגט מיר דאָס לידל פֿון גאָלדענעם לאַנד. [ביס]

אַמאָל איז געווען אין אַ גאָלדענעם לאַנד
אַ קלוגער בן־יחיד, אַ שיינער בריליאַנט —
זי זינגט און עס טיקטאַקט דעם זייגערס אומרו
און ס'וויגעלע הוידעט זיך — איי־ליו־ליו־ליו. [ביס]

און הער איך דאָס לידל, דאָס זיסע געזאַנג,
דאַן ווערט אויפֿן האַרץ אַזוי אומעטיק באַנג —
און ס'ווילט זיך, ווי די מאַמע מיט האַרץ און געפֿיל,
דאָס לידל מיר זינגען — אוי, שפּיל עס מיר, שפּיל! [ביס]

די ליאַלקע

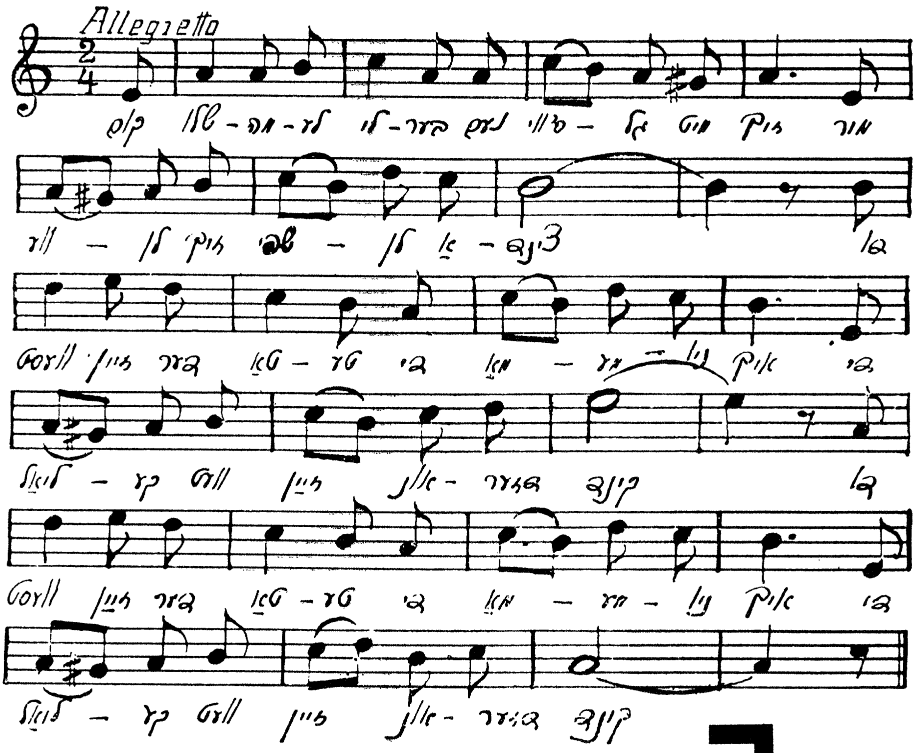

קום, שלמהלע ליבער, נעם ס׳וויגל מיט זיך,
מיר וועלן זיך שפּילן אַצינד.
[ביס] דו וועסט זײַן דער טאַטע, די מאַמעניו איך,
די ליאַלקע וועט זײַן אונדזער קינד.

דו וועסט אַהיים קומען, נישט ברענגען קיין געלט,
און איך וועל זיך קריגן מיט דיר:
[ביס] אוי, גזלן! דאָס קינד נעבעך ציטערט פֿון קעלט
און דו קויפֿסט קיין שיכלעך פֿאַר איר.

דו וועסט אַהיים קומען פֿאַרזאָרגט און פֿאַרטראַכט
און איך וועל מיט כּעס צו דיר צו:
[ביס] אוי, גזלן! דאָס קינד נעבעך הונגערט און שמאַכט,
אוי, וואָס פֿאַר אַ טאַטע ביסטו!

און וועט דאָס קינד וויינען, ס׳וועט הונגעריק זײַן,
אין שטוב נישט קיין ברויט, נישט קיין געלט,
[ביס] נו וועל איך עס שעלטן: אַ מיתה נעם אײַן!
אַזוי ווי מײַן מאַמע מיך שעלט.

קום, לייבקע, טאנצן

Moderato

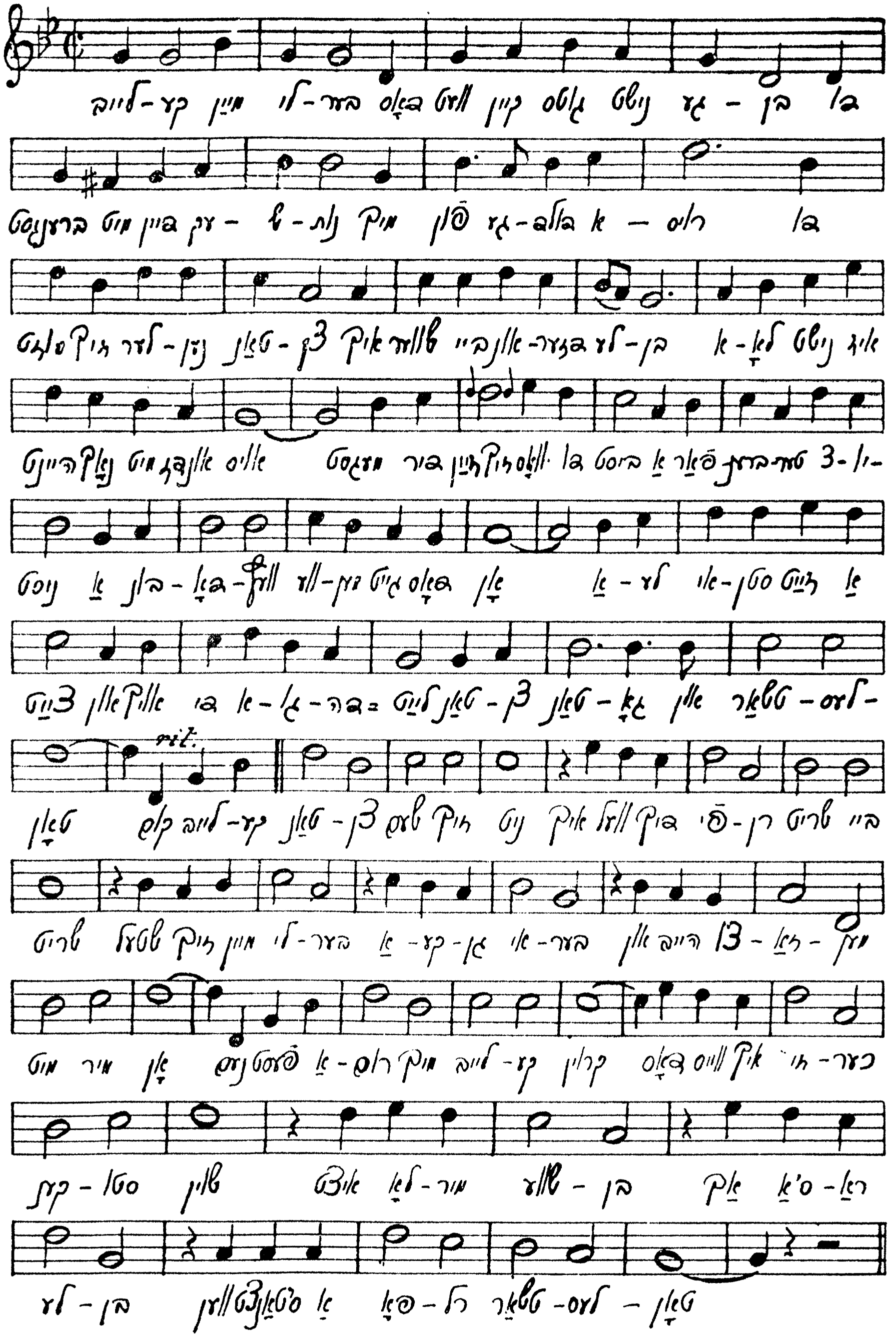

לייבקע, מײַן ליבער, דאָס וועט קיין גוטס נישט געבן,
דו ברענגסט מיט דײַן עקשנות מיך פֿון געדולד אַרויס,
דו מוזט זיך לערנען טאַנצן, איך שווער בײַ אונדזער לעבן,
אלא נישט, איז הײַנט נאָך מיט אונדז אויס —
מעגסט זיך זײַן וואָס דו ביסט:
אַ פֿאַרברענטער ציוניסט,
אַ בונדאָוועץ, וועמען גייט דאָס אָן?
אַלע איסטן זײַט אַ צײַט,
און אויך די אַגודה־לײַט,
טאַנצן טאַנגאָ און טשאַרלעסטאָן.

[רעפֿרען] קום, לייבקע, טאַנצן, שעם זיך ניט,
איך וועל דיר פֿירן שריט בײַ שריט,
שטעל זיך, מײַן ליבער,
אַקעגן איבער
און הייב צוזאַמען מיט מיר אָן,
נעם פֿעסט אַרום מיך, לייבקע קרוין,
דאָס ווייס איך זיכער קענסטו שוין,
איצט לאָמיר שוועבן —
אַך, ס'אַראַ לעבן,
ווען ס'טאַנצט אַ פּאָרל טשאַרלעסטאָן.

לייבקע, די מענער, זיי גרינטלעך צו דערקענען,
מײַן בעסטער טערמאָמעטער איז ווען איך טאַנץ מיט זיי,
וועלכע שוין באַווײַבטע און וועלכע פֿרײַ נאָך זענען,
דאָס דערגיי איך שוין בײַם ערשטן דריי:
ווער עס איז אַ פֿײַנער מאַן,
ווער אַ לומפּ, אַ שאַרלאַטאַן,
פֿיל איך, ווען דער טאַנץ נאָר הייבט זיך אָן,
און דערפֿאַר, לייבקע קרוין,
וויל איך דיך, און טאַקע שוין,
לערנען טאַנגאָ און טשאַרלעסטאָן.

[רעפֿרען] קום, לייבקע, טאַנצן אאַז"וו.

נאָך א גלעזעלע טיי

(דועט)

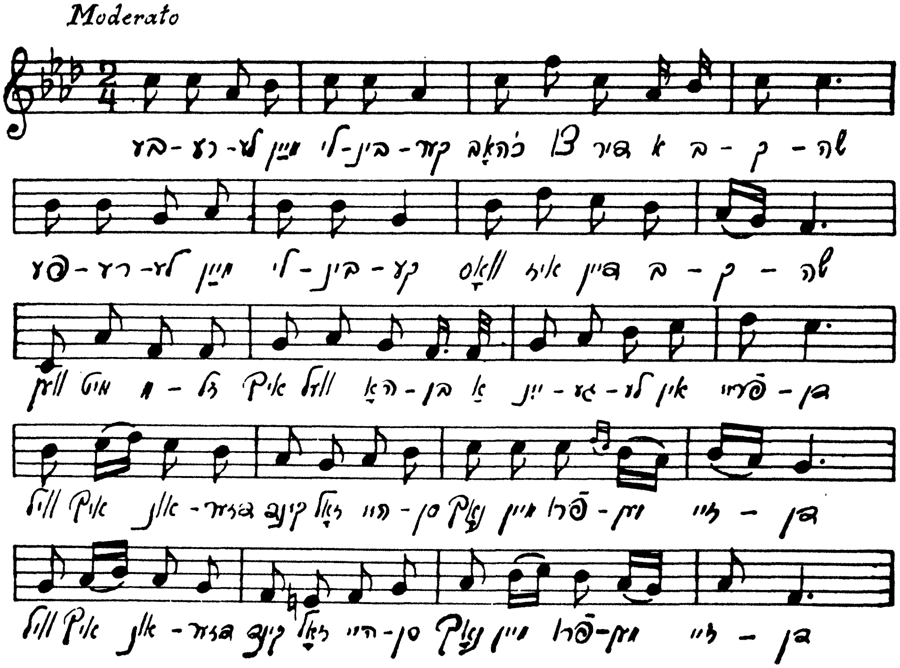

בערעלע, מיין ליבינקער,
כ'האָב צו דיר אַ בקשה,
— פערעלע, מיין ליבינקע,
וואָס איז דיין בקשה?
— ווען מיט מזל איך וועל האָבן
אַ ייִנגעלע אין פריידן,
ווייל איך אונדזער קינד זאָל הייסן
נאָך מיין פרומען זיידן. } [ביס]

— פֿאַרוואָס עפּעס נאָך דײַן זיידן?
כ׳האָב דאָך אויך אָ דעה,
[ביס] האָסט דאָך ערשט געהאַט אַ מיידל
נאָך דײַן באָבע לאה.

— בערעלע, מײַן כאַנעלע,
כ׳וויל דיך עפּעס דערמאָנען —
— פערעלע, מײַן ווײַבעלע,
וואָס ווילסטו מיך דערמאָנען?
— דו פֿאַרגעסט, אַז אונדזער לייבקע
הייסט שוין נאָך דײַן זיידן,
[ביס] פֿאַרוואָס קלויבסטו זיך די יונגצן,
וואַרפֿסט מיר צו די מיידן?

— און דו פֿאַרגעסט, אַז נאָך דײַן טאַטן
הייסט דאָך אונדזער נחום,
[ביס] ער איז דערפֿאַר אין אים געראָטן —
נישט קיין גרויסער חכם.

— בערעלע, מײַן טײַערער,
כ׳וויל דיר עפּעס זאָגן —
— פערעלע, מײַן טײַערע,
וואָס ווילסטו מיר זאָגן?
— וואָס-זשע דאַרף מען איצט זיך קריגן,
לאָמיר נאָר דערלעבן,
[ביס] וועל איך דווקא נאָך מײַן זיידן
ס׳קינד אַ נאָמען געבן.

— וואָס-זשע טאַקע איצט זיך קריגן
און אומזיסט צו ריידן,
[ביס] אפֿשר וועט גאָר זײַן אַ צווילינג —
ס׳קען גאָר זײַן צוויי מיידן.

זאג מיר, לבנה

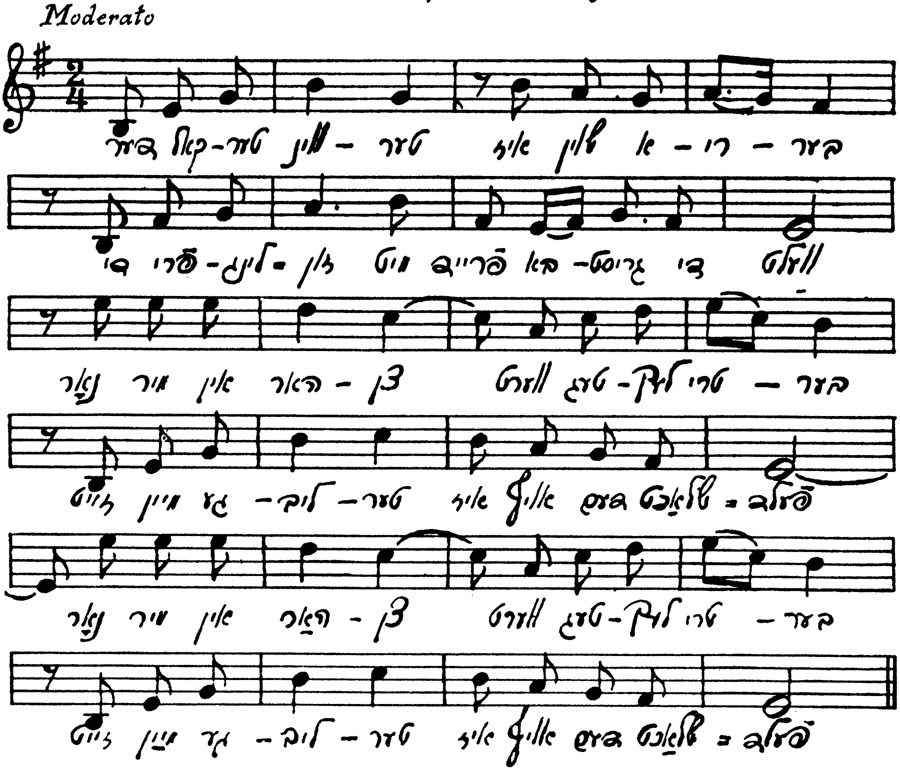

דער קאַלטער ווינטער איז שוין אַריבער,
די פֿרילינג-זון מיט פֿרייד באַגריסט די וועלט,
נאָר מיר אין האַרצן ווערט טעגלעך טריבער,
זינט מײַן געליבטער איז אַרויס אין פֿעלד. } [ביס]

קענען מיך דען פֿרייען די פֿרילינגס-בלומען,
די פֿייגעלעך מיט זייער ליב געזאַנג,
ווען פֿון מײַן חתן איז נישט געקומען
קיין שום ידיעה שוין חדשים לאַנג. } [ביס]

נישט זאָרג, געליבטע, האָט ער מיט טרערן
די לעצטע נאַכט דערקלערט אין וועלדל מיר;
בײַ דער לבֿנה און בײַ די שטערן
שווער איך דיר צו: מײַן האַרץ געהער צו דיר. } [ביס]

און טרויעריק האָבן די ביימער אַלע,
די בלימעלעך, די גרעזעלעך געררוישט,
גלײַך ווי זיי וואָלטן באַוויינט די כּלה,
וואָס שטייט פֿון לעצטן ליבן קוש באַרוישט. } [ביס]

האָט ער זײַן שבֿועה, זײַן וואָרט געבראָכן,
צי אפֿשר האָט פֿאַרנומען אים דער פֿיינט?
צי ליגט ער דרויסן די ברוסט צעשטאָכן
און פֿון יסורים קרעכצט ער דאָרט און וויינט. } [ביס]

זאָג מיר, לבֿנה, זאָגט, ליבע שטערן,
איר, עדות מײַנע, נאָך פֿון יענער נאַכט:
צי וועט מײַן חתן צוריק זיך קערן,
צי האָט דער טויט זײַן טרײַעס אויג פֿאַרמאַכט? } [ביס]

אַן אַרבעטלאָזער

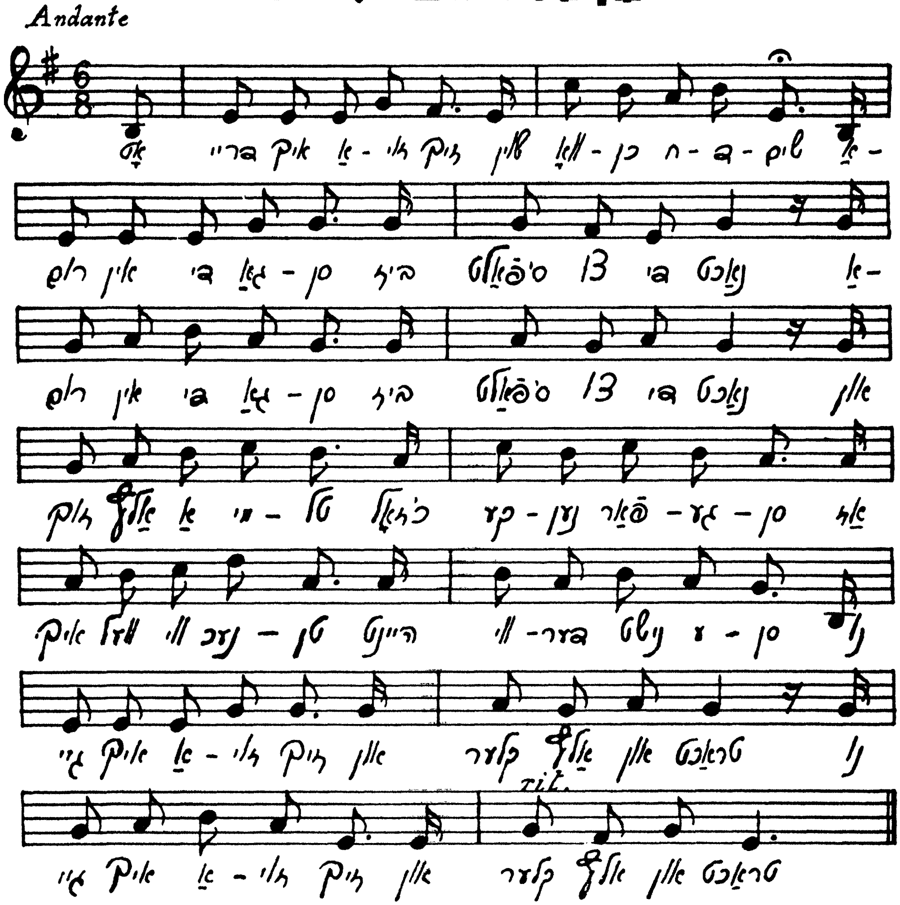

אָט דריי איך אַזוי זיך שוין וואָכן, חדשים

[ביס] אַרום אין די גאַסן ביז ס׳פאַלט צו די נאַכט,

און זוך אַלץ אַ מיטל, כ׳זאָל קענען פאַרגעסן,

אַז איך ווער, ווי נעכטן, היינט ווידער נישט עסן,

[ביס] נו, גיי איך אַזוי זיך און קלער אַלץ און טראַכט.

נו, פֿאַלט מיר אײַן פֿלוצלונג, כ׳וועל ציילן די הײַזער,
די קראָמען, די קונים וואָס גייען אַרײַן, [ביס]
כּדי נישט צו פֿילן דעם ווייטיק אין מאָגן,
ווי עפּעס אַ וואָרעם האַלט דאָרט אין איין נאָגן—
אַ זעלטן גוט מיטל וועט דאַכט זיך· דאָס זײַן. [ביס]

נאָר ווי אויף להכעיס, דעם שטנס אַ שפּיצל,
אַ קרעכל פֿון עסנוואַרג ווי נאָר אַ הויז, [ביס]
און ס׳ווינקען זייער תּאַווהדיק, רייצן און ציִען,
ווי מיידלשע אויגן וואָס ברענען און גליִען,
די פֿרישינקע זעמל פֿון קוישן אַרויס. [ביס]

נו, שטיי איך אַזוי זיך און עס מיט די אויגן
די זעמל, און כ׳פֿיל ווי מיר וואַסערט אין מויל, [ביס]
נו, זוך איך אַ מיטל, כ׳זאָל קענען פֿאַרגעסן,
אַז איך וועל, ווי נעכטן, הײַנט ווידער נישט עסן,
און אַלץ אין מיר ציטערט פֿון אימה און גרויל. [ביס]

נו, פֿאַלט מיר אײַן פּלוצלונג, כ׳וועל הינט אין גאַס ציילן,
פֿאַראַן הינט, וואָס שפּרינגען פֿון ווילטאָג אַרום, [ביס]
באַפּוצט און באַהאָנגען מיט מאַרקעס און גלעקלעך;
פֿאַראַן הינט פֿאַרדאַרטע וואָס קוקן אויס שרעקלעך,
וואָס דרייען זיך הונגעריק הפֿקר אַרום. [ביס]

נאָר ווי אויף להכעיס, שוין ווידער דער שטן,
אַ הונט שטייט און גריזשעט אַ טרוקענעם ביין, [ביס]
און אָט קומט אַ צווייטער, זיי נעמען זיך בײַסן,
ס׳וויל איינער בײַם צווייטן דעם ביין אַרויסרײַסן,
נו, שטיי איך און שמייכל און קריץ מיט די ציין. [ביס]

טרילי טרילילי

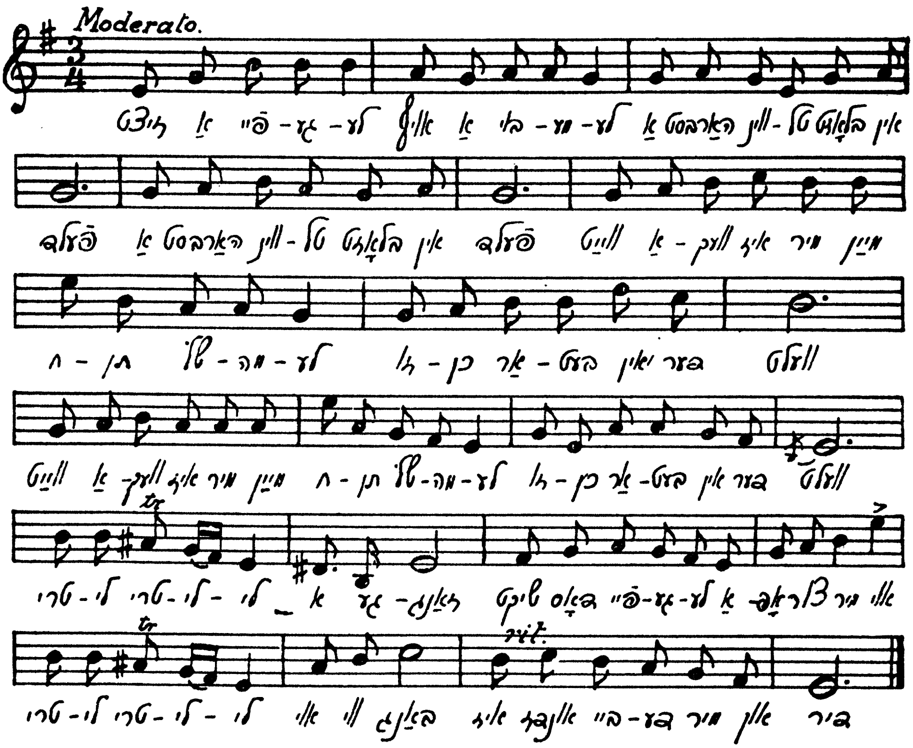

טרילי, טרילילי

זיצט אַ פֿייגעלע אויף אַ ביימעלע,
אַ האַרבסט־ווינטל בלאָזט אין פֿעלד, — [ביס]
ווײַט אַוועק איז מיר מײַן חתן שלמהלע,
זוכן אַרבעט אין דער וועלט — [ביס]
טרילי, טרילילי, אַ געזאַנג [רעפֿרעין]
שיקט דאָס פֿייגעלע אַראָפּ צו מיר,
אוי! טרילי, טרילילי, אוי, ווי באַנג
איז אונדז ביידע, מיר און דיר.

זינגט דאָס פֿייגעלע אַ קלאָג־לידעלע,
רעגנט שטאַרבט אין פֿעלד אַ בלום, [ביס]
געהאַט פֿון שלמהלען אַ טרויעריק בריוועלע —
נויט און עלנד אומעטום. [ביס]
טרילי, טרילילי, אאַז״וו. [רעפֿרעין]

זינגט דאָס פֿייגעלע, אַך, פֿון גרינעם גראָז,
בינטעלעך שוין טרוקן היי, [ביס]
ס׳גייען אַרבעטער אַרום דאָרט אַרבעטלאָז,
שלמהלע אויך צווישן זיי. [ביס]
טרילי, טרילילי, אאַז״וו. [רעפֿרעין]

זינגט דאָס פֿייגעלע, ווײ, פֿון ביימעלע,
בלעטלעך רײַסט דער ווינט מיט כּעס, [ביס]
מחנות אַרבעטער און אויך מײַן שלמהלע
הונגערן אין מיטן גאַס. [ביס]
טרילי, טרילילי, אאַז״וו. [רעפֿרעין]

פֿלי, מײַן פֿייגעלע, טײַער בריאהלע!
איבער ימען, ווײַט און ברייט, [ביס]
ברענג פֿון שלמהלען אַ גוט ידיעהלע
און דערצייל אים, ווי איך לייד. [ביס]
טרילי, טרילילי, אַ געזאַנג [רעפֿרעין]
שיקט דאָס פֿייגעלע אַראָפּ צו מיר,
אוי, טרילי, טרילילי, אוי, ווי באַנג
איז מיר, שלמהלע, אָן דיר.

א מתּנה מײַן טאָכטער
שפרה מיט איר חתן
הענעך שטאַמבערגער

רייזעלע

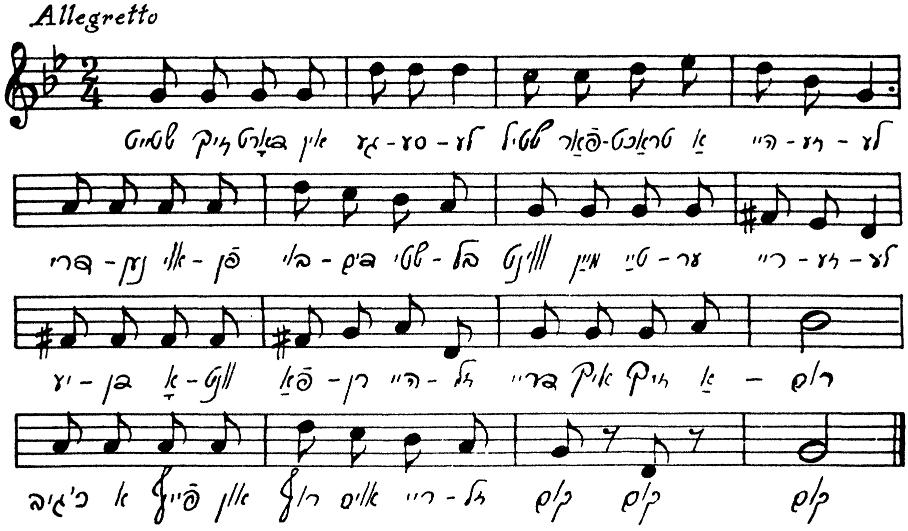

שטייט זיך דאָרט אין געסעלע
שטיל פֿאַרטראַכט אַ הייזעלע,
דרינען אויפֿן בוידעם-שטיבל
וווינט מײַן טײַער רייזעלע.
יעדן אָוונט פֿאַרן הייזל
דריי איך זיך אַרום,
כ'גיב אַ פֿײַף, און רוף אויס: רייזל,
קום, קום, קום!

עפֿנט זיך אַ פֿענצטערל,
וואַכט אויף ס'אַלטע הייזעלע
און באַלד קלינגט אין שטילן געסל
אַ זיס קול, ס'רעדט רייזעלע:
— נאָך אַ ווײַלע וואַרט, מײַן ליבער,
באַלד וועל איך זײַן פֿרײַ,
גיי זיך נאָך אַפּאָר מאָל איבער —
איינס, צוויי, דרײַ!

גיי איך מיר אַ פֿריילעכער,
זינג און קנאַק מיר ניסעלעך,
הער איך אויף די טרעפּלעך שפּרינגען
אירע דראָבנע פֿיסעלעך,
שוין אַראָפּ פֿון לעצטן טרעפּל,
כ׳נעם זי ליב אַרום,
כ׳גיב איר שטיל אַ קוש אין קעפּל—
קום, קום, קום!

—כ׳וויל דיך בעטן, דודל,
זאָלסט אַרויף נישט פֿײַפֿן מער.
—הערסט, ער פֿײַפֿט שוין, זאָגט די מאַמע,
זי איז פֿרום, ס׳פֿאַרדריסט זי זייער,
פֿײַפֿן, זאָגט זי, איז נישט ייִדיש,
ס׳פּאַסט נאָר בלויז פֿאַר „זיי״.
גיב אַ צייכן פּראָסט אויף ייִדיש—
איינס, צוויי, דריי!

—כ׳וועל פֿון הײַנט נישט פֿײַפֿן מער,
דרויף גיב איך אַ שבֿועהלע—
דיר צוליב וועל איך אַפֿילו
ווערן פֿרום, מײַן צנועהלע,
כ׳וועל זײַן ווען דו ווילסט נאָר, רייזל,
ווי דײַן מאַמע פֿרום,
יעדן שבת גיין אין קלייזל—
קום, קום, קום!

—כ׳גלייב עס דיר, מײַן ליבינקער,
און דערפֿאַר דיר, דודל,
שטריק איך אַ שיין תּפֿילין-זעקל
מיט אַ מגן-דודל,
ווען געפֿעלן ס׳וועט אין קלייזל,
זאָגן זאָלסטו זיי:
—ס׳האָט געשטריקט מײַן ליבע רייזל—
איינס, צוויי, דריי!

—כ׳דאַנק פֿאַר דײַן מתנהלע,
כ׳ליב אַזוי דיך, רייזעלע!
כ׳ליב דײַן מאַמען, כ׳ליב דאָס געסל,
כ׳ליב דאָס אַלטע הייזעלע,
כ׳ליב די שטיינדלעך לעבן הייזל—
טרעטסט אויף זיי אַרום,
הער, דײַן מאַמע רופֿט שוין: רייזל,
קום, קום, קום!

גיי איך מיר אַ פֿריילעכער,
זינג און קנאַק מיר ניסעלעך,
הער איך אויף די טרעפּלעך לויפֿן
אירע דראָבנע פֿיסעלעך—
ווידער שטייט פֿאַרטראַכט דאָס הייזל,
ס׳געסל ווידער שטום.
קום צו מיר אין חלום, רייזל,
קום, קום, קום!

די נאַכט קומט אָן צו שוועבן

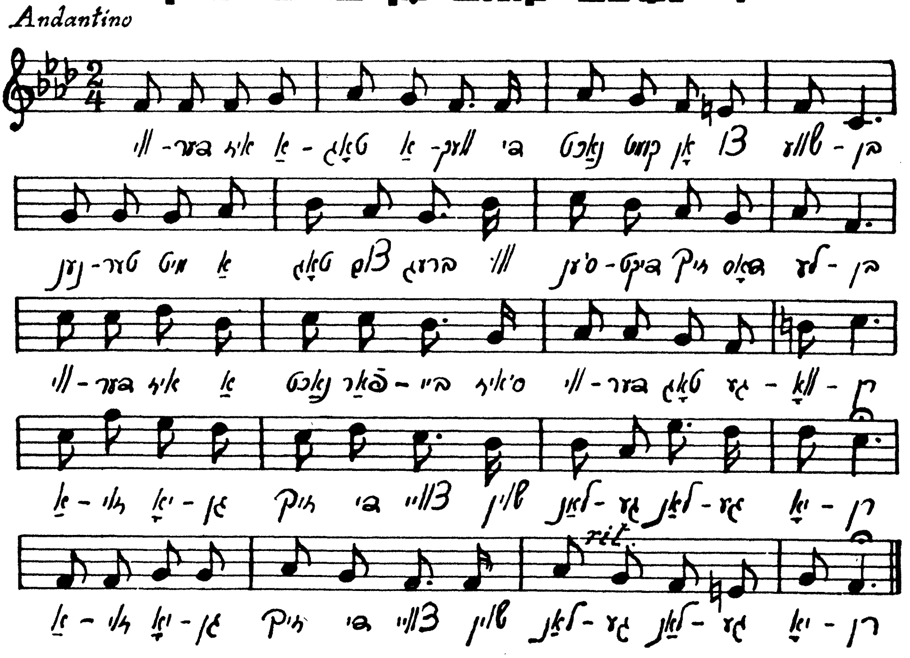

געהייליקט דעם אָנדענק פֿון מײַן ליבן
פֿאַרשטאָרבענעם חבֿר מרדכי ערליך

ווידער איז אַ טאָג אַוועק,
די נאַכט קומט אָן צו שוועבן,
נעענטער מיט אַ טאָג צום ברעג,
ווּ ס'ענדיקט זיך דאָס לעבן;
ווידער איז אַ נאַכט פֿאַרבײַ,
ס'איז ווידער טאָג געוואָרן,
אַזוי יאָגן זיך די צוויי
שוין לאַנגע, לאַנגע יאָרן. [ביס]

אַזוי יאָגן זיך די צוויי,
נישט מער צוריק זיך קערן,
מיט אַ זיפֿץ באַגלייט איך זיי,
און קוק זיי נאָך מיט טרערן —

און זיי פֿליען, גלײַך פֿון זיי
וויל קיינער זײַן דער צווייטער,
ס'קומען טעג און נעכט אויפֿסנײַ-
אַ בליק און לויפֿן ווײַטער. [ביס]

אַזוי פֿליען אָן שום ציל
די טעג שוין לאַנגע יאָרן,
פֿון דעם נאַריש ווילדן שפּיל
שוין אַלט און קראַנק געוואָרן.
ווי לאַנג נאָך, איר נעכט און טעג,
וועט איר זיך אַזוי יאָגן?
מאַכט אַ סוף שוין צום געיעג,
כ'קען'ס לענגער נישט פֿאַרטראָגן. [ביס]

אַ מלאָך ווערט געבוירן

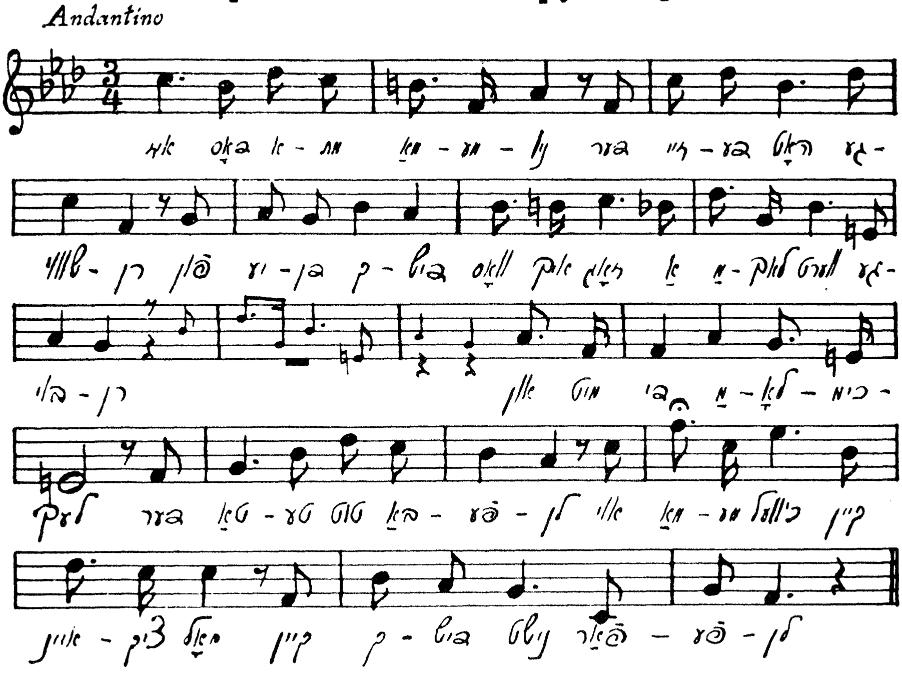

איז דאָס אמת, מאַמעניו,
דער זיידע האָט געשוואוירן —
פון יעדן קדיש וואָס איך זאָג
אַ מלאָך ווערט געבוירן
און מיט די מלאָכימלעך
דער טאַטע טוט באַפעלן?
אוי, מאַמע, כ׳וועל קיין איינציק מאָל
קיין קדיש נישט פאַרפעלן.

איז דאָס אמת, מאַמעניו,
געהערט דאָס פון דעם זיידן:
ס׳באַדינען די מלאָכימלעך
דעם טאַטן אין גן-עדן,
און דער טאַטע קוועלט פון זיי,
ווי ער פון מיר פלעגט קוועלן?
אוי, מאַמע, כ׳וועל קיין איינציק מאָל
קיין קדיש נישט פאַרפעלן.

שוין שטיל איז אין געסל

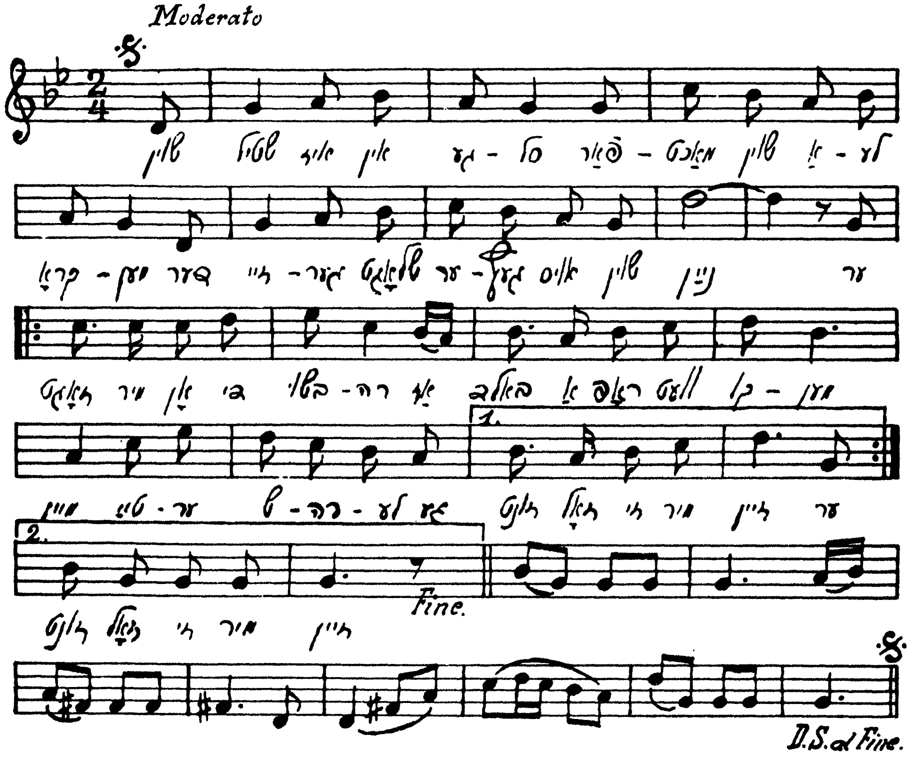

שוין שטיל איז אין געסל,
פאַרמאַכט שוין אַלע קראָמען,
דער זייגער שלאָגט ערגעץ אויס שוין ניַין.
ער זאָגט מיר אָן די בשורה,
אַז באַלד אַראָפּ וועט קומען
מיַין טיַיער שׂרהלע, געזונט זאָל זי מיר זיַין.
[ביס]

אָט זע איך איר שאָטן
אין שטוב אַרום שוין שפּרינגען,
זי אײַלט זיך, אָט עפֿנט זי די טיר,
שוין הער איך איר געלעכטער,
ווי ס׳וואָלטן גלעקלעך קלינגען, [ביס]
און אָט שטייט מײַן שרהלע אַ פֿריילעכע פֿאַר מיר.

— כ׳בין הײַנט טאַקע פֿריילעך,
ס׳וועט יאָסל זיך אויך פֿרייען,
כ׳האָב שוין מײַן אויסשטײַער אויפֿגעניית,
נאָך מעבל און אַ דירה,
און דאַן נעם איך זיך נייען [ביס]
צו אונדזער חתונה מײַן אייגן חופּה־קלייד.

— און דאַן צו דער חופּה —
ס׳איז ליכטיק ווי בײַ שׂררים,
נאָך איין אויגנבליק צום הרי־אַת,
און דאַן דאָס מצווה־טענצל—
אַ פֿריילעכס שפּילט, קלעזמאָרים! [ביס]
כ׳האָב מיט מײַן שרהלען שוין חתונה געהאַט.

— און דאַן וועט מײַן יאָסל
אויף אויסהאַלטונג פֿאַרדינען,
און איך וועל חוץ נייען פֿירן ס׳הויז,
— און שרהלע מײַן ווײַבל
צום יאָר וועט מיר געווינען [ביס]
אַ טײַער ייִנגעלע אים האַלטן אויף מײַן שויס.

און זינגענדיק דאָס לידל
פֿון ראָזשנקעס מיט מאַנדלען,
וועל קוקן ווי ס׳ייִנגעלע שלאָפֿט אײַן,
אַ וויגעלע, מײַן שרהקע,
אַ שיינס וועל איך אויסהאַנדלען, [ביס]
ווי בײַ דעם גרעסטן גבֿיר אַ וויגעלע מוז זײַן.

— דו האַנדלסט שוין אַ וויגל,
פֿאַרגעסן האָסט אַפּנים,
מיר האָבן נאָך נישט, יאָסעלע דו מײַן,
קיין מעבל און קיין דירה,
מיר זענען צוויי קבצנים, [ביס]
כ׳מיין אונדזער חתונה וועט אַזוי גיך נישט זײַן.

אוי, ברודערל, לחיים!

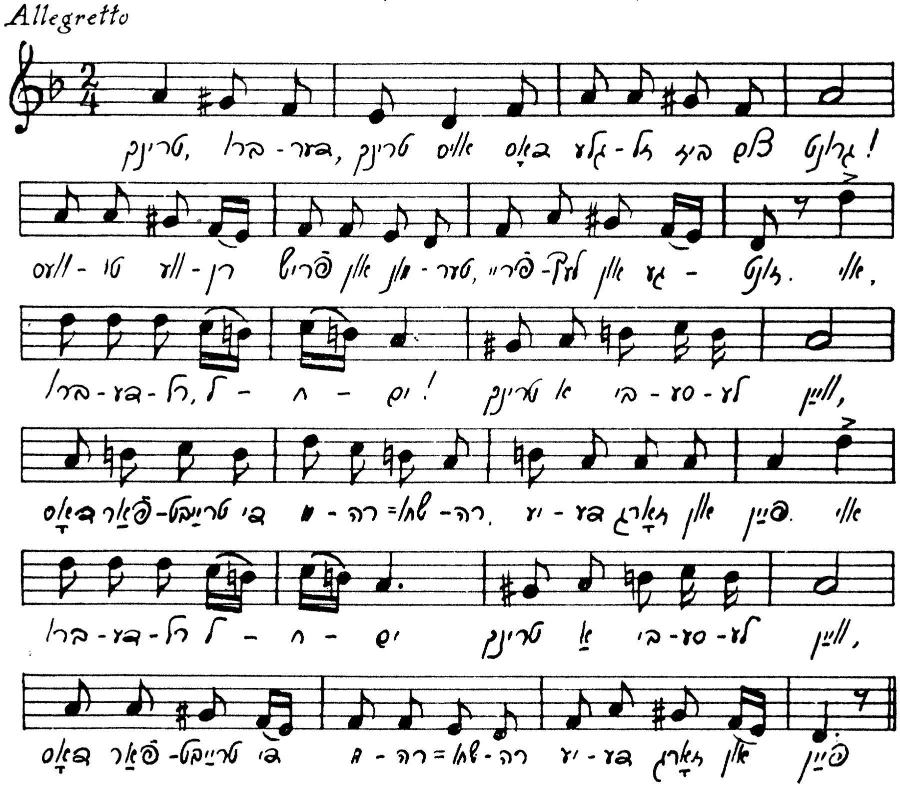

טרינק, ברודער, טרינק אויס
דאָס גלעזל ביז צום גרונט,
וועסטו ווערן פֿריש און מונטער,
פֿריילעך און געזונט.
אוי, ברודערל, לחיים!
טרינק אַ ביסעלע ווײַן,
דאָס פֿאַרטרײַבט די מרה־שחורה,
יעדע זאָרג און פּײַן. [ביס]

מיר איז אויך ס׳לעבן
אַמאָל געווען אַ לאַסט,
כ׳האָב ווי דו גאָטס נאַריש ווערטל
ווי דעם טויט געהאַסט.
[רעפֿרען] אוי, ברודערל, לחיים! אאַז״וו.

איצט, ברודער, טרינק איך
און פֿיל זיך פֿריש, געזונט,
ווען מען שלעפּט דעם קראַנקן אײַן,
דאַן שמערצט אים נישט די ווונד.
[רעפֿרען] אוי, ברודערל, לחיים! אאַז״וו.

איצט, ברודער, טרינק איך,
און וואָס פֿעלט מיר אַצינד?
כ׳פֿיל זיך גליקלעך ווי אַ קיניג,
פֿריילעך ווי אַ קינד.
[רעפֿרען] אוי, ברודערל, לחיים! אאַז״וו.

איצט, ברודער, טרינק איך,
און ווען עס רוישט אין קאָפּ,
פֿײַף איך אויף דער גאַנצער וועלט
און טאַנץ מיר האָפּ, האָפּ, האָפּ.
אוי, ברודערל, לחיים!
טרינק אַ ביסעלע ווײַן,
דאָס פֿאַרטרײַבט די מרה־שחורה,
יעדע זאָרג און פּײַן.
אוי, ברודערל, לחיים!
ווען עס רוישט אין קאָפּ,
פֿײַף איך אויף דער גאַנצער וועלט
און טאַנץ מיר האָפּ, האָפּ, האָפּ.

די געפּאַלענע

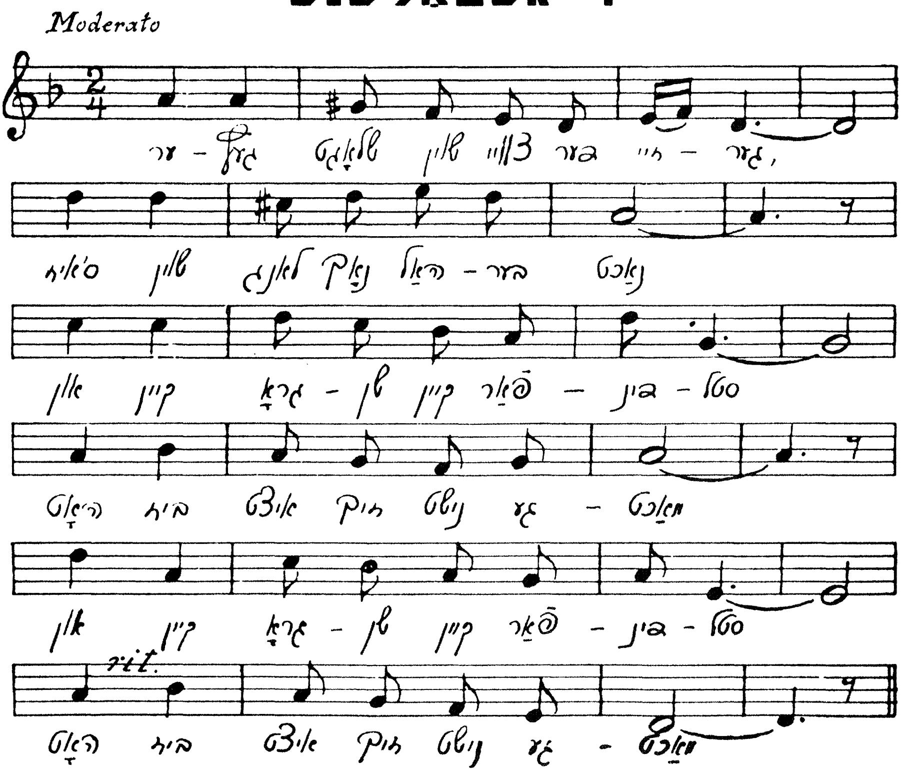

ערגעץ שלאָגט שוין צוויי דער זייגער,
ס׳איז שוין לאַנג נאָך האַלבער נאַכט
און קיין גראָשן, קיין פֿאַרדינסטל ⎫ [ביס]
האָט ביז איצט זיך נישט געמאַכט. ⎭

עפּעס ווייַכן מיך די מענער,
מענער, אָ, איך קען זיי גוט!
וואָס איז ווערט שוין אַ נקבֿה, ⎫ [ביס]
ווען זי הוסט און שפּייַט מיט בלוט. ⎭

כ׳בין שוין מער פֿאַר זיי קיין סחורה,
יאָלדן, פֿרייַערס וואָס איר זענט!
ס׳בריט פֿון היץ מייַן יונגער קערפּער ⎫ [ביס]
און מייַן קוש ווי פֿייַער ברענט. ⎭

פֿרעגט אייַך, יאָלדן, מייַן פֿאַרפֿירער,
ער ווייסט, אַז אָט די פֿון גאַס
האָט אַ האַרץ, וואָס בענקט נאָך ליבע, ⎫ [ביס]
האָט אַ האַרץ, וואָס ברענט פֿון האַס. ⎭

קומט, קומט! כ׳וועל קיין געלט נישט מ:
קומט, קומט, כאָטש אויף איין מינוט!
כ׳וועל אין אייַך אַרייַן זיך בייַסן, ⎫ [ביס]
אייַך פֿאַרסמען מיט מייַן בלוט. ⎭

ערגעץ טראַכט אַצינד אַ מאַמע:
— וואָס איז מיט מייַן קינד געשען?
בלוט וואָלט גיין פֿון אירע אויגן, ⎫ [ביס]
ווען זי וואָלט איר קינד דערזען. ⎭

בײַם טײַכעלע

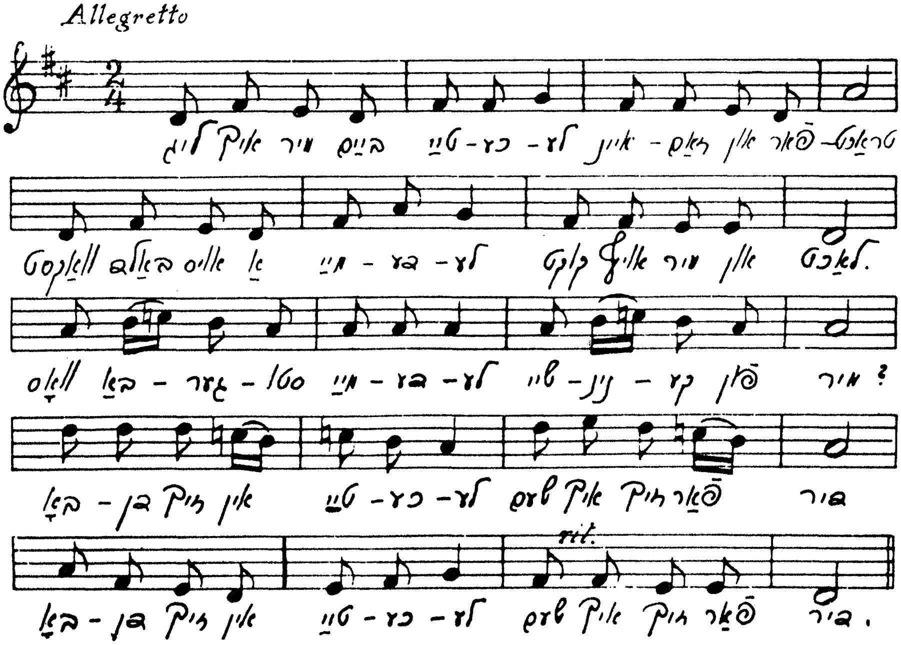

ליג איך מיר בײַם טײַכעלע,
איינזאַם און פֿאַרטראַכט,
וואַקסט באַלד אויס אַ מיידעלע,
קוקט אויף מיר און לאַכט.
וואָס באַגערסטו, מיידעלע
שײנינקע, פֿון מיר?
— באָדן זיך אין טײַכעלע
שעם איך זיך פֿאַר דיר. [ביס]

— שעם זיך נישט, שיין מיידעלע,
מעגסט אין טײַך אַריין,
כ׳שווער בײַ מײַן נאמנות דיר,
כ׳וועל נישט קוקן, ניין!
— כ׳גלייב דיר נישט, מײַן יינגעלע,
שווערן איז קיין קונץ,
[ביס] איר שווערט אָפּט, מיר גלייבן אײַך,
דאַן גענאַרט איר אונדז.

— ווען דו גלייבסט מײַן שבועה נישט,
מיינסט, איך בין ווי זיי,
בינד איך מיר די אויגן צו
פֿעסט מיט קניפּלעך צוויי.
— קוקסטו אָבער, יינגעלע,
כ׳וואָרן דיך אַצינד,
[ביס] ווערסטו אויף אַן אמתן
הייזעריק און בלינד.

ליג איך מיר בײַם טײַכעלע,
זע איך נישט קיין שײַן,
הער איך ווי דאָס מיידעלע
שפּרינגט אין טײַך אַרײַן,
הער איך ווי זי לאַכט און זינגט,
ס׳הערט זיך ווײַט איר שטים:
[ביס] — אָ, ווען דו וואָלסט, יינגעלע,
זען ווי פֿײַן איך שווים.

הער איך ווי זי לאַכט און זינגט:
— קוק נישט, ווערסט באַלד בלינד,
אוי, ווי הייס איז, יינגעלע,
ס׳וואַסערל אַצינד.
— קום אַרויס שוין, מיידעלע,
כ׳האַלט שוין מער נישט אויס.
[ביס] — קוק נישט, קוק נישט, יינגעלע,
כ׳גיי פֿון טײַך אַרויס.

אָרעמע שנײַדערלעך

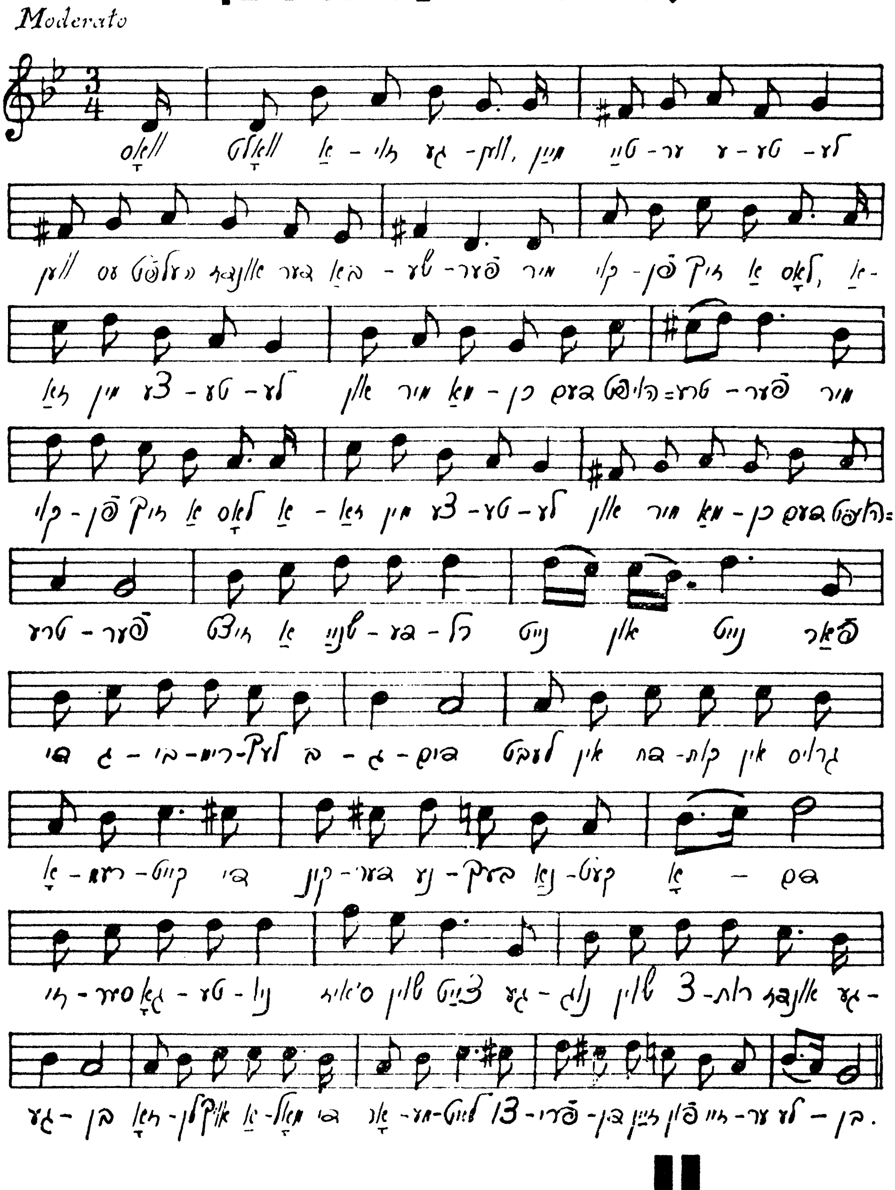

וואַס וואָלט אַזוי געווען, מײַן טײַער עטעלע,
ווען עס העלפֿט אונדז דער באַשעפֿער:
מיר קויפֿן זיך אַ לאָס, אַזאַ מײַן צעטעלע, [ביס]
און מיר מאַכן דעם הויפּט־טרעפֿער?

— כ׳וואָלט, יאָסעלע, געמאַכט אַ באַל פֿאַר אָרעמעלײַט
פֿײַן און ליב זיי אויפֿגענומען:
[ביס] נו, טרינקט, קבצנימלעך, און עסט געזונטערהייט,
זאָל אײַך אַלע וווּיל באַקומען!
[רעפֿרען] זיצט אַ שנײַדערל, נייט און נייט
פֿאַר די גבֿירימלעך בגדים—
לעבט אין דחקות, אין גרויס אָרעמקייט,
די קינדער נעבעך נאַקעט אָדם.
זיסער גאָטעניו, ס׳איז שוין צײַט,
גענוג שוין צרות אונדז געגעבן,
זאָלן אויך אַמאָל די אָרעמעלײַט
צופֿרידן זײַן פֿון זייער לעבן.

— איך וואָלט מײַן שנײַדערײַ געפֿירט גאָר גרויס און ברייט,
צען געזעלן, צוויי טוץ מיידן,
[ביס] נישטאָ אין אונדזער פֿאַך קיין אַרבעטסלאָזיקייט,
ס׳גאַנצע שטעטל מיר באַקליידן;
און איך וואָלט ס׳הויז געקויפֿט פֿון אונדזער ווירט דעם גבֿיר,
ער פֿאַרביטערט אונדז דאָס לעבן,
[ביס] זײַן שיינע וווינונג גלײַך פֿאַרנומען וואָלטן מיר,
אונדזער דירה אים געגעבן.
[רעפֿרען] זיצט אַ שנײַדערל, נייט און נייט,
פֿאַר די גבֿירימלעך בגדים,
לעבט אין דחקות, אין גרויס אָרעמקייט,
די קינדער נעבעך נאַקעט אָדם,
זיצט אַ שנײַדערל, נייט און נייט,
און פּלוצלונג נעמט גאָר אויס זײַן צעטל,
און דאָס שנײַדערל לעבט איצט זיך ברייט,
איז איצט דער גרעסטער גבֿיר אין שטעטל.

ווי גוט וואָלט דאָס געווען, מײַן טײַער עטעלע,
דעם הויפּט-טרעפֿער כ׳וואָלט געוווּנען.
[ביס] וווּ נעמט מען אָבער געלט אויף אַזאַ צעטעלע,
ווען אויף ברויט מ׳יר קוים פֿאַרדינען?
[רעפֿרען] זיצט אַ שנײַדערל, נייט און נייט
פֿאַר די גבֿירימלעך בגדים,
לעבט אין דחקות, אין גרויס אָרעמקייט,
די קינדער נעבעך נאַקעט אָדם.
זיסער גאָטעניו, קיין שום פֿרייד
איז אויף דער וועלט אונדז נישט געגעבן,
זיצט אַ שנײַדערל און נייט און נייט
און בלײַבט אַ קבצן ס׳גאַנצע לעבן.

אַזעלכע צווײ גאָלדענע צעפּ

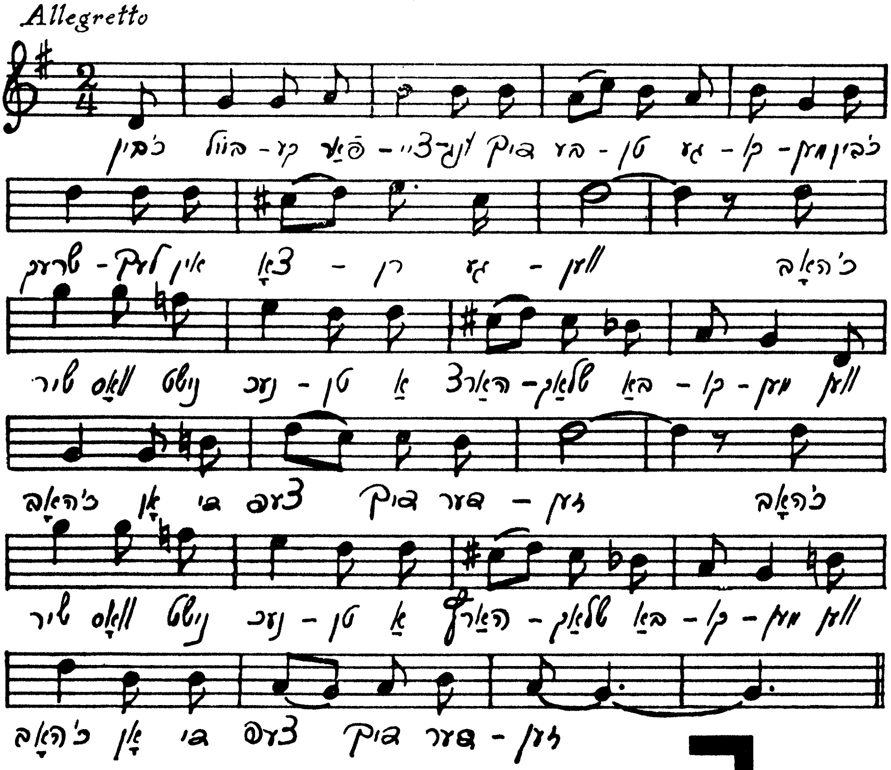

כ'בין, ביילקע, פֿאַרצײַונג דיך בעטן געקומען,
כ'בין שרעקלעך אין צאָרן געווען —
כ'האָב שיר וואָס נישט נעכטן אַ האַרצשלאָג באַקומען, } [ביס]
ווען כ'האָב אָן די צעפּ דיך דערזען.

און דאָך וויל איך, ביילקע, דו זאָלסט מיר דערקלערן,
מעגסט ווידער מיר ווײַזן די טרעפּ,
ווי פֿאָלסטו אויס פּלוצלונג אַראָפּ זיך צו שערן } [ביס]
אַזעלכע צוויי גילדענע צעפּ.

גיב, ביילקע, איך בעט דיך, אַ קוק נאָר אין שפּיגל,
און זאָג מיר, צי זעסטו נישט אויס
אַזוי ווי אַ טײַבל מען שנײַדט אָפּ די פֿליגל, } [ביס]
גלײַך ווי פֿון שפּיטאָל וואָלסט אַרויס.

דער רוח זאָל שוין נעמען די פֿינצטערע מאָדע,
וואָס פּלאָגט און פֿאַרדרייט אײַך די קעפּ,
אָט ליגן ווי מתים פֿאַרפֿאַקט אין קאָמאָדע } [ביס]
אַזעלכע צוויי גילדענע צעפּ.

הונגעריק דײַן קעצעלע

Moderato

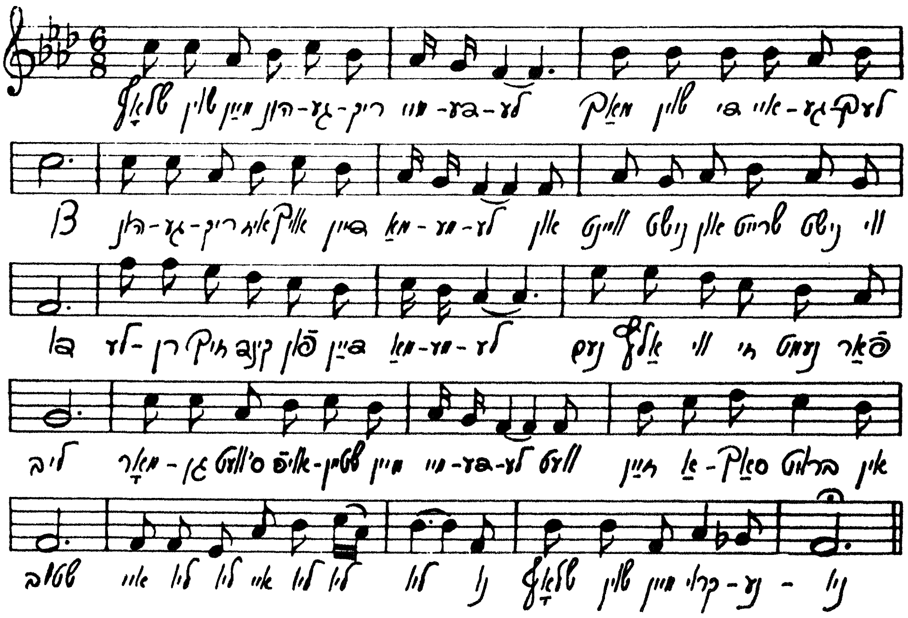

שלאָף שוין, מײַן הונגעריק מײדעלע,
מאַך שוין די אײגעלעך צו,
הונגעריק איז אויך דײַן מאַמעלע,
און װײנט נישט און שרײַט נישט װי דו.
לערן זיך, קינד, פֿון דײַן מאַמעלע,
נעם אַלץ װי זי נעמט פֿאַר ליב,
מאָרגן ס׳װעט אויפֿשטײן מײַן מײדעלע,
װעט זײַן אַ סך ברױט אין שטוב —
איי ליו ליו, איי ליו ליו ליו.

שלאָף שוין, מײַן נאַריש קלײן מײדעלע,
װאָס איז הײַנט עפּעס מיט דיר?
הונגעריק איז אויך דײַן קעצעלע
און ס׳האָט גאָר קײן טענות צו מיר,
הער, װי עס מיאַוקעט, עס רעדט צו דיר:
— מײדל, לאָז מאַמען צורו!
הונגעריק איך אויך, קלײן קעצעלע,
און כ׳װײן נישט אַזױ װי דו —
איי ליו ליו, איי ליו ליו ליו,
שלאָף שוין, מײַן קרױנעניו!

שלאָף שוין, מײַן אָרעם קלײן מײדעלע,
װײַל דער שלאָף לינדערט די נויט,
הונגעריק איז אויך דײַן ליאַלקעלע
און װײנט נישט און מאָנט נישט קײן ברױט.
לערן זיך, קינד, פֿון דײַן ליאַלקעלע,
װײסט װאָס זי טראַכט אַצינד?
— אוי, װי באַטריבט איז אַ מאַמעלע,
װען הונגעריק איז איר קינד —
איי ליו ליו, איי ליו ליו ליו,
שלאָף שוין, מײַן קרױנעניו.

ווער דער ערשטער וועט לאַכן

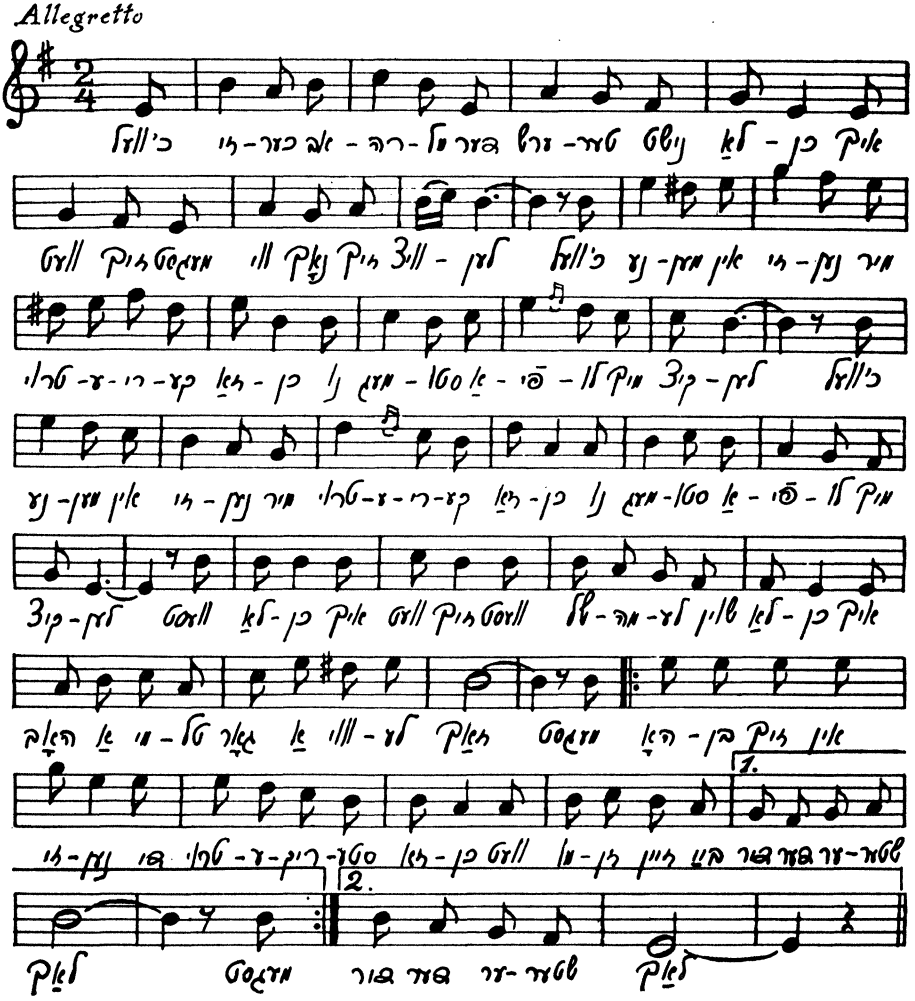

כ'וועל זיכער, אַבֿרהמל, דער ערשטער נישט לאַכן,
איך וועט זיך, מעגסט ווי נאָך זיך וויצלען,
כ'וועל נעמען אין זינען מיר טרויעריקע זאַכן, } [ביס]
נו, מעגסטו אַפֿילו מיך קיצלען.

— וועסט לאַכן, איך וועט זיך,
וועסט, שלמהלע, שוין לאַכן,
איך האָב אַ מיטל גאָר אַ ווילע זאַך —
מעגסט האָבן זיך אין זינען
[ביס] די טרויעריקסטע זאַכן,
וועט מוזן זײַן בײַ דיר דער ערשטער לאַך.

דאָס ערשטע, אַבֿרהמל, נעם איך מיר אין זינען
מײַן אָרעמען טאַטן דעם שוואַכן,
[ביס] וואָס זוכט אַרום אַרבעט און קען נישט געפֿינען,
נו, וועט זיך מיר גלוסטן צו לאַכן?
— וועסט לאַכן, איך וועט זיך,
וועסט, שלמהלע, פֿאַרשפּילן,
איך האָב אַ מיטל גאָר אַ ווילע זאַך:
כ׳וועל מיאַוקען ווי אַ קעצל
[ביס] און ווי אַ הינטל בילן,
וועט מוזן זײַן בײַ דיר דער ערשטער לאַך.

— איך וועל זיך דערמאָנען, כ׳האָב נעכטן אין חדר
די סדרה וואָס גייט הײַנט פֿאַרגעסן,
[ביס] דער רבי, ער וויל נאָר כ׳זאָל לערנען כסדר,
ער ווייסט נישט ווי מיר ווילט זיך עסן.
— וועסט לאַכן, איך וועט זיך,
וועסט נישט זײַן אַזאַ שלעכטער,
שטעל אײַן אַ קנעפּל, כ׳שטעל אַקעגן פֿיר,
וועסט האַלטן זיך די זײַטן
[ביס] און קײַכן פֿון געלעכטער,
דערזעענדיק וואָס איך האָב דאָ בײַ מיר.

— און כ׳וועל זיך דערמאָנען דעם רבינס צאָרניק פּנים,
ווען ר׳האָט מיך גענומען פֿאַרהערן,
[ביס] נאָך האָב איך פֿון קאַנטשיק פֿיל בלאָע סימנים,
געוויינט פֿון יסורים מיט טרערן.
— וועסט לאַכן, וועסט לאַכן,
אַהער גיב שוין דאָס קנעפּל,
זע, שלמהלע, וואָס איך האָב דאָ פֿאַר דיר!
אַ זעמעלע מיט פּוטער,
און הערינג אַ פֿײַן קעפּל,
אַנו, זאָג, שלומקע, ווער וועט לאַכן פֿריער?
— אַ זעמעלע מיט פּוטער
און הערינג אַ פֿײַן קעפּל,
כ׳וועל מאָרגן ווידער וועטן זיך מיט דיר.

פאַרוואָס, זאָג מיר, מאַמעניו

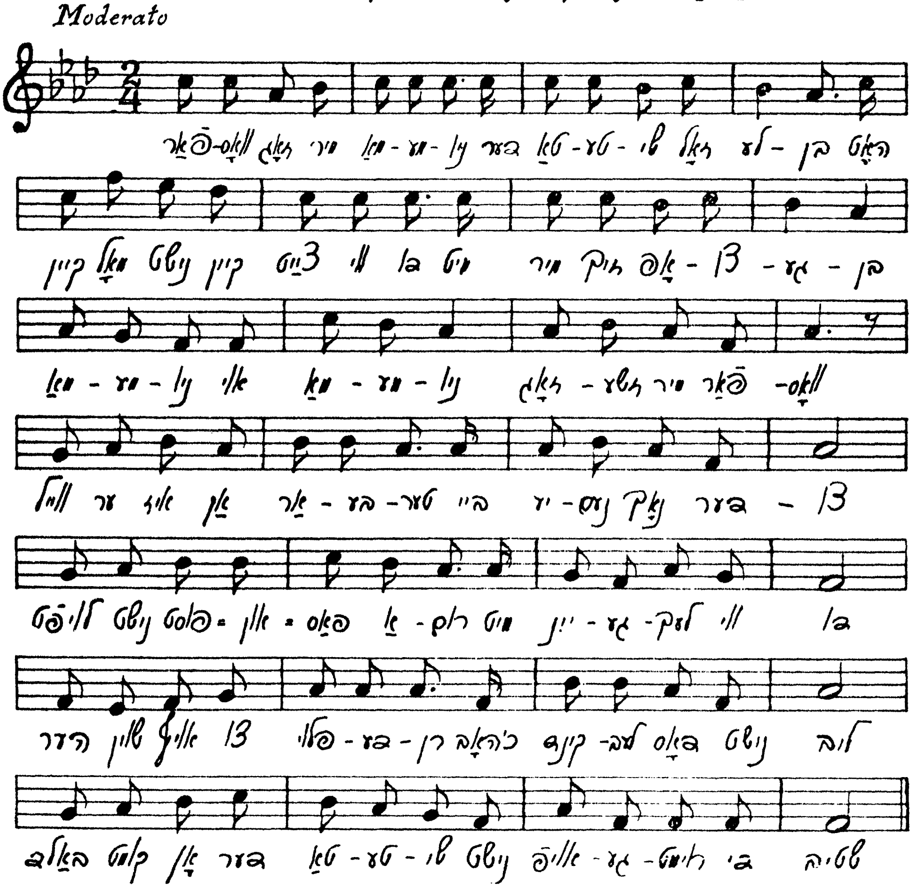

פאַרוואָס, זאָג מיר, מאַמעניו,
דער טאַטעשי זאָל לעבן
האָט קיין מאָל נישט קיין צײַט ווי דו
מיט מיר זיך אָפּצוגעבן,
מאַמעניו, אוי, מאַמעניו,
זאָג-זשע מיר פֿאַרוואָס?

— ווײַל ער איז אַן אַרבעטער,
בײַ יענעם נאָך דערצו,
לויפֿט נישט פּוסט-און-פּאַס אַרום
מיט ייִנגעלעך ווי דו.
הער שוין אויף צו פּלוידערן,
כ'האָב קינד מײַנס דאָס נישט ליב,
באַלד קומט אָן דער טאַטעשי,—
נישט אויפֿגערוימט די שטוב.

— פֿאַרוואָס קומט דער טאַטעשי —
כ׳וויל, מאַמעניו, דאָס וויסן,
אַהיים פֿון דאָרט אַ ברוגזער,
פֿאַרשוויצט און אָפּגעריסן?
מאַמעניו, אוי, מאַמעניו,
זאָג-זשע מיר פֿאַרוואָס?

— ווײַל ער זעגט און הובלעוועט,
אַז אַלץ אויף אים ווערט נאָס,
יאָגט זיך נישט ווי דו אַרום
מיט הינטעלעך אין גאָס.
הער שוין אויף צו פּלוידערן,
שוין דול פֿון דיר דער קאָפּ,
באַלד קומט אָן דער טאַטעשי —
טראָג גיכער ס׳מיסט אַראָפּ.

— פֿאַרוואָס טוט דער טאַטעשי,
צו וואָס, פֿאַר וועמענס וועגן,
די ברעטער דאָרטן הובלעווען
אויף שטיקלעך זיי צעזעגן?
מאַמעניו, אוי, מאַמעניו,
זאָג-זשע מיר פֿאַרוואָס?

— דער טאַטע זעגט און הובלעוועט
די ברעטער אַזוי לאַנג,
ביז ס׳וואַקסט פֿון רויע ברעטער אויס
אַ טישעלע, אַ שאַנק.
הער שוין אויף צו פּלוידערן,
דאָס צינגל דיר באַהאַלט,
באַלד קומט אָן דער טאַטעשי,
דער אויוון איז נאָך קאַלט.

— פֿאַרוואָס, מאַמע, האָבן מיר —
מיך טוט דאָס שטאַרק פֿאַרדריסן —
אָן אַלט צעבראָכן שענקעלע,
אַ פֿוילן טיש, אַ מיאוסן?
מאַמעניו, אוי, מאַמעניו,
זאָג-זשע מיר פֿאַרוואָס?

— ווײַל, מײַן קינד, אַן אַרבעטער
אויף עסן קוים פֿאַרדינט,
דער שוסטער אַרבעט שיכעלעך
און באָרוועס גייט זײַן קינד.
הער שוין אויף צו פּלוידערן,
נישט נודע מיך אַזוי,
אָט גייט שוין דער טאַטעשי
און ס׳עסן איז נאָך רוי.

א מתּנה
מײַן ליב װײַבל בלומקע

דרײַ טעכטערלעך

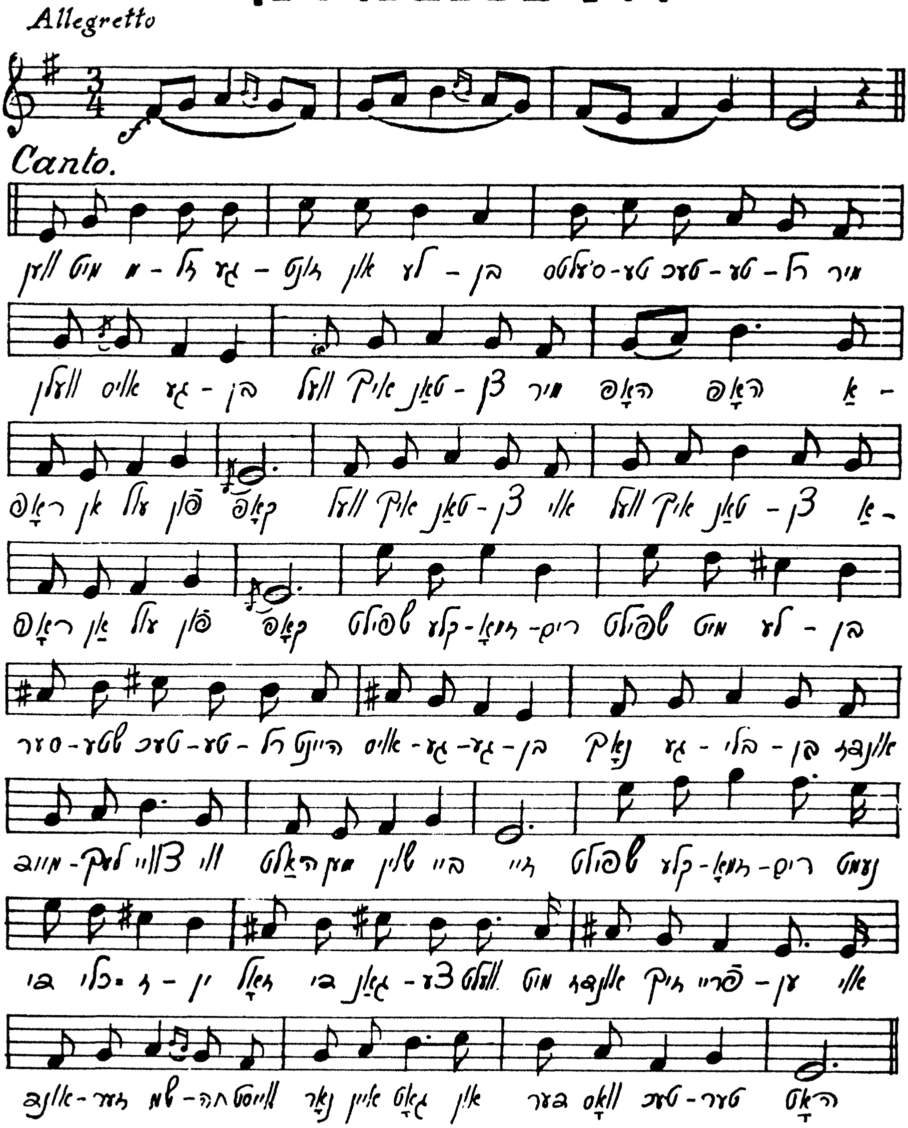

ווען מיט מזל, געזונט און לעבן
ס׳עלטסטע טעכטערל מיר וועלן אויסגעבן
וועל איך טאַנצן מיר האָפּ, האָפּ!
אַראָפּ אַן עול פֿון קאָפּ,
וועל איך טאַנצן, אוי, וועל איך טאַנצן —
אַראָפּ אַן עול פֿון קאָפּ.
שפּילט, קלעזמאָרים! שפּילט מיט לעבן —
ס׳ערשטע טעכטערל היינט אויסגעגעבן,
נאָך געבליבן אונדז מיידלעך צוויי,
ווי האַלט מען שוין ביי זיי!

שפּילט, קלעזמאָרים, נעמט די כּלי-זיין!
זאָל די גאַנצע וועלט מיט אונדז זיך פֿרייען,
אוי, אונדזער שמחה ווייסט נאָר איין גאָט
און דער וואָס טעכטער האָט.

ווען כ׳וועל זען שוין דאָס צווייטע מיידל
אָנגעטאָן אין ווייסן חופּה-קליידל,
וועל איך טרינקען און פֿריילעך זיין—
אַראָפּ פֿון האַרץ אַ שטיין,
וועל איך טרינקען, אוי, וועל איך טרינקען,
אַראָפּ פֿון האַרץ אַ שטיין.

שפּילט, קלעזמאָרים, הייבט אָן שניידן!
ס׳צווייטע מיידל גיבן מיר אויס אין פֿריידן,
דאָס מוזיניקל נאָך האָבן מיר,
ווי האַלט מען שוין ביי איר.
שפּילט, קלעזמאָרים, פֿאַר אונדז מחותּנים,
זאָלן אַ לעב טאָן אויך אַמאָל קבצנים,
אַ קינד אויסגעגעבן, אוי, גאָטעניו,
אַ מיידל נאָך דערצו.

ווען ביים לעצטן כ׳וועל שפּילן הערן,
וועל איך עפּעס טרויעריק שטיין און קלערן —
ס׳לעצטע טעכטערל שוין אויך אַוועק,
וואָס נאָך איז דאָ דער צוועק?
ס׳לעצטע טעכטערל, אוי, ס׳לעצטע טעכטערל,
וואָס נאָך איז דאָ דער צוועק?

שפּילט, קלעזמאָרים! באַזעצט די כּלה,
צוגענומען אונדז די קינדער אַלע,
שווער געווען אונדז די טעכטער דריי
אוי, שווערער נאָך אָן זיי.
שפּילט, קלעזמאָרים, אַרויס אונדז טרערן,
ס׳לעצטע בעטל וועט היינט ליידיק ווערן,
ס׳גאַנצע שטיבל, איר קליידער-שאַנק—
אוי-וויי, ווי פּוסט און באַנג.

חלוצים־ליבע

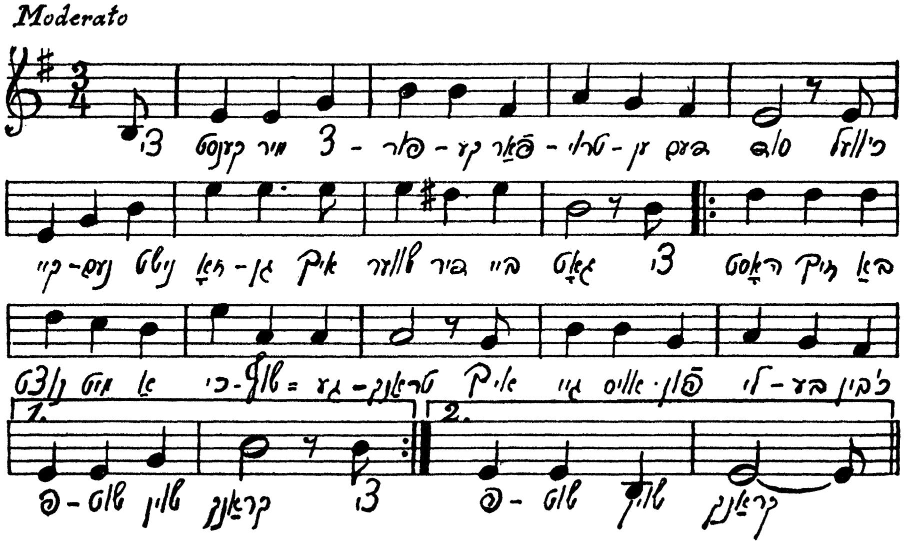

צי קענסטו מיר, צפורקע, פֿאַרטרויען דעם סוד —
כ׳וועל קיינעם נישט זאָגן, איך שווער דיר ביַי גאָט —
צי האָסטו זיך באַנוצט מיט אַ כישוף־געטראַנק ?
איך גיי אויס פֿון ליבע, כ׳בין דול שוין, כ׳בין קראַנק. [ביס]

איך זע דיך אין חלום, איך זע דיך ווען כ׳וואַך,
ביַינאַכט אין דער קבוצה, ווען כ׳שטיי אויף דער וואַך,
אין פֿעלד מיט חלוצים, ווען כ׳אַקער און זיי,
אַט וואַקסט אויס צפורקע און איך זיך דערפֿריי. [ביס]

THE NATIONAL JEWISH WELFARE
LIBRARY

צי האָט מיך פאַרכישופט, צפורקע, דו מיין
דיַין זיסינקער שמייכל פול יידישער חן,
[ביס] צי גאָר דיַינע שוואַרצינקע אייגעלעך צוויי,
אַ שטאָלצע חלוצה אַרויס קוקט פון זיי.

צי ווען איך פאַרטראַכט זיך, ווי מוטיק דו האָסט
דיַין מאַמען, דיַין היימיש ליב שטעטל פאַרלאָזט,
[ביס] ווי יעטוועדעס שטיינדל דיַין קינדהייט דערמאָנט,
געקומען אַהער צו אויפבויען דאָס לאַנד.

און אפשר, צפורקע, ווען כ׳זע דיך פאַרטראַכט,
געפיַיניקט פון בענקשאַפט, פון הונגער פאַרשמאַכט,
[ביס] פאַרברענט פון מאַלאַריע, ליגסט אייגזאַם אין שטוב
און ליַידסט מיט עקשנות און נעמסט אַלץ פאַר ליב.

איך בעט דיך, צפורקע, פאַרטרוי מיר דעם סוד—
כ׳וועל קיינעם נישט זאָגן, איך שווער דיר ביַי גאָט—
[ביס] צי האָסט זיך באַנוצט מיט אַ כישוף-געטראַנק?
איך גיי אויס פון ליבע, כ׳בין דול שוין, כ׳בין קראַנק.

דאָס אַלטע פּאָר פֿאָלק

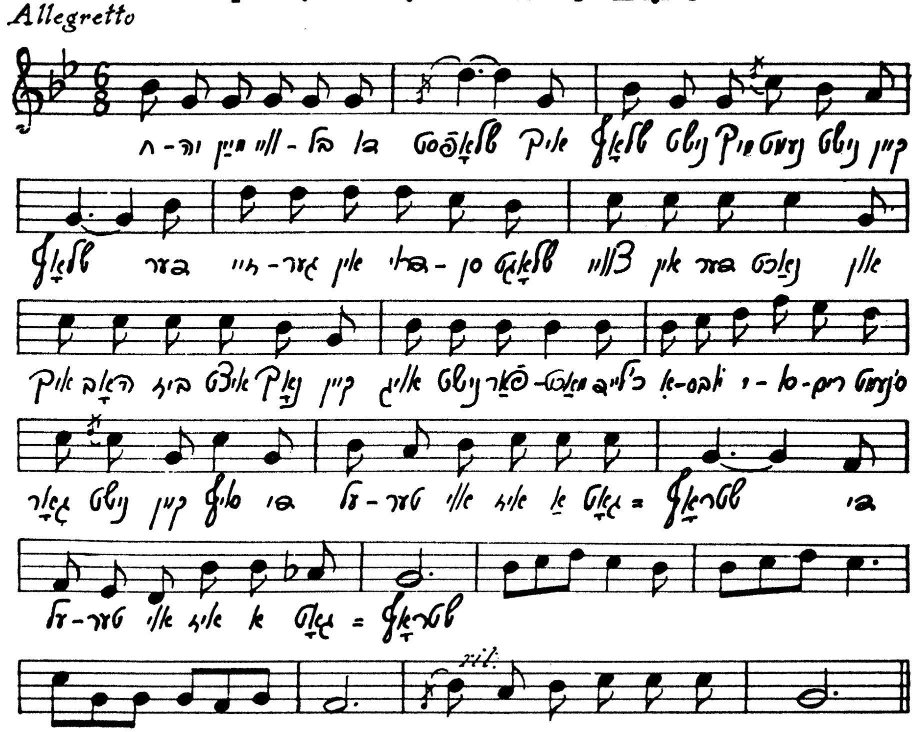

חיה, מיין ווייבל, דו שלאָפסט?
— איך שלאָף נישט, מיך נעמט נישט קיין שלאָף,
דער זייגער אין דרויסן שלאָגט צוויי אין דער נאַכט,
און איך האָב ביז איצט נאָך קיין אויג נישט פאַרמאַכט,
כ׳לייד איבס יסורים, ס׳נעמט גאָרנישט קיין סוף,
די עלטער, אוי, איז אַ גאָטס-שטראָף. [ביס]

THE NATIONAL JEWISH WELFARE BOARD
LIBRARY

— חיימל, זאָג מיר, דו שלאָפֿסט?
— איך שלאָף נישט, ס'איז, חיה, זייער מיאוס,
מיך שטעכן די זײַטן, עס מוטשעט דער הוסט,
און שווער ווי אַ צענטנער ליגט דאָ אויף דער ברוסט,
דאָס וועטער וועט, חיהלע, מאָרגן זײַן מיאוס,
מיך רײַסן די הענט און די פֿיס. [ביס]

— חיהלע, זאָג מיר, דו שלאָפֿסט?
— איך שלאָף נישט, דערמאָנט זיך אָן זיי,
פֿון יאָסלען איז לאַנג שוין קיין בריוול געוועזן,
און שיינדל—גאָט ווייסט וואָס מיט איר איז געשען,
פֿון אַלע פֿיר קינדער געבליבן מיר צוויי,
געהאַט אַמאָל נחת פֿון זיי. [ביס]

— חיימל, זאָג מיר, דו שלאָפֿסט?
— איך שלאָף נישט, אויך איך פֿון זיי טראַכט,
הײַנט חנהלעס בעט אויפֿן בוידעם געזען,
אַמאָל איז דאָס בעטל אונדז נוצלעך געווען,
אויך יאַנקעלעס וויגל, מיר האָט זיך געדאַכט,
איך זע אים, איך הער ווי ער לאַכט. [ביס]

— חיהלע, זאָג מיר, דו שלאָפֿסט?
— געדרימלט, געחלומט פֿון זיי,
אין שטוב אַלע קינדער, איך בעט זיך בײַ זיי:
אוי, קינדערלעך, שרײַט נישט, דער קאָפּ טוט מיר וויי!
נאָר באַלד איז דער זיסינקער חלום פֿאַרבײַ—
אוי, ס'בענקט זיך נאָך יענעם געשריי. [ביס]

— חיימל, טוסט זיך שוין אָן?
— יאָ, ס'טאָגט שוין, עס קרייט שוין דער האָן,
געלויבט דער אין הימל, געפּאַטערט אַ נאַכט,
געדרייט זיך פֿון ווייטיק, קיין אויג נישט פֿאַרמאַכט,
נאָר באַלד, מײַן ליב חיהלע, ברענגט אונדז דער סוף
דעם שטילן, דעם אייביקן שלאָף. [ביס]

קאַרטאָפּל־זופּ מיט שוואָמען

Allegretto

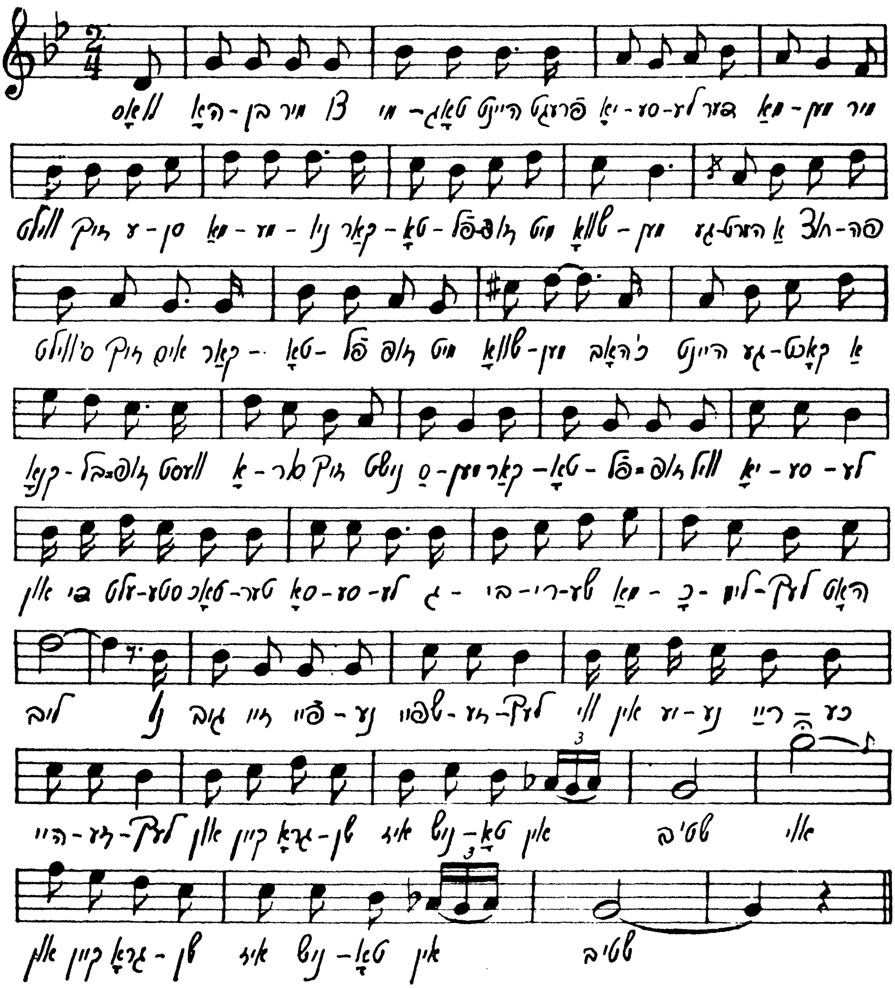

וואָס האָבן מיר צו מיטאָג הײַנט? —
פרעגט יאָסעלע דער מאַמען, —
מיר ווילט זיך עסן, מאַמעניו,
קאַרטאָפּל־זופּ מיט שוואָמען.
— געהערט אַ חוצפּה, ס׳ווילט זיך אים
קאַרטאָפּל־זופּ מיט שוואָמען,
כ׳האָב הײַנט געקאָכט אַ קנאָבל־זופּ,
וועסט אָסור זיך נישט סמען.

[רעפרען] קאַרטאָפּל־זופּ וויל יאָסעלע,
און די עלטסטע טאָכטער סאָסעלע
גבירישע מאַכלימלעך האָט ליב,
נו גיב זיי פֿײַנע שפּײַזעלעך,
ווי אין יענע רײַכע הײַזעלעך,
אַז קיין גראָשן איז נישטאָ אין שטוב,
אוי, אַז קיין גראָשן איז נישטאָ אין שטוב.

וואָס האָבן מיר צו מיטאָג היינט? —
אַריין אין שטוב קומט סאָסל—
מיר ווילט זיך עסן, מאַמעניו,
אוי, פּערפּעלעך מיט ראָסל!
— געהערט אַ חוצפּה, פּערפּעלעך
מיט ראָסל ווי מאַגנאַטן,
כ׳האָב היינט געקאָכט אַ קנאָבל-זופּ,
ס׳וועט אָסור דיר נישט שאַטן,

[רעפרען] קאַרטאָפּל-זופּ וויל יאָסעלע,
פּערפּעלעך מיט ראָסל סאָסעלע,
קנאָבל-זופּקעס האָבן זיי נישט ליב,
און חיהלע ס׳מוזיניקל—
דאָס איז גאָר אַ מין מפּוניקל,
און קיין גראָשן איז נישטאָ אין שטוב,
אוי, און קיין גראָשן איז נישטאָ אין שטוב.

—וואָס האָבן מיר צו מיטאָג היינט?—
אַריין אין שטוב קומט חיה—
כ׳וויל באָבעלעך מיט קלוסקעלעך
מיר שמעקט דאָס אַ מחיה!
— געהערט אַ חוצפּה, באָבעלעך
מיט קלוסקעס איר גאָר שמעקן,
כ׳האָב היינט געקאָכט אַ קנאָבל-זופּ,
וועסט אָסור זיך נישט קרעקן.

[רעפרען] קאַרטאָפּל-זופּ וויל יאָסעלע,
פּערפּעלעך מיט ראָסל סאָסעלע,
חיהלע שרייט: מאַמעניו, מיר גיב,
אוי, באָבעלעך מיט קלוסקעלעך,
שלינג רינט פון זייערע פּיסקעלעך,
און קיין גראָשן איז נישטאָ אין שטוב,
אוי, און קיין גראָשן איז נישטאָ אין שטוב.

וואָס טוט זיך דאָ?—פרעגט ס׳מאַנעלע,
דערזעענדיק מיך בייזלעך,—
וואָס זיצט איר אַזוי ברוגזלעך,
אַראָפּגעלאָזט די נעזלעך.
— געהערט אַ חוצפּה, אָך און וויי,
פּרנסה-געבער מיינער!
געקאָכט אַ פיינע קנאָבל-זופּ
און עסן וויל נישט קיינער.

[רעפרען] קאַרטאָפּל-זופּ וויל יאָסעלע,
פּערפּעלעך מיט ראָסל סאָסעלע,
באָבעלעך מיט קלוסקעס איר גאָר גיב,
נו, קאָך זיי פיינע שפּייזעלעך,
ווי אין יענע רייכע הייזעלעך,
אַז קיין גראָשן איז נישטאָ אין שטוב,
אוי, קנאָבל-זופּ האָט אויך מיין מאַן נישט ליב.

אבֿרהמל דער מאַרוויכער

Andantino

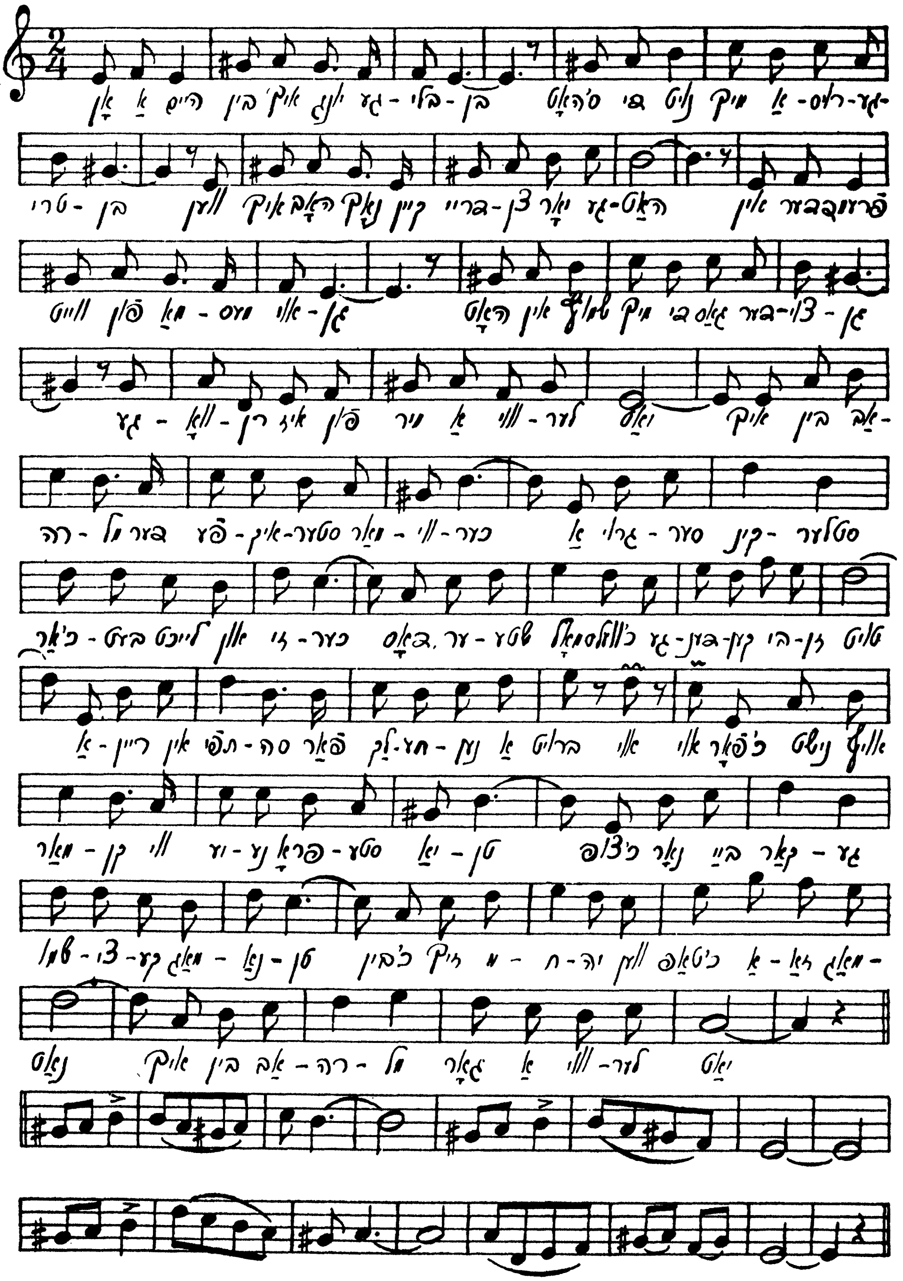

אָן אַ היים בין איך יונג געבליבן,
ס׳האָט די נויט מיך אַרויסגעטריבן,
ווען איך האָב נאָך קיין דרײַצן יאָר געהאַט,
אין דער פֿרעמד, ווײַט פֿון מאַמעס אויגן,
האָט אין שמוץ מיך די גאַס דערצויגן,
געוואָרן איז פֿון מיר אַ ווילער יאַט.

[רעפֿרען] איך בין אַבֿרהמל, דער פֿעיִקסטער מאַרוויכער,
אַ גרויסער קינסטלער, כ׳אַרבעט לײַכט און זיכער,
דאָס ערשטע מאָל, כ׳וועל׳ס געדענקען ביזן טויט,
אַרײַן אין תּפֿיסה פֿאַר לקחנען אַ ברויט, אוי, אוי,
כ׳פֿאָר נישט אויף מאַרקן ווי יענע פּראָסטע יאַטן,
כ׳צופּ נאָר בײַ קאַרגע, שמוציקע מאַגנאַטן,
כ׳בין זיך מחיה, ווען כ׳טאַפּ אַזאַ מאַגנאַט,
איך בין אַבֿרהמל גאָר אַ ווילער יאַט.

אין דער פֿרעמד נישט געהאַט צום לעבן,
געבעטן ברויט, אַן אָרעמער פֿלעגט נאָך געבן,
נאָר יענע לײַט, וואָס זענען תּמיד זאַט,
פֿלעגן אָפֿט טרײַבן מיך מיט צאָרן,
ס׳וואַקסט אַ גנבֿ, ס׳איז מקוים געוואָרן—
אַ גנבֿ בין איך, נאָר אַ ווילער יאַט.

[רעפֿרען] איך בין אַבֿרהמל, דער פֿעיִקסטער מאַרוויכער,
אַ גרויסער קינסטלער, כ׳אַרבעט לײַכט און זיכער,
אַ יאַט אַ קליינער אַרײַן אין קוטשעמענט,
אַרויס אַ מזיק, אַ זעלטענער טאַלענט, אוי, אוי,
כ׳פֿאָר נישט אויף מאַרקן ווי יענע פּראָסטע יאַטן,
כ׳צופּ נאָר בײַ קאַרגע, שמוציקע מאַגנאַטן,
כ׳האָב ליב אַ מענטשן, אַ מיידן, אַ נאַש-בראַט,
איך בין אַבֿרהמל גאָר אַ ווילער יאַט.

שוין נישט לאַנג וועט דאָס שפּיל געדויערן,
קראַנק פֿון קלעפּ, גיכט פֿון תּפֿיסה-מויערן,
נאָר איין בקשה, כ׳וואָלט אַזוי געוואָלט—
נאָך מײַן טויט, אין אַ טאָג אַ טריבן,
זאָל אויף מײַן מצבֿה שטיין געשריבן
מיט אותיות גרויסע און פֿון גאָלד:

[רעפֿרען] דאָ ליגט אַבֿרהמל, דער פֿעיִקסטער מאַרוויכער,
אַ מענטש אַ גרויסער געווען וואָלט פֿון אים זיכער,
אַ מענטש אַ פֿײַנער, מיט האַרץ, מיט אַ געפֿיל,
אַ מענטש אַ ריינער, ווי גאָט אַליין נאָר וויל, אוי, אוי,
ווען איבער אים וואָלט געוואַכט אַ מאַמעס אויגן,
ווען ס׳וואָלט די פֿינצטערע גאַס אים נישט דערצויגן,
ווען נאָך אַלס קינד ער אַ טאַטן וואָלט געהאַט,
דאָ ליגט אַבֿרהמל, יענער ווילער יאַט.

פֿאַרוואָס וויינסטו, שיינדעלע

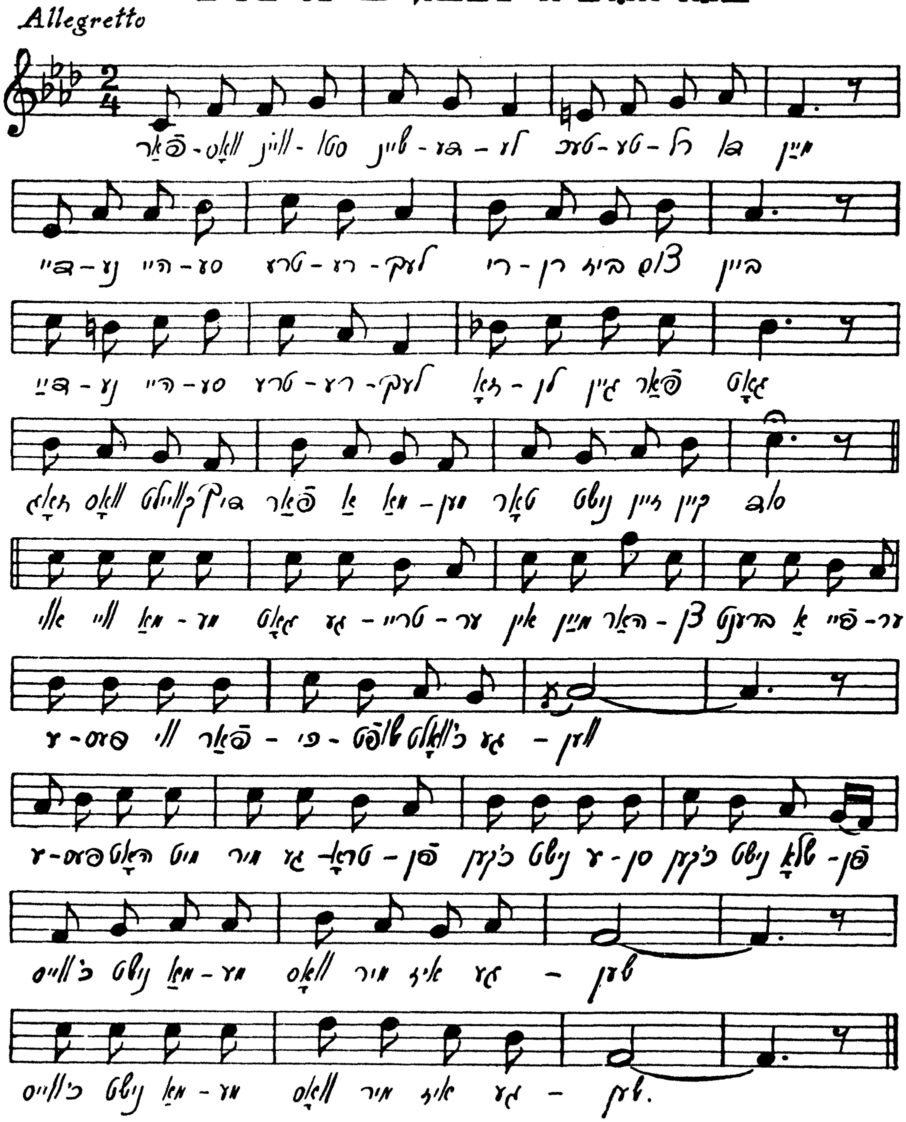

פּאַרוואָס וויינסטו, שיינדעלע, טעכטערל דו מיין,
דײַנע הייסע טרערעלעך רירן ביז צום ביין,
דײַנע הייסע טרערעלעך זאָלן גיין פֿאַר גאָט,
זאָג וואָס קוויילט דיך, פֿאַר אַ מאַמען טאָר נישט זײַן קיין סוד.

— אוי וויי, מאַמע, גאָט געטרײַער!
אין מײַן האַרצן ברענט אַ פֿײַער,
עפּעס ווי פֿאַרכּישופֿט כ׳וואָלט געווען,
עפּעס האָט מיט מיר געטראָפֿן,
כ׳קען נישט עסן, כ׳קען נישט שלאָפֿן,
[ביס] כ׳ווייס נישט, מאַמע, וואָס מיר איז געשען.

— אפֿשר טוט ווי ס׳קעפּעלע, טעכטערל דו מײַן,
אפֿשר אַ בייז אויגעלע, ס׳קען אַלץ מיגלעך זײַן,
יעדן טאָג שדכנימלעך שלאָגן אָפּ די טיר,
ווערסט מיט מזל באַלד אַ כּלה פֿאַר אַ רײַכן גבֿיר.

— אוי וויי, מאַמע, כ׳וועל אַנטלויפֿן,
כ׳וויל פֿאַר געלט זיך נישט פֿאַרקויפֿן,
ס׳האָט אַ בחור מיר זיך שוין דערקלערט,
יאָסעלע, וואָס וווינט דערלעבן,
אָן אים קען איך מער נישט לעבן,
[ביס] אים נאָר ליב איך, ער איז מיר באַשערט.

— וואָס איז מיט דיר, שיינדעלע, טעכטערל דו מײַן,
יאָסעלע, דער שנײַדער-יונג, ער דײַן מאַן זאָל זײַן?
וועסט דאָך בײַ אים הונגערן, לײַדן נויט און קעלט,
צוויי דלותים גייען טאַנצן אָן אַ גראָשן געלט.

— וואָס מיר קעלט און וואָס מיר הונגער,
איך בין יונג און ער אַ יונגער,
גרויס וועט זײַן פֿאַר אונדז די קלענסטע שטוב,
כ׳וועל מיט טרוקן ברויט זיך נערן,
יאָסעלע מוז מײַנער ווערן,
[ביס] מאַמעניו, דו ווייסט נישט וואָס הייסט ליב.

— כ׳ווייס, כ׳ווייס, כ׳האָב, טעכטערל, מיטלייד שטאַרק מיט דיר,
אויפֿגעוועקט אַן אַלטע ווונד טיף אין האַרץ בײַ מיר,
אויפֿגעוועקט אַן אַלטע ווונד, יאָרן פֿיל פֿאַרבײַ,
בעסער שווײַגן, נישט דערמאָנען, ס׳טוט נאָך אַזוי וויי.

— אוי וויי, מאַמע, גאָט געטרײַער,
אייביק ברענען זאָלן אין פֿײַער
די וואָס האָבן אויסגעטראַכט דאָס געלט.
מאַמעניו, איך האָב באַשלאָסן,
יאָסעלע מוז זײַן מײַן חתן,
[ביס] אים נאָר ליב איך, ער נאָר מיר געפֿעלט.

איך האָב דיך ליב

Moderato

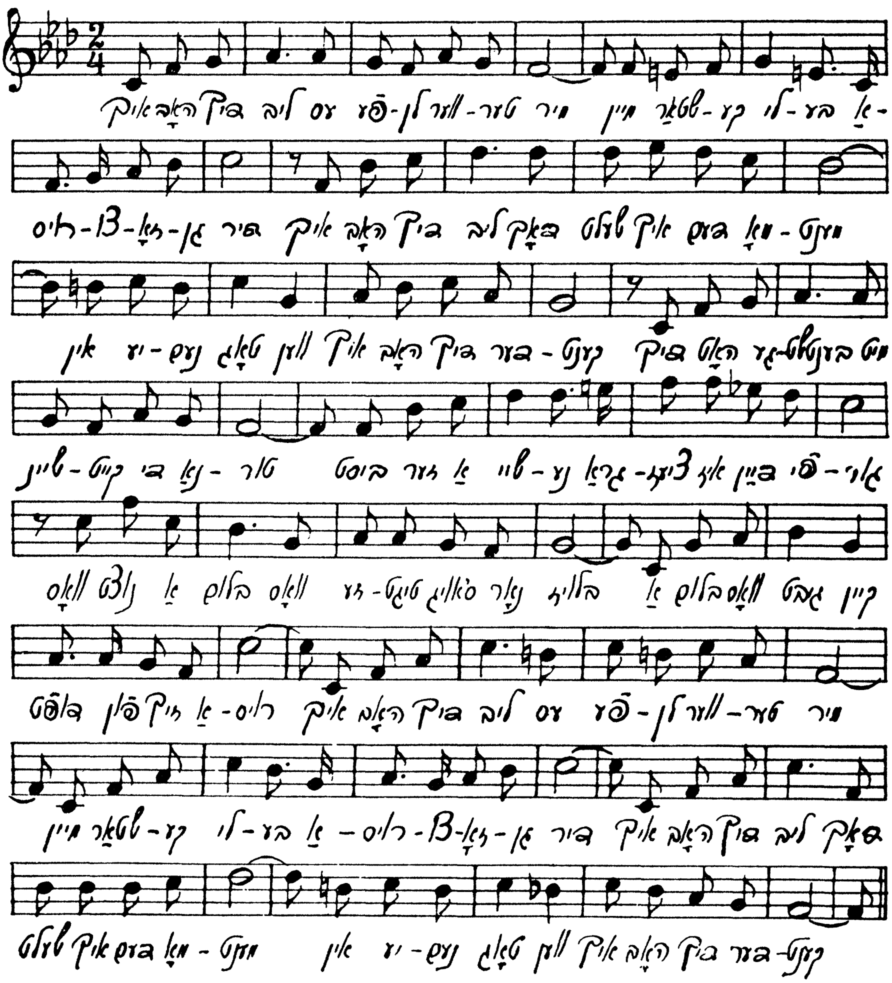

איך האָב דיך ליב, עס פֿעלן ווערטער מיר,
מײַן שטאַרקע ליבע אַרויסצוזאָגן דיר,
איך האָב דיך ליב, דאָך שעלט איך דעם מאָמענט
אין יענעם טאָג, ווען איך האָב דיך דערקענט,
דיך האָט געבענטשט מיט שיינקייט די נאַטור,
ביסט זייער אַ שיינע, גראַציעז איז דײַן פֿיגור,
וואָס נוצט אַ בלום, וואָס זעטיקט ס'אויג נאָר בלויז,
אַ בלום וואָס גיט קיין דופֿט פֿון זיך אַרויס.
[רעפֿרען] איך האָב דיך ליב, עס פֿעלן ווערטער מיר,
מײַן שטאַרקע ליבע אַרויסצוזאָגן דיר,
איך האָב דיך ליב, דאָך שעלט איך דעם מאָמענט
אין יענעם טאָג, ווען איך האָב דיך דערקענט.

איך האָב דיך ליב, דאָך ביסטו נישט פֿאַר מיר,
דיר פּאַסט אַ חתן אַ רײַכער קאַוואַליר,
וואָס איז בלויז גוף און פּוסט אַזוי ווי דו,
און האָט אַן אויטאָ, אַ שאָפֿער אויך דערצו,
און געלט אַ סך, ביסט דאָך פֿאַרליבט אין געלט,
וועסט קענען קויפֿן זיך אַלץ וואָס דיר געפֿעלט,
און נאָר דערפֿאַר האָסטו קיין האַרץ צו מיר,
איך האָב רחמנות, שטאַרק אויף דיר.
[רעפֿרען] איך האָב דיך ליב, אאַז״וו.

איך האָב דיך ליב, כ'האָב לײדער נישט געוווּסט,
ווי פֿלאַך דו ביסט, אַך, ווי נאַריש און ווי פּוסט,
ס'הערשט אויף דער וועלט אַן עלנדקייט, אַ נויט,
אַ קאַמף פֿאַר אַרבעט אויף לעבן און אויף טויט,
אַ וויי-געשריי נעמט איצט די וועלט אַרום —
דיר ליגט אין זינען נאָר פּודער, שמינק, פּערפֿום,
דער פֿײַנסטער הוט, מאָדערנע קליידער פֿיל,
דאָס איז דײַן חלום, דאָס איז דײַן לעבנסציל.
[רעפֿרען] איך האָב דיך ליב, עס פֿעלן ווערטער מיר,
מײַן שטאַרקע ליבע אַרויסצוזאָגן דיר,
איך האָב דיך ליב, דאָך שעלט איך דעם מאָמענט
אין יענעם טאָג, ווען איך האָב דיך דערקענט.

קריגס-אינוואליד

Moderato

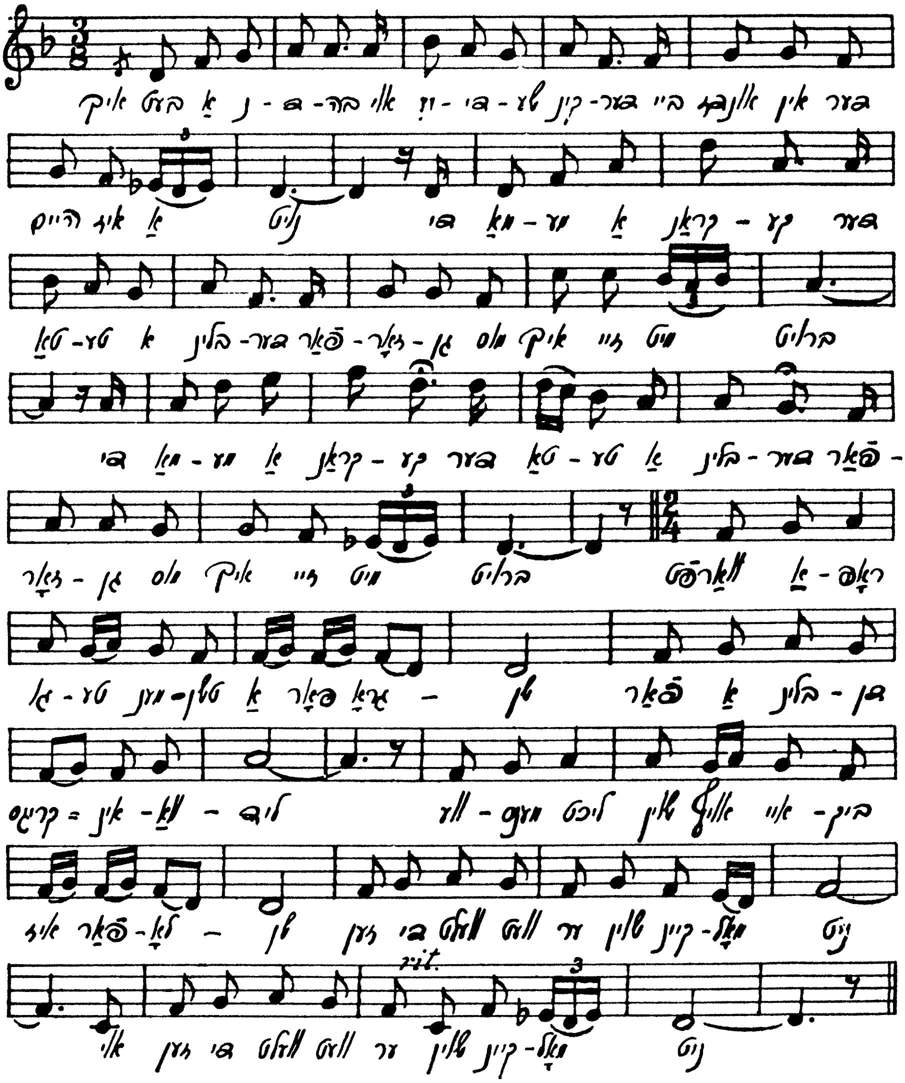

איך בעט אַ נדבֿה, אוי, ייִדישע קינדער!
ביי אונדז אין דער היים איז אַ נויט,
די מאַמע אַ קראַנקע, דער טאַטע אַ בלינדער, [ביס]
פֿאַרזאָרגן מוז איך זיי מיט ברויט.
וואַרפֿט אַראָפּ, גוטע מענטשן, אַ פּאָר גראָשן [רעפֿרען]
פֿאַר אַ בלינדן קריגס־אינוואַליד,
ווען מען ליכט שוין אויף אייביק איז פֿאַרלאָשן,
זען די וועלט וועט ער שוין קיינמאָל ניט,
אוי, זען די וועלט וועט ער שוין קיינמאָל ניט.

דער טאַטעשי מיינער איז בלינד נישט געבוירן,
געווען אַ צייט לאַנג אויפֿן שלאַכט,
זיין ליכט פֿון די אויגן אין שלאַכטפֿעלד פֿאַרלוירן, [ביס]
אַהיים אַ מעדאַל זיך געבראַכט.
וואַרפֿט אַראָפּ, גוטע מענטשן, אַ פּאָר גראָשן [רעפֿרען]
פֿאַר אַ בלינדן, נישט געבוירן בלינד,
ווען מען ליכט שוין אויף אייביק איז פֿאַרלאָשן,
זען וועט ער נישט מער זיין אייגן קינד,
אוי, זען וועט ער נישט מער זיין אייגן קינד.

געבראַכט אַ מעדאַל, אַ מתּנה פֿון קייסער,
פֿאַר זיינע צוויי אויגן — דער לוין,
איצט מוז ער גיין בעטלען אַרום אין די הייזער, [ביס]
העלפֿט, מענטשן, אַ בלינדן פֿאַרשוין.
וואַרפֿט אַראָפּ, גוטע מענטשן, אַ פּאָר גראָשן [רעפֿרען]
פֿאַר אַ בלינדן — פֿאָלגן פֿון דער שלאַכט,
ווען מען ליכט שוין אויף אייביק איז פֿאַרלאָשן,
ס'לעבן זיינס אַ חושכדיקע נאַכט,
אוי, ס'לעבן זיינס אַ חושכדיקע נאַכט.

איך בעט אַ נדבֿה, אוי, ייִדישע קינדער!
איר האָט דאָך קיין האַרץ פֿון מעטאַל,
די מאַמע אַ קראַנקע, דער טאַטע אַ בלינדער, [ביס]
פֿון שלאַכטפֿעלד געבראַכט אַ מעדאַל.
וואַרפֿט אַראָפּ, גוטע מענטשן, אַ פּאָר גראָשן [רעפֿרען]
פֿאַר אַ בלינדן וואָס שטרעקט אויס זיין האַנט,
ווען מען ליכט שוין אויף אייביק איז פֿאַרלאָשן,
בלינד — אַ קרבן פֿאַר זיין פֿאָטערלאַנד...
אוי, בלינד — אַ קרבן פֿאַר זיין פֿאָטערלאַנד.

מײַן יובֿל

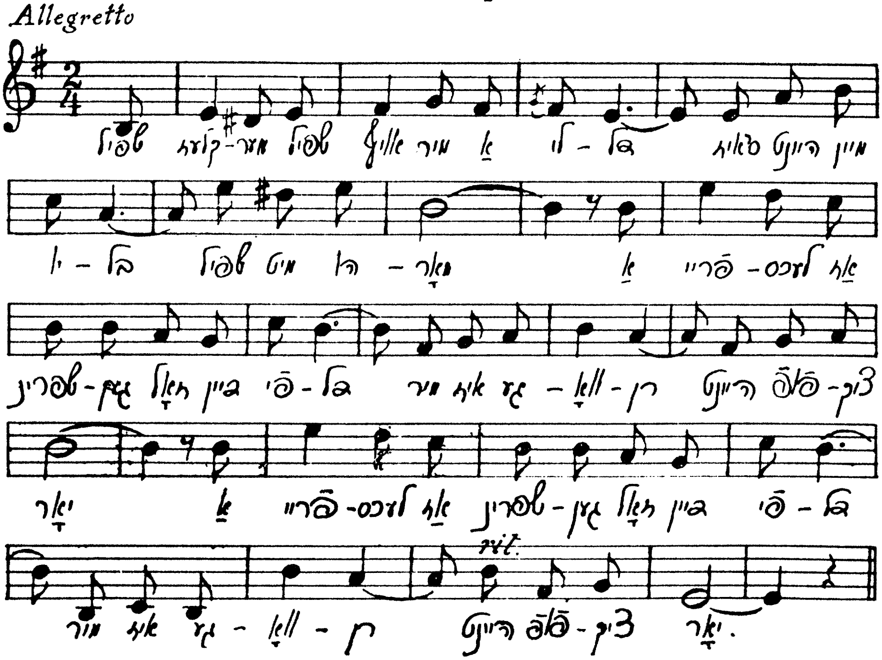

שפּיל, קלעזמער, שפּיל - אויף מיר אַ לידל,
ס׳איז הײַנט מײַן יובֿל, שפּיל מיט הומאָר
[ביס] אַ פֿריילעכס! אַז שפּרינגען זאָל דײַן פֿידל,
מיר איז געוואָרן הײַנט פֿופֿציק יאָר!

באַפֿרײַ מיך הײַנט פֿון מײַנע זאָרגן,
כ׳וויל הײַנט אַ לעב טאָן — שפּיל, אַלטער פֿרײַנד!
[ביס] איך ווייס נישט וואָס ברענגען וועט דער מאָרגן,
ס׳קען זײַן מײַן שׂמחה די לעצטע הײַנט.

שוין פֿופֿציק איז מיר הײַנט געוואָרן,
צו מײַן סך־הכּל פֿעלט שוין נישט פֿיל,
[ביס] דער גליקלעכסטער טייל פֿון מײַנע יאָרן
איז שנעל פֿאַרפֿלויגן — שפּיל, קלעזמער, שפּיל!

פֿאַרפֿלויגן ווי טענער פֿון פֿידל
מײַן שיינע יוגנט — אַ חלום נאָר —
[ביס] שפּיל, קלעזמער, מיר אויף אַ פֿריילעך לידל,
מיר איז געוואָרן הײַנט פֿופֿציק יאָר.

ארבעטלאָזע·רמאַרש

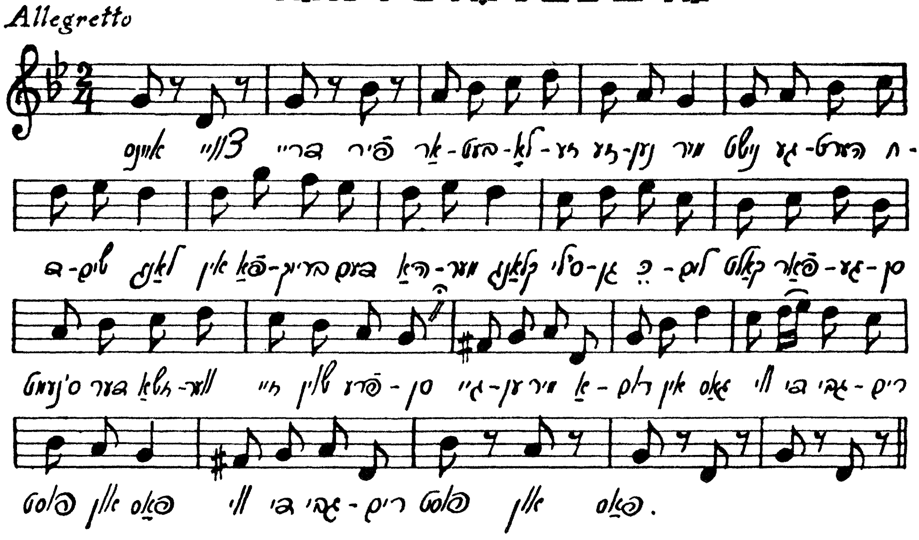

אײנס, צװײ, דרײַ, פֿיר,
אַרבעטלאָזע זענען מיר,
נישט געהערט חדשים לאַנג
אין פֿאַבריק דעם האַמער־קלאַנג,
ס'ליגן כּלים קאַלט, פֿאַרגעסן,
ס'נעמט דער זשאַװער זײ שױן פֿרעסן,
גײען מיר אַרום אין גאַס,
װי די גבֿירים פּוסט־און־פּאַס,
װי די גבֿירים פּוסט־און־פּאַס.

אײנס, צװײ, דרײַ, פֿיר,
אַרבעטלאָזע זענען מיר,
אָן אַ בגד, אָן אַ הײם,
אונדזער בעט איז ערד און לײם,
האָט נאָך װער װאָס צו געניסן,
טײלט מען זיך מיט יעדן ביסן,
װאַסער, װי די גבֿירים װײַן,
גיסן מיר אין זיך אַרײַן,
גיסן מיר אין זיך אַרײַן.

אײנס, צװײ, דרײַ, פֿיר,
אַרבעטלאָזע זענען מיר,
יאָרן לאַנג געאַרבעט שװער,
און געשאַפֿט אַלץ מער און מער
הײַזער, שלעסער, שטעט און לענדער
פֿאַר אַ הײַפֿעלע פֿאַרשװענדער,
אונדזער לױן דערפֿאַר איז װאָס?
הונגער, נױט און אַרבעטלאָז,
הונגער, נױט און אַרבעטלאָז.

אײנס, צװײ, דרײַ, פֿיר,
אָט אַזױ מאַרשירן מיר,
אַרבעטלאָזע, טריט נאָך טריט
און מיר זינגען זיך אַ ליד
פֿון אַ לאַנד, אַ װעלט אַ נײַע,
װוּ עס לעבן מענטשן פֿרײַע,
אַרבעטלאָז איז קײן שום האַנט,
אין דעם נײַעם פֿרײַען לאַנד,
אין דעם נײַעם פֿרײַען לאַנד.

מײַן היים!

א מתנה מײַן טײַערן, ליבן יוגנט-חבֿר יאָסעלע ווײַנבערג

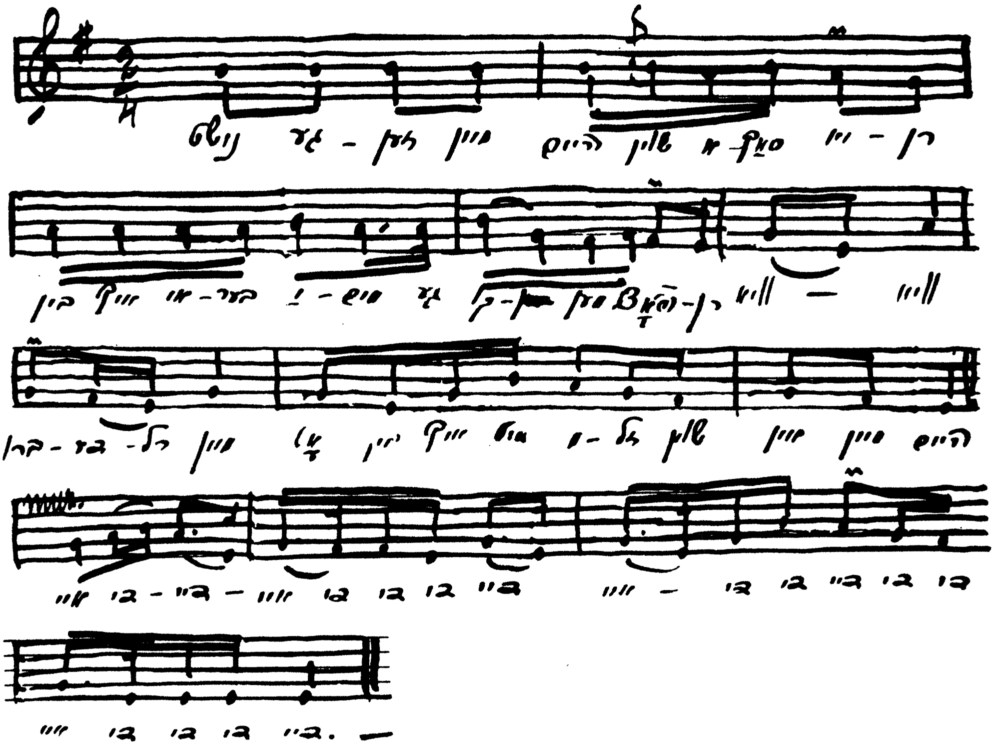

נישט געזען מײַן היים שוין אַ סך יאָרן,
בין איך איבער ימען געקומען צופֿאָרן.
וויאַ, וויאַ, ברודערל מײַן!
אָט בין איך מיט מזל שוין אין מײַן היים.

טײַערע היים, אָך שוועסטערלעך און ברידער,
ליבינקע חברים, איך וועל אײַך באַלד זען ווידער.
וויאַ, וויאַ, ברודערל מײַן!
תיכף פֿון דער באַן אין מײַן שטאָט אַרײַן.

אָט זע איך שוין בוימער פֿון די פּלאַנטן
שמייכלען צו מיר ליב, ווי צו זייערס אַ באַקאַנטן.
וויאַ, וויאַ, ברודערל, פֿאָר!
זע איך זיי אין חלום צי אויפֿן וואָר?

ס׳פּליען גאַסן, ווי פֿון ווינט געטראָגן —
אָט איז שוין דער רינג-פּלאַץ, כ׳הער דעם זייגער שלאָגן.
וויאָ, וויאָ, ברודערל, פֿאָר!
יעדע מינוט איז מיר אַ יאָר.

אין יידישן קוזמאַרק שוין אַרײַנגעפֿאָרן —
עפּעס אויפֿן האַרצן איז אומעטיק געוואָרן.
וויאָ, וויאָ, ברודערל, וויאָ!
אַך, ווי גוט געפֿילט כ׳האָב אַ מאָל זיך דאָ!

אָט באַגריסן מיך אַלט-באַקאַנטע בלאָטעס,
אָרעמע, רחמנותדיקע, יידישע קאַפּאָטעס.
וויאָ, וויאָ, ברודערל, וויאָ!
דאָס איז דער ערשטער ברוך-הבה.

גרויע גאַסן, גרויע, קרומע וועגן,
גרוי און מרה-שחורהדיק איז אַלץ וואָס איך באַגעגן.
וויאָ, וויאָ, ברודערל, וויאָ!
גרוי קוקט אויס דאָס יידישע לעבן דאָ.

יידישע קראָמען, אָנגעפֿילט מיט זאָרגן,
יידעלעך פֿאַרדאַגהטע, אָן הײַנט און אָן אַ מאָרגן.
וויאָ, וויאָ, ברודערל, וויאָ!
אָרעמקייט און נויט וואַקסט פֿון שעה צו שעה.

נישט מער געטראָפֿן מלכּהלען מײַן שוועסטער,
רבֿקה שטאַרק פֿאַראָרעמט, און קראַנק איז נעבעך אסתּר.
וויאָ, וויאָ, ברודערל, וויאָ!
אויך אַ־סך חבֿרים שוין מער נישטאָ.

טײַערע היים, אוי ווי צו די יאָרן —
פֿון אַלע מײַנע טײַערע אַ תּל איז דאָ געוואָרן.
וויאָ, וויאָ, ברודערל מײַן!
תּיכּף צו דער באַן, כ׳קען דאָ מער נישט זײַן.

טײַערע היים, מיך האָט צו דיר געצויגן!
איצט פֿון דיר אַנטלויף איך ווי אַ פֿײַל פֿון בויגן.
וויאָ, וויאָ, ברודערל מײַן!
צוריק אין דעם לאַנד וואו די לופֿט איז ריין!

צווייטע אָפּטיילונג*)

פאָלקסטימלעך

1920

די ערשטע בלעטלעך

ווען איך זע די ערשטע בלעטלעך
אויף די ביימער בליען,
ווען די ערשטע פייגל קומען
פריילעך צוריק צו פליען;

ווען אין פעלד די קינדער פלעכטן
ס'ערשטע בלומען־קרענצל,
שטעלן דאָן זיך אויס אַ רעדל
ווי צום מצווה־טענצל;

און זיי טאַנצן און זיי זינגען
פרייען זיך און לאַכן —
ווילט זיך מיר אַריין אין מיטן
ס'רעדל גרעסער מאַכן.

הוליען, טאַנצן מיט די קינדער
ווי אין יונגע יאָרן;
פריילעך, פריילעך, הוליעט, קינדער,
כ'בין צוריק יונג געוואָרן...

צו מיין געליבטער

ווילסטו, געליבטע, איך זאָל היינט
זיך אָפּן דיר דערקלערן?
קום מיט מיר אַרויס אין פעלד,
דאָרט וועט אונדז קיינער שטערן.

קום מיט מיר אַרויס אין פעלד,
גאַנץ אויבן, דאָרפסט נישט שרעקן —
כ'וועל היינט אַלע סודות דיר,
וואָס כ'טראָג אין האַרץ, אַנטפּלעקן...

דאָ, געליבטע, קען איך נישט,
דאָ עסט דער שטויב די לונגען,
דאָרט איז שטיל, די לופט איז פריש,
און ס'לעבט זיך נישט געצוואונגען...

---

*) די סעריע לידער זיינען דערשינען אין קראָקע, אין 1920, אין פאַרלאַג „דאָס ביכעלע".

זע! די זון קלייבט שוין צונויף
די לעצטע רויטע שטראַלן, —
זע, ווי רויט דאָס פעלד איז איצט,
די גרעזלעך ווי קאָראַלן. —

הער! ווי שיין דער סלאָוויק זינגט
זיין נאַכט־געבעט צום הימל.
זע, אַ בין, נאָך פאַרן שלאָף,
דאָרט האַלדזט און קושט אַ בלימל...

קום, געליבטע, העכער דאָרט!
אָך, ס'אַרא פאַרגעניגן
פון קיין מענטש צו זיין געזען
אין ווייכן גראָז צו ליגן...

פון קיין מענטש צו זיין געזען
ביים שיין פון דער לבנה —
שענק איך דיר אַ הייסן קוש
פו האַרצן אַ מתנה.

וועסט פאַרגעסן אָן דער וועלט,
פאַרגעסן אַלע ליידן: —
דו — ביסט חוה, אָדם — איך,
מיר לעבן אין גן־עדן...

גאָטס שמייכל

יאָ, יאָ, מיין קינד, ווען גאָט נאָר וויל
ס'זאָל ווערן טאָג פון נאַכט, —
דאַן גיט ער נאָר אַ שמייכעלע...
שיינט אויף די זון — אַ פראַכט.

— אוי, מאַמעניו, כ'האָב זיך דערמאָנט:
געווען איז דאָס פאַר יאָרן —
ווען די זון האָט דאָ פאַרברענט
די גערשטן, ווייץ און קאָרן;

ווען געהונגערט האָט די שטאָט,
געמוזט די קראָם פאַרמאַכן, —
אוי! האָט דאָס דער ליבער גאָט
געמוזט דאָרט האַרצלעך לאַכן!...

מיט איר זיך באַקענט

מיר זיינען צוזאַמען געווען אויף אַן אָוונט,
און כ'האָב זיך מיט איר דאָרט באַקענט;
גערעדט נאָר מיט מיר פון אַ גליקלעכער צוקונפט,
פון פרייהייט, געהיצט זיך, געברענט:

ס׳וועט קומען אַ סוף — האָט איר שטים געקלונגען —
צום גאָלדענעם גאָט, צו זיין מאַכט!
אַ סוף צו די האַרן און גאָלדענע רינגען...״ —
אַ „נביא״, האָב איך זיך געטראַכט.

נאָר פּלוצלונג... איז זי גאָר געוואָרן אַנטשוויגן,
איר בליק האָט פאַרלאָרן דעם ברען, —
דאָס היציקע מיידל, זי האָט אויף מיין פינגער
אַ שיין קידושין־רינגל דערזען...

ביילקע

איינס דער זייגער אַלע שלאָפן
אין דער מיט דער נאַכט —
ביילקע זיצט נאָך אַלץ ביים פענצטער
טרויעריק, טיף־פאַרטראַכט.

טרויעריק, כאָטש ער האָט שוין נעכטן
אָפן זיך דערקלערט,
אַז אָן איר קען ער נישט לעבן:
זי איז אים באַשערט.

אַז אין שלאָף, אויך ביי דער אַרבעט
ווען ער זיצט און נייט;
וואו ער קוקט און וואו ער שטעלט זיך
ביילקע פאַר אים שטייט.

עפּעס ווילט זיך איר נישט גלייבן
כאָטש ער רעדט איר איין,
אַז אין אירע שוואַרצע אויגן,
מוז אַ כישוף זיין.

איז דאָס מעגלעך, קלערט אַלץ ביילקע,
טרייבט ער נישט קיין שערץ?
וועט ער נישט, ווי יענער ליגנער,
ברעכן איר דאָס הערץ?

וועט ער נישט, ווי באַלד ער׳ט וויסן
ס׳וועט קיין נדן זיין,
אויף די שוואַרצע כישוף־אויגן
וואַרפן אָן אום־חן?

דען אויך יענער פלעגט זיי לויבן...
ביילקע זיך פאַרטראַכט —
און אַ זיפץ פון טיפן האַרצן
הערט זיך אין דער נאַכט.

קליינער יתום

וויין נישט, וויין נישט, קליינער יתום,
שפּאַר די טרערן, כאַטש דיך קוועלט. —
דען דאָס לעבן האָט נאָר צרות;
אוי, ווי שלעכט, ווען טרערן פעלט.

שפּאַר די טרערן ווי בריליאַנטן,
ווערסט אַמאָל זיי דאַרפן דייער,
ווען דיין הערצל גייט שוין איבער, —
לאָז פון אויג אַרויס אַ טרער...

שלאָף שוין, שלאָף שוין, מיין קליינער יתום,
צי נישט מער אַרויס מיין בלוט...
דען דער שלאָף פאַרטרייבט דעם הונגער,
נאָר דאָס שלאָפן מאַכט דיר גוט...

אפשר וואָלט געווען גאָר בעסער,
דיר, מיין יתום, און אויך מיר; —
דו, זאָלסט אייביק, אייביק שלאָפן —
איך, דיין מאַמע, לעבן דיר...

וויין נישט, וויין נישט, קליינער יתום,
שפּאַר די טרערן, כאַטש דיר קוועלט. —
דען דאָס לעבן האָט נאָר צרות;
אוי, ווי שלעכט ווען טרערן פעלט.

אוי, ווי שלעכט איז דאָן, ווי ביטער,
ווען אַמאָל ווערט ס׳לעבן שווער,
ווען דאָס האַרץ איז פול מיט ליידן,
און די אויגן זיינען לער.

אַ מלאך ווערט געבאָרן?

איז דאָס אמת, מאַמעניו?
דער רבי האָט געשוואָרן,
פון יעדן קדיש, וואָס איך זאָג, —
אַ מלאך ווערט געבאָרן?...

און דער טאַטע דאָרט אַליין
טוט די מלאכים ציילן; —
אוי, מאַמע, כ׳וועל קיין איינציק מאָל
קיין קדיש נישט פאַרפעלן!...

די קאָרטן־לייגערין

קום אַהער, מיין קינד, אַ, שעם זיך נישט,
כ׳וויס דיינע סודות אַלע;
די קאָרטן דאָ, זיי זאָגן מיר:
דו ביסט געווען אַ כלה.

דו האָסט דיין חתן שטאַרק געליבט, —
אָ, זעסט די קאָרט אין מיטן?
ער האָט דיך אויף אַן אַנדערער,
מיין אָרעם קינד, פאַרביטן;

האָסט אים דיין נדן אָנפאַרטרויט, —
זעסט דאָרט די קאָרט די לינקע?
ער זיצט זיך אין אַ פריילעך הויז
און קושט דאָרט אַ בלאָנדינקע...

דו שלאָפסט נישט גאַנצע נעכט, מיין קינד,
נאָר וויינסט, פאַרגיסט פיל טרערן, —
די קאָרטן דאָ, זיי זאָגן מיר,
דו וועסט באַלד מוטער ווערן...

איצט גיב, מיין קינד, דיין רעכט האַנט
און לייג אַ קרוין אויף מיינע;
כ׳האָב דיין פאַרגאַנגענהייט געזען,
כ׳וויל זען די צוקונפט דיינע...

יאָ, יאָ, דאָס וועטער ענדערט זיך,
ס׳שיינט אויף דיין טריבער שטערן,
דו וועסט אַמאָל נאָך גליקלעך זיין,
אַ לוסטיק מיידל ווערן...

אַ ליכטיק הויז, אַ פריילעך הויז
מיט זיידענע גאַרדינען —
און שטיבלעך פיל און מיידלעך פיל,
פיל מענער זיינען דרינען...

דו ביסט די שענסטע, זאָגן זיי,
זיי ברענגען דיר בוקעטן;
דו יאָגסט און טרייבסט זיי ווי די הינט, —
זיי קושן דיך און גלעטן...

און אויך דיין חתן קומט צו דיר...

דו וויינסט? ווילסט מער נישט הערן?
נישט וויין, מיין קינד, דו וועסט אַמאָל
אַ פריילעך מיידל ווערן...

די פאַרפירטע

יואָס ביסטו אַזוי קאַלט צו מיר?
געליבטער, זאָג מיר אָפן!
צי האָט זיך דיר אַן אַנדערע,
אַ שענערע געטראָפן?

צי האָסט פאַרגעסן יענע נאַכט,
דו האָסט דיין וואָרט געגעבן,
דו האָסט געשוואָרן, נאָר מיט מיר
וועסט אייביק, אייביק לעבן?

צי האָסטס פאַרגעסן יענע נאַכט,
אין וועלדל דאָרט גאַנץ אויבן,
דו האָסט מיט דיינע זיסע רייד
צום הימל מיך דערהויבן?

דו האָסט מיט דיינע זיסע רייד
פאַרשיכורט מיך, באַטרונקען...
דעם לעבנס־בעכער ביז צום דנאָ
באַוואוסטלאָז אויסגעטרונקען...

איצט קוקסטו אויף מיר קאַלט און פרעמד,
איצט קענסטו מיך נישט לידן?
דו האָסט צעבראָכן מיר מיין האַרץ!
איצט, ווילסטו מיך אויסמיידן?

דו האָסט מיין פרויען־שטאָלץ גערויבט
מיין האָפענונג און מיין שטרעבן, —
צוליב איין זיסן אויגנבליק
פאַרסמט מיין יונגעס לעבן...

דו שוויגסט? — פאַרטראַגסט דעם אמת נישט?
געליבטער! זאָג מיר אָפן, —
בעפאָר איך גיי, אָ זאָג מיר, זאָג,
האָב איך נאָך וואָס צו האָפן?...

וויג־ליד

שלאָף שוין, מיין קינד, מיין יינגעלע קליינס,
שליס דיינע אייגעלעך צו; —
איך וועל דיר קויפן אַ פערדל אַ שיינס,
שלאָף זשע מיר, איי־לו־לו־לו...

אַ פערדל אַ שיינס, ס'וועט קאָסטן פיל געלט
אַ וועגעלע אויך, אויף מיין וואָרט; —
דו וועסט קענען פאָרן אַרום אין דער וועלט,
אויפזוכן דיין טאַטעשי דאָרט.

דיין טאַטע, מיין קינד, איז לאַנג שוין אַוועק,
אַ בריוול געשריבן נישט מער; —
געפינסטו אים דאָרטן, דאַן פרעג אים, אַ פרעג,
צי ליבט ער דיין מאַמען נישט מער.

צי האָט ער פאַרגעסן, אַ פרעג אים, מיין קינד,
זיין ווייבל און דיך, זונעניו.
צי אפשר אַן אַנדערע, — ווי מיר און ווינד...
שלאָף זשע מיר, איי־לו־לו־לו...

שלאָף שוין מיין קינד, דו ביסט אַזוי מיד,
שליס דיינע אייגעלעך צו; —
איך וועל דיר קויפן אַ שיפל, וואָס פליט —
שלאָף זשע מיר, איי־לו־לו־לו...

אַ שיפל, וואָס פליט, וואָס קיינער נאָך האָט,
מיט פליגעלעך, — כ׳שווער וועל דיר, יאָ,
דו וועסט זיין אין הימל, דאָן פרעג זיך ביי גאָט,
צי איז דאָרט דיין טאַטע נישטאָ...

געפינסט אים דאָרט, דערצייל אים, מיין קינד,
ווי שלעכט ס׳איז אָן אים דאָ געווען...
און זאָג אויך דיין טאַטן, אַז גיך און געשווינד
זאָל ער זיך מיט מיר דאָרטן זען...

איי לו לו, שלאָף מיין יתומל קליינס —
נישטאָ מער דער טאַטע, נישטאָ...
איך וועל דיך לערנען אַ קדישל אַ שיינס,
שלאָף זשע מיר, איי לו לו לו...

די נשמה

יעדע נאַכט, שוין יאָרן־לאַנג,
ווען כ׳הייב נאָר אָן צו דרימלען;
שוועבט זיך מיין נשמה פריי
אַרום אין אַלע הימלען...

. . . .

אוי! ווי פלאָגט מיך דער געדאַנק;
ער סמט און רויבט מיין זינען, —
זי וועט אַמאָל פאַרבלאָנדזשען זיך,
דעם וועג נישט צוריק געפינען...

אוי! ווי ס׳פלאָגט מיך דער געדאַנק;
עס ציטערט יעדער אבר, —
זי קומט אַמאָל צו שפעט אַראָפ —
מיין גוף ליגט שוין אין קבר...

געפאָרן גאַנץ ווייט

אוי, מאַמע! וואָס זוימט זיך דער טאַטע אַזוי לאַנג?
ער קומט נישט מער שלאָפן, נישט עסן;
איך וויל זען דעם טאַטן, — מיר איז אַזוי באַנג!
צי האָט ער אָן אונדז שוין פאַרגעסן?...

דער טאַטע, מיין קינד, איז געפאָרן גאַנץ ווייט —
גאַנץ ווייט, העט דאָרט אונטער די שטערן!
דאָרט לעבט מען שוין אייביק, אָן צרות, אָ ליד,
פון דאָרט ווילט זיך קיינעם צוריקקערן.

דאָרט איז אַזוי רואיק, מען הונגערט נישט מער
קיין שנאה... נישטאָ קיין מאַגנאַטן...
— — — — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — — —

אוי, מאַמעניו, מאַמע! כ׳וויל דאָ נישט זיין מער —
כ׳וויל ליבער זיין דאָרטן,ביים טאַטן...

מיין פרילינג

כ׳האָב געהאָפט אַלץ, ווען דער פרילינג
וועט נאָר קומען,
ווען די ערד וועט ווידער צירן
זיך מיט בלומען;
ווען די זון די קאַלטע ביימעלעך
וועט דערוואַרעמען
און מיט הייסער שטראַלן־ליבע
זיי אומאַרעמען;
ווען דעם סלאַוויקס זיסן טרילער
כ׳וועל דערהערן,
וועל איך אפשר פריער, יינגער
דאָן אויך ווערן.
און דער אומעט, וואָס אין האַרצן
ליגט פאַרבאָרגן,
וועט פאַרשווינדן, און מיט אים אויך
אַלע זאָרגן...

***

כ׳האָב געהאָפט אַלץ, און דער פרילינג
איז געקומען.
אויסגעפוצט האָט זיך די קאַלטע
ערד מיט בלומען.
אויסגעסטראָיעט שטייען ביימלעך
צו עמפּפאַנגען
פרילינגס־געסט, וואָס קומען צוריק שוין —
מיט געזאַנגען
און דער סלאַוויק קנאַקט און פייפט זיך
זיינע שטיקלעך...
בלימלעך טאַנצן, אַלץ איז פריילעך,
איבערגליקלעך, —
איך נאָר שטיי באַטריבט, פאַרביטערט
און פאַרלאָזן,
צווישן יונגע, פרישע פלאַנצן,

צווישן גראָזן;
אָרעם, שפּל צווישן ביימער,
צווישן נעלקן,
אַלץ בליט זיך, איך נאָר איינער
האַלט אין וועלקן.
אָפּגעקירצט מיט נאָך איין פרילינג
איז מיין לעבן,
איך זע שוין דעם קאַלטן ווינטער
פאַר מיר שוועבן...

הערשעלע

פריילעך, פריילעך, קינדערלעך!
פרילינג איז שוין היינט, —
פון די נאָרעס קריכט אַרויס!
די זון האָט שוין אויפגעשיינט.

בלימעלעך און גרעזעלעך
צירן שוין די ערד;
דאָס געזאַנג פון פייגעלעך
שוין פון פעלד זיך הערט.

בינעלעך און פליגעלעך
זשומען שוין אַרום;
שבחים און אַ לויבגעזאַנג
הערט זיך אומעטום.

גיכער, גיכער, קינדערלעך!
קומט אַרויס אין פעלד;
נעמט איך ביי די הענטעלעך, —
הוליעט, טאַנצט און קוועלט!

שטעלט איך אויס אַ רעדעלע!
אָרעם אָדער רייך, —
דען ביים פרילינג, קינדערלעך!
זענט איר אַלע גלייך...

שפּילט איך, שפּילט אין „פערדעלעך",
„קאַמער־קאַמער טיר",
„קעצעלע און מייזעלע",
ווער ס׳וועט כאַפּן פריער;

שטעלט איך אויף אַ הייזעלע,
אַ ברונעלע, אַ מיל...
נאָר אין זעלנער שפּילט איך נישט!
אַ! העסלעך איז דאָס שפּיל...

נאָר אין זעלנער שפּילט איך נישט,
קינדער! ס׳איז נישט גלייך;

הערשעלע דאָס יתומל
איז דאָ צווישן אייך.

וועקט נישט אין זיין הערצל אויף
דעם ווייטיק וואָס ער פילט, —
דען זיין טאַטע האָט זיך אויך
אין זעלנערלעך געשפּילט.

געגעבן אים אַ ביקסעלע,
געשיקט אַרויס אין פעלד, —
געקומען דאַן אַ בריוועלע:
„געפאַלן ווי אַ העלד"...

געקומען איז אַ בריוועלע,
די מאַמע האָט געוויינט;
געלערנט אים אַ קדיש'ל —
יאָ, ער געדעקנטס נאָך היינט!

פון דעמאָלט אָן האָט הערשעלע
צעבראָכן זיין געווער, —
מיט ביקסעלעך און זעלנערלעך
שפּילט ער זיך נישט מער.

פון דעמאָלט אָן, ווען הערשעלע
אין גאַס אַ זעלנער זעט,
קוקט ער נעבעך, ס'דאַכט זיך אים: —
זיין גוטער טאַטע גייט...

דאַרום, ליבע קינדערלעך!
שפּילט אייך, וואָס איר ווילט!
נאָר צוליב דעם יתומל
אין זעלנערלעך נישט שפּילט...

פאַר וואָס שווייגט ער דאָרט?...

טאַטעניו! דער רבי זאָגט,
אַז גאָט אונדז שיצט און היט;
ער ווייסט אַלץ וואָס דאָ זיך טוט,
און אַלץ, וואָס דאָ געשיט —
איז אים אויבן קלאָר...
— יאָ, מיין קינד, ס'איז וואָר!

טאַטעניו פאַר וואָס ווען אונדז
מען פייניקט און מען שלאָגט,
מען שעכט אונדז אָן רחמנות אויס,
מען קוועלט אונדז און מען פּלאָגט —
פאַר וואָס שווייגט ער דאָרט?...
— שטיל, מיין קינד, קיין וואָרט...

— — — — — — — — — — —

סליחות

„יידעלעך, הייליקע, כשרע יידעלעך!
צו עבודת־הבורא שטייט אויף,
מישט אויף די סליחות און מיט די קלאָג־לידעלעך,
אייער אַלטינקן טאַטן וועקט אויף...״

איר בעט און איר וועקט אים שוין הונדערטער יאָרן —
ער שוויַגט גלייך ער הערט נישט קיין וואָרט;
צי איז דאָס געבעט אים שוין נמאס געוואָרן?
צי שעמט ער מיט אייך זיך גאָר דאָרט?

צי ברענט נישט זיין צאָרן? ווען ער זעט פון הימל,
וואָס דאָ אויף זיין וועלטל זיך טוט;
זיין הייליק געבאָט ליגט אין שמוץ און אין שימל,
זיין ערד, רויט באַטרונקען פון בלוט!

צי ברענט נישט זיין צאָרן? ווען ער זעט פון אויבן,
ווי טעגלעך צעפּאַלט זיין געבאָט:
אַ מסחר געמאַכט האָט מען דאָ פון זיין גלויבן,
מען האַנדלט, מען שאַכערט מיט גאָט!

צי ענטפערט ער נישט, ווייל איר האָט אים זיין הימל,
זיין כסא־הכבוד פאַרפלעקט?
און ערגעץ פון אייער געוויש און געטומל,
אויף אייביק פאַר אייך זיך פאַרשטעקט?

יידעלעך הייליקע! הערט אויף צו קלאָגן!
אומזיסט איז אַ יעדערע טרער, —
די סליחה פאַרמאַכט, נעמט אייך קדיש צו זאָגן,
אייער טאַטע, — ער הערט אייך נישט מער!...

שטערן־סאָרטן

זאָג מיר, מאַמע, וואָס דאָרט אויבן
שיינט און פינקלט? זאָל איך גלייבן,
וואָס אין חדר איך פלעג הערן,
אַז יעדער מענטש האָט דאָרט אַ שטערן?

— יאָ, מיין זונדל, — נאָר אויך דאָרטן
זיינען שטערן דאָ פיל סאָרטן;
זעסט, צווי שטערן? קוק דאָרט ווייטער...
איינער טריב, עס שיינט דער צווייטער —
וואו, למשל, דו, מיין קליינער,
און אונדזער ווירטינס זון דער שיינער.

דאָן געהערט, כ׳מעג אויך דאָס גלייבן?
גאָט דער גוטער, וואוינט דאָרט אויבן,

די לבנה איז זיין שכינה, —
און זי שיינט דאָרט לויט זיין מינע ?...

– יאָ מיין קדיש, מעגסט עס גלייבן,
זאָלסט אים אייביק, אייביק לויבן;
גאָט ווייסט אַלץ, וואָס מיר דאָ קלערן,
גאָט באַשאַפט דאָס דאָרט די שטערן,
גאָט באַשאַפט די מענטשן אַלע...

– מוטער!...
– שוויג, מיין קינד, פרעג מער קיין שאלה!...

פון וואַנען ?

פון וואַנען קומט דער שטורעם־ווינט
וואָס רייסט אויףביימער, בלומען ? ––
ער קומט פון הימל, דאָרט, מיין קינד,
וואוינט גאָט, זיין ליבער נאָמען.

און דער דונער, וואָס אין פעלד
דעם טאַטן האָט דערשלאָגן ?
– אויף פון הימל... גיי, מיין וועלט,
ס'איז שפּעט, דאַרפסט קדיש זאָגן.

אין פאַבריק

אייל זיך, אייל זיך, לויף געשווינדער!
ס'פייפט אויף דיר שוין די פאַבריק; —
בליק נאָך איין מאָל אויף די קינדער,
ווען ס'קען זיין דער לעצטער בליק.

דאָרט די רעדער, די מאַשינען
אָן דיר שטייען טויט און קאַלט;
נאָר דיין שוויס קוים הייבט אָן רינען,
וועקט צום לעבן זיי אויף באַלד.

אייל זיך, אייל זיך, נישט פאַרשלאָפן!
גיב זיי לעבן, גיב זיי קראַפט —
הערסט נישט ווי די רעדער רופן ?
ארבעט, אַרבעט, נאָר געשאַפט!

ווען דו שטייסט ביי די מאַשינען,
דענקט נישט אָן דער שיינער וועלט;
ווען דיין קינד פאַרנעמט דיין זינען,
טרייב עס, דען ס'קאָסט צייט, ס'איז געלט.

ווען דו עשטייסט ביי די מאַשינען,
דרויסן שיינט די זון, אַ פרייד!
דאַרפסט אויף איר קיין בליק זיך גינען,
יעדער בליק פאַרנעמט דיר צייט.

ווען דו שטייסט ביי די מאַשינען,
פלוצלונג פּילסטו, דיר ווערט נישט גוט;
אַנשטאָט שוויס, הייבט אָן צו רינען
גאַנצע שטראָמען זודיק בלוט —

ווייס, אַז מער ווערסט זיך נישט פּלאָגן!
האָסט שוין אָפּגעדינט דיין צייט,
יאָרן־לאַנג דעם יאָך געטראָגן,
ענדלעך, ענדלעך — זיך באַפרייט...

אייל זיך, אייל זיך, לויף געשווינדער!
ס׳פייפט אויף דיר שוין די פאַבריק; —
בליק נאָך איין מאָל אויף די קינדער,
דען ס׳קען זיין דער לעצטער בליק.

אונטער גייט די וועלט

הערט, איר מענטשן! — כ׳קום אייך זאָגן,
איר דאַרפט זיך שוין מער נישט שלאָגן,
נישט מער מוטשען זיך, נישט יאָגן: —
נאָך דעם מיאוסן געלט...

גאָט דער הערשער איז געוואָרן
אויף אייך מענטשן שטאַרק אין צאָרן;
ביי זיין טראָן האָט ער געשוואָרן:
אונטער גייט די וועלט...

גאָט האָט אייך צו לאַנג געשוויגן,
זיך געלאָזט פון אייך באַטריגן;
אייער פרעכקייט איז געשטיגן
ביז צו זיין געצעלט.

און פון כעס זיין קרוין צעביסן,
און פון שאַנד די זון צעריסן;
אויסגעדונערט: הערט, זייט וויסן! —
אונטער גייט די וועלט...

דריטע אָפּטיילונג*)

ס׳ברענט

1939—1942

ערב יום־כיפור

אַ מתנה מײַן ליבן פרײַנד
משה לייב שטערנפעלד
און זײַן ליב װײַבל שרהלע

ערב יום־כיפור, שוין טריבלעך אין גאַס,
די זון רויט פון בושה, צי אפשר פון כעס
אַראָפּ ערגעץ נידערט —
דעם מערב־זייט הימל צעברענט.
ס׳איז ערב יום־כיפור, נאָך מנחה פאַרנאַכט,
און דאָ שטייען שולן, װי תפיסות פאַרמאַכט,
אויף זייערע טויערן
די שלעסער װי קייטן אויף הענט.

*
**

ערב יום־כיפור, שוין מערבדיק נאַכט,
די ייִדישע געסלעך פון שונא באַװאַכט,
װי קינדער פאַרשעמטע
פאַרחידושטע שטייען אַצינד,
— געװאױנט איצט פון שולן צו הערן געזאַנג —
דערהערן פון זעלנערישע שטיװל דעם גאַנג,
דאָס קנאַל פון ביקסן,
דאָס סקאַמלען פון הימלאָזע הינט.

*
**

ערב יום־כיפור — װי לאַנג נאָך, װי לאַנג ? —
אין ייִדישע גאַסן אַ טומל, אַ דראַנג
פון אַלע זייטן ראַגן,
דער עולם צום דאַװנען שפּאַנט.
די בענק און די שטענדערס אין שולן באַזעצט —
היינט שטייען זיי ליידיק, פאַרשעמט און פאַרלעצט
זינט הונדערטער יאָרן
דאָס ערשטע מאָל היינט אַזאַ שאַנד.

*
**

ערב יום־כיפור ! אַ מנין די צאָל
פאַרשפּאַרט אין אַ שטוב װי אין שפּאַניע אַמאָל,
געהילט אין טליתים —

---

*) די סעריע לידער אונטערן נאָמען „ס׳ברענט״ זיינען אָנגעשריבן געוואָרן בעת דער דייטשער אָקופּאַציע און זייַנען דערשינען אין קראָקע, 1946, דורך דער צענטראַלער ייִדישער היסטאָרישער קאָמיסיע ביים צ. ק. פון פּוילישע ייִדן. אָפּט. : קראָקע.

אין דרויסן שטייט איינער און היט,
ביים שיין פון אַ יאָרצייט, וואָס ברענט אויף דער שאַנק,
דערהערט זיך אַ קול, אַזאַ טרויעריק געזאַנג,
דערהערט זיך דאָס ליד,
דאָס אַלטע מאָראַלישע ליד,
אוי, אוי־אוי, אוי־אוי, וויי! אוי, וויי
כל־נדרי!

קראָקע, 25 נאָיעמבער 1939

שיפּרעלעס פּאָרטרעט

אויף דער וואַנט לינקס פון מיין בעט
הענגט מיין טאָכטער שיפּרעלעס פּאָרטרעט.
אָפט מאָל אין דער מיט דער נאַכט,
יוען איך בענק נאָך איר און טראַכט,
זע איך, ווי זי קוקט אויף מיר,
הער איך, ווי זי רעדט...
טאַטעשי! כ׳ווייס, ס׳איז דיר באַנג,
ס׳יועט דער קריג שוין נישט געדויערן לאַנג,
קומען וועל איך באַלד צו דיר,
ס׳קלאַפּט דער פרילינג שוין אין טיר,
שמייכלט ליב צו מיר און רעדט
שיפּרעלעס פּאָרטרעט...

קראָקע, 2 דעצעמבער 1939

ס׳טוט וויי...

ס׳טוט וויי!
ס׳טוט שרעקלעך וויי!
נישט אַזוי דער האָס,
וואָס אין שונא ברענט,
אפילו נישט די קלעפּ
פון ווילדן שונאס הענט,
נישט דער מגן־דוד
אויף דער האַנט.
אַ שאַנד!
אויף דורות לאַנג,
אַ שאַנד!
יועט דאָס זיין פאַר זיי.

ס׳טוט וויי!
ס׳טוט שרעקלעך וויי!
יוען נישט דער פרעמדער שונא,
נאָר זיי!
פוילנס זין און טעכטער,
יועמעס לאַנד אַמאָל

יועט שעמען זיך מיט זיי,
לאַכן, קייכן פון געלעכטער,
זעענדיק אין גאַס,
ווי אונדזער ביידנס שונא
טרייבט מיט יידן שפּאַס,
שלאָגט און פּייניקט אַלטע לייט,
פּלינדערט אומגעשטערט,
שניידט אַזוי ווי ברויט מען שניידט
יידן אָפּ די בערד...
און זיי!
וואָס זיינען איצט ווי מיר
געבליבן אָן אַ לאַנד,
וואָס פילן איצט ווי מיר
דעם ווילדן שונאס האַנט,
לאַכן, פרייען זיך און לאַכן
אין אַזאַ מאָמענט,
יוען פּוילנס שטאָלץ און כבוד
ווערט אַזוי געשענדט,
יוען פּוילנס וויסער אָדלער
וואַלגערט זיך אויף דער ערד,
צווישן בערד,
שוואַרצע, גרויע האָר
פון יידנס בערד —
איז דאָס נישט אַ שאַנד
אָן אייביקער פּאַר זיי?
איז דאָס נישט אַליין
אין פּנים זיך אַ שפּיי?
ס'טוט ווי!
שרעקלעך טוט עס וויי!!!

קראָקע, פעברואַר 1940

מינוטן פון בטחון

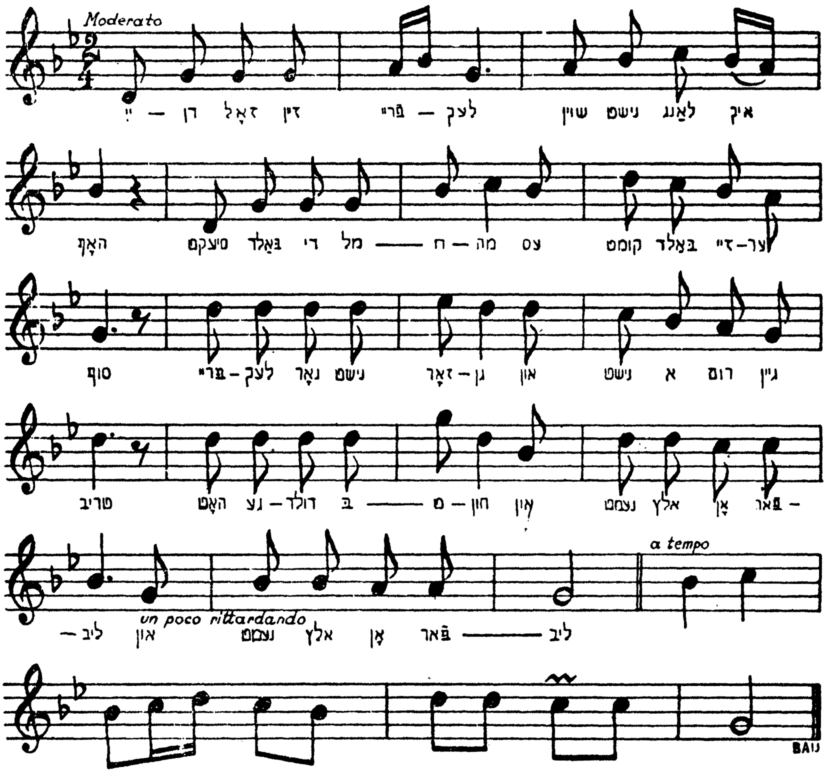

יידן! זאָל זיין פריילעך!
שוין נישט לאַנג, איך האָף
ס׳עקט באַלד די מלחמה,
עס קומט באַלד זייער סוף.
פריילעך! נאָר נישט זאָרגן
און ניש אַרומגיין טריב,
האָט געדולד, בטחון —
און נעמט אַלץ אָן פאַר ליב...
נאָר געדולד, בטחון,
נישט לאָזט אַרויס פון האַנט,
אינדזער אַלט כלי זין,
וואָס האַלט אונדז גאָר באַנאַנד.
הוליעט, טאַנצט תלינים!
שוין נישט לאַנג, איך האָף, —
געווען אַמאָל אַ המן
עס וואַרט אויף אים זיין סוף.
הוליעט! טאַנצט תלינים,
ליידן קען אַ ייד.

ס'וועט די שווערסטע אַרבעט
אונדז קיין מאָל מאַכן מיד.
קערן? זאָל זיין קערן!
כל זמן איר וועט זיין,
איז אומזיסט דאָס קערן,
ס'וועט דאָ נישט ווערן ריין...
וואַשן? זאָל זיין וואַשן!
קינס רויטער פלעק
הבלס בלוט פון האַרצן
דאָס וואַשט זיך נישט אַוועק...
טרייבט אונדז פון די דירות!
שניידט אָפּ די בערד!
יידן! זאָל זיין פריילעך!...
מיר האָבן זיי אין דרערד...

קראָקע, 2 אָקטאָבער 1940

בלייב געזונט מיר, קראָקע!

בלייב געזונט מיר, קראָקע!
בלייבט זשע מיר געזונט.
ס'וואַרט די פור געשפּאַנט שוין פאַר מיין הויז,
ס'טרייבט דער ווילדער שונא,
ווי מ'טרייבט אַ הונט,
מיט אכזריות מיך פון דיר אַרויס.

בלייב געזונט מיר, קראָקע!
איך זע זיך אפשר היינט
ס'לעצט מאָל מיט אַלץ וואָס ליב איז מיר,
אויף מיין מאַמעס קבר
ס'האַרץ זיך אויסגעוויינט,
שווער געווען דאָס שיידן זיך מיט איר.

אויסגעוויינט די אויגן
ביז דער לעצטער טרער,
באַנעצט מיט זיי דעם טאַטנס קאַלטן שטיין...
כ'האָב דעם זיידנס קבר
נישט געפונען מער,
עס מוז שוין זאַמד פון זיין מצבה זיין...

בלייב געזונט מיר, קראָקע!
הייליק איז דיין ערד,
טאַטע־מאַמע רוען דאָך אין איר.
לעבן זיי צו ליגן
איז מיר נישט באַשערט,
ס'וואַרט אַ קבר ערגעץ ווייט אויף מיר...

בלייב געזונט מיר, קראָקע!
בלייב זשע מיר געזונט.

ס׳וואַרט די פור געשפּאַנט שוין פאַר מיין הויז,
ס׳טרייבט דער ווילדער שונא,
ווי מען טרייבט אַ הונט,
מיט אכזריות פון דיר אַרויס...

קראָקע, 24 אָקטאָבער 1940

איך האָב שוין לאַנג...

איך האָב שוין לאַנג, שוין זייער לאַנג,
נישט געהערט קיין פידל־קלאַנג,
נישט געזונגען, ווי איך פלעג אַמאָל,
קענטיק, אַז מיין מוזע שלאָפט.

כ׳האָב דערפאַר זיך אָנגעהערט
דאָס געזאַנג פון ביקס און שווערד,
פון באָמבאָוועס דאָס געברום,
זום־זום־זום, בום־בום־בום.

כ׳האָב געהערט און איך הער נאָך היינט
ווי אַלץ יאָמערט, קלאָגט און וויינט,
צי פון הונגער, נויט און פּיין —
איין יללה, איין געוויין...

ס׳וויינט אַ מאַמע, וויינט זי בלינד,
נאָך אַ זון, איר איינציק קינד,
טראָגט אַרום ביי זיך אין טאַש,
פון זיין גוף אַ ביסל אַש.

ס׳וויינט אַ פרוי, אַ יונגע פרוי,
פון פיל צרות אַלט און גרוי,
צוגענומען איז דער מאַן —
און קיין שפּור פון אים פאַראַן.

ס׳וויינען פעלדער, ס׳וויינט דער וואַלד,
נאָך יעטוועדן מענטש, וואָס פאַלט,
איין געוויין אויף גאָר דער וועלט,
נאָר דער טייוול לאַכט און קוועלט.

איך האָב שוין לאַנג, שוין זייער לאַנג
נישט געהערט קיין פידל־קלאַנג,
נישט געזונגען, ווי איך פלעג אַמאָל,
קענטיק, אַז מיין מוזע שלאָפט.

שלאָף מיין ליבע! רו זיך אויס,
ווי דאָס קינד אין מאַמעס שויס,
וואָס נישט פילט און וואָס נישט הערט,
דאָס געזאַנג פון ביקס און שווערד.

ווען ס׳וועט ענדלעך ווערן שטום
פון באָמבאָוועס דאָס געברום,

פון געפלאָגטע — דאָס געווײן,
פרײדן אויף דער וועלט ס'וועט זײן.

דאַן דערוואַכט! און מיט גרויס פרייד,
ווי דער פויגל פרילינגס־צייט,
ווען דאָס ערשטע בלימל בליט —
זינג מיין ליד! מיין פרילינגס־ליד!

לאַגיעווניקי, יאַנואַר 1941

געהאַט האָב איך אַ היים...

געהאַט האָב איך אַ היים, אַ וואַרעם שטיקל רוים,
אַ ביסל ווירטשאַפט, ווי ביי אָרעמע לייט,
צונויפגעבונדן פעסט די וואָרצלען צו אַ בוים
האָב איך זיך מיט מיין ביסל אָרעמקייט.

געהאַט האָב איך אַ היים, אַ שטיבל און אַ קיך —
און שטיל געלעבט אַזוי זיך יאָרן לאַנג,
געהאַט פיל גוטע פריינד, חברים אַרום זיך,
אַ שטיבל פול מיט לידער און געזאַנג.

געקומען זיינען זיי מיט שנאה, האַס און טויט,
מיין אָרעם שטיקל היים וואָס איך פאַרמאָג,
וואָס איך מיט שווערע מי האָב יאָרן לאַנג געבויט,
פאַרניכטעט האָבן זיי דאָס אין איין טאָג.

געקומען זיינען זיי, ווי קומען וואָלט אַ פעסט,
אַרויסגעיאָגט פון שטאָט מיט ווייב און קינד,
געבליבן אָן אַ היים, ווי פייגל אָן אַ נעסט
נישט וויסנדיק פאַר וואָס, פאַר וועלכע זינד?

געהאַט האָב איך אַ היים, איצט האָב איך זי נישט מער,
אַ שפיל געווען פאַר זיי מיין אונטערגאַנג —
איך זוך איצט אַ נייע היים, נאָר שווער — אוי זייער שווער
און כ'ווייס נישט וואו — און כ'ווייס נישט אויף ווי לאַנג.

לאַגיעווניקי, מאַי 1941

אַ זוניקער שטראַל

אַ זוניקער שטראַל איז אַרויף אויף מיין בעט,
פון ליבינקען פרילינג דער ערשטער שטאַפעט,
און צערטלעך גענומען מיך וועקן,
שטיי אויף, מענטש, עס טאָגט שוין, דער האָן האָט געקרייט!
דער פרילינג, דער מלך פון ליבע און פרייד,
ער קומט אָן פון אַלע פיר עקן...

שטיי אויף — מענטש! עס טאָגט שוין דער שטראַל צו מיר רעדט —
און וואַרעם — מיט ליבע מיך צערטלט און גלעט,
אַרויס גיי, פאַרשפרייט די ידיעה,

ס'וועט באַלד און גיך קומען אויף וואַלד און פעלד,
אויף אַלע מין פייגל, אויף מענטש און אויף וועלט,
די לאַנג שוין דערוואַרטע ישועה.

שטיי אויף — מענטש, עס טאָגט שוין, דער שטראַל צו מיר רעדט,
און וואָרעם — מיט ליבע מיך צערטלט און גלעט,
דער פרילינג, דער אָנזאָג פון פרידן,
באַלד וועט פון זיין בליק זיך צעבליען דאָס פעלד
און ליכטיק און פריי וועט באַלד ווערן די וועלט —
פאַר אַלע! און אויך פאַר איך, יידן.

לאַגיעווניקי, מאַי 1941

מיין חלום...

כ'האָב געהאַט אַ זיסן חלום,
כ'פיל נאָך איצט, ווי ס'האַרץ מיר קוועלט,
ס'איז שוין פרידן! ס'איז שוין שלום!
שלום אויף דער גאַנצער וועלט.

אַ געזאַנג אין אַלע גאַסן,
ס'טאַנצן קינדער, אַלטע לייט,
און אין רייען ציען מאַסן —
און זיי זינגען פול מיט פרייד.

ס'איז שוין שלום, ס'איז שוין פרידן,
נעכטן שונאים, היינט שוין פריינד,
מער פון אַלע זינגען יידן,
זייער גרעסטער יום־טוב היינט.

עפּעס ווי משיחס צייטן,
מענטש צו מענטש איז גוט און מילד,
פּלוצלונג הער איך קלינגען קייטן —
און איך דערזע אַט אַזאַ בילד.

אין אַ שטייג געשמידט אין אייזן
ליגט אַ נאַקעט מאַנס געשטאַלט
ענלעך צו אַ ווילדן, בייזן,
הונגעריק ווי אַ וואָלף אין וואַלד...

מענער, פרויען, קינדער קליינע,
ווער נאָר עס גייט פאַר אונדז פאַרביי,
ווי עפּעס אַ נבלה
גיט אין שטייג אַריין אַ שפּיי.

און מיט לוסט און פאַרגעניגן
אויף זיין פּרצוף שפּייען זיי,
און אַ מחנה בייזע פליגן
רויען זיך אין דעם געשפּיי.

שפייען, שפייען ! הער איך שרייען...
ער האָט אומגעזער וועלט פאַרסמט,
אייביק ווי דער נאָמען קין
זאָל זיין נאָמען זיין פאַרסמט...

שפייען, שפייען ! הילכט אין גאַסן
ס'ווידער קול פון דעם געשריי —
און פאַרביי אים ציען מאַסן,
יעדער גיט אויף אים אַ שפּיי.

איך האָב דאָס בילד געזען אין חלום
נאָר איך האָף אין גיכן גאָר,
אַז מיין שיינער זיסער חלום
וועט בקרוב ווערן וואָר.

לאַגיעווניקי, מאַי 1941

גלאָקן קלאַנג

קלינגען די גלאָקן
ג־ל־יי־נ־ג־ל־אַ־נ־ג
ג־ל־יי־נ־ג־ל־אַ־נ־ג
ווי ס'וואָלט ווער זיך פרעגן,
ווי לאַנג נאָך, ווי לאַנג ?
ווי לאַנג נאָך, ווי לאַנג ?
וועט מענטש זיין אַ חיה,
וועט מענטש זיין אַ שאַנד,
וועט מענטש זיין אַ הפקר
ביים טייוול אין האַנט.
ווי לאַנג נאָך ?
ווי לאַנג זיין ממשלה ?

קלינגען די גלאָקן
ג־ל־יי־ן ג־ל־אַ־נ־ג
ג־ל־יי־ן ג־ל־אַ־נ־ג
ווי ס'וואָלט ווער געענטפערט,
נישט לאַנג שוין, נישט לאַנג !
נישט לאַנג שוין, נישט לאַנג !
וועט הוליען דער טייוול,
וואָס אים נאָר אַ דאַנק
די וועלט שטייט אין פלאַמען.
גלין—גלאַנג—גלין—גלאַנג
נישט לאַנג שוין !
עס קומט זיין מפּלה !

לאַגיעווניקי, אָקטאָבער 1941

אַ טאָג פון נקמה!

און איך זאָג אייך, ברידער, געדענקט, וואָס איך זאָג!
די איינציקע טרייסט און נחמה.
ס'וועט קומען, איר הערט? ס'וועט קומען אַ טאָג,
וואָס וועט פאַר אונדז נעמען נקמה!

נקמה פאַר אונדזערע לידן און פּיין,
פאַר בלוט, וואָס די שונאים פאַרגיסן,
נקמה פאַר די, וואָס פון זייער געביין
וועט קיין מאָל קיין מענטש זיך דערוויסן,
נקמה פאַר מעשים אין סדום נישט געהערט,
פאַר מאַמעס, יתומים, אלמנות,
נקמה וועט שרייען אַרויס פון דער ערד,
דאָס בלוט פון מיליאָנען קרבנות.

דער מענטש וועט דערוואַכן, קיין ספק נישט מער,
דערזען דעם גרויל פון מלחמה,
ווי אונדזערס אַ נביא אַ הילך טאָן וועט ער:
נקמה! כ'וועל נעמען נקמה!

ס'וועט קומען דער טאָג, יאָ, איך האָף און גלייב,
איך זע, ברידער, זיין אָנקום פון ווייטן
און ברענגען וועט ער אונדז ווי נחס אַ טויב
אַ בשורה פון פרידלעכע צייטן.

לאַגיעווניקי, 5 יאַנואַר 1942

***

זון זון, זאַנג,
טראָגט זיך אַ געזאַנג,
קינדערלעך, זייט פריילעך היינט,
טאַנצט און קוועלט,
פרילינג אויף גאָטס וועלט,
זעט, ווי ליב די זון האָט אויפגעשיינט,
פעלד און וואַלד שוין גרינט און בליט —
און דער פויגל זינגט מיט פרייד זיין ליד.
זון, זון, זאַנג,
טראָגט זיך אַ געזאַנג,
ס'ערשטע פרילינג ליב־האַרציקע ליד.

קראָקע־געטאָ, פרילינג 1942

אונדזער פרילינג!

פרילינג אויף ביימער אין פעלד און אין וואלד
נאר דא אין געטא איז הארבסטליך און קאלט
נאר דא אין געטא איז טרויעריק און טריב
ווי ביי אן אבל אין שטיב

∴

פרילינג! אין דרויסן שיין פעלדער פארבלייט
דא ארום אונדז האט זיך טויט פארשפרייט
דא ארום אונדז שטייען מויערן באוואכט
ווי פארמאכט די תפיסה ביי נאכט

∴

פרילינג-און פרילינג! באלד קומט אונדזער מיי
נאר אין פארלויף פילט זיך פולווער און בליי
ס'אקערט דער פעלדן, זיין בלוטיקער שווערד
און גרויס שלום-עולם צו ערד

∴

אונדזער פרילינג!

פרילינג אויף ביימער, אין פעלד און אין וואַלד,
נאָר דאָ אין געטאָ איז האַרבסטיק און קאַלט.
נאָר דאָ אין געטאָ איז האַרבסטיק און טריב,
יוי ביי אַן אבל אין שטוב.

פרילינג! אין דרויסן שוין פעלדער פאַרדיטע,
דאָ אַרום אונדז האָט זיך יאוש פאַרשפּרייט.
דאָ אַרום אונדז שטייען מויערן באַוואַכט,
ווי פאַר דער תפיסה ביינאַכט.

פרילינג — שוין פרילינג — באַלד קומט אַן דער מאַי.
נאָר אין דער לופט פילט זיך פולווער און בליי.
ס'אַקערט דער תלין זיין בלוטיקע שווערד,
איין גרויס בית עולם — די ערד.

קראָקע־געטאָ, מאַי 1942

אין געטאָ

גלייך ווי די טריט אויף אַ זאַמדיקן וועג
פון מחנות פאַרמאַטערטע קנעכט,
ציען אין געטאָ זיך אונדזערע טעג,
אונדזערע שלאָפלאָזע נעכט...

ציען די שעהן זיך שווערער ווי בליי,
מינוטן פול אימה און שרעק.
בעט מען, דער טאָג זאָל כאָטש זיין פאַרביי,
די נאַכט זאָל בשלום אַוועק.

שלאָפט מען נישט גאָר, נאָר מען האָרכט און מען וואַכט,
פאַלט עפּעס שרעקלעכעס איין.
אויף וועמען וועט פאַלן דער גורל די נאַכט,
וועמעס אַ קרבן צו זיין...

ליגט מען אַזוי און די אימה איז גרויס
הערנדיק סקריפּען אַ טיר,
ציטערט דאָס האַרץ, ווען פון הונגער אַ מויז
גריזשעט אַ שטיקל פּאַפּיר.

שטאַרבט אָפּ אין אבר, ווען ס'טראָגט זיך אַרום
אין הויף מיט פאַפּירלעך דער ווינט,
געזעגנט מען זיך אָן שום לשון, ווי שטום —
מיט מאַמעס, מיט ווייב און מיט קינד.

און אַזוי ליגט מען, אין אימה און שרעק,
געיאָגט און דערנידעריקט ווי קנעכט —
און אַזוי ציען זיך אונדזערע טעג,
אונדזערע שלאָפלאָזע נעכט.

קראָקע־געטאָ, מאַי 1942

ס׳איז גוט

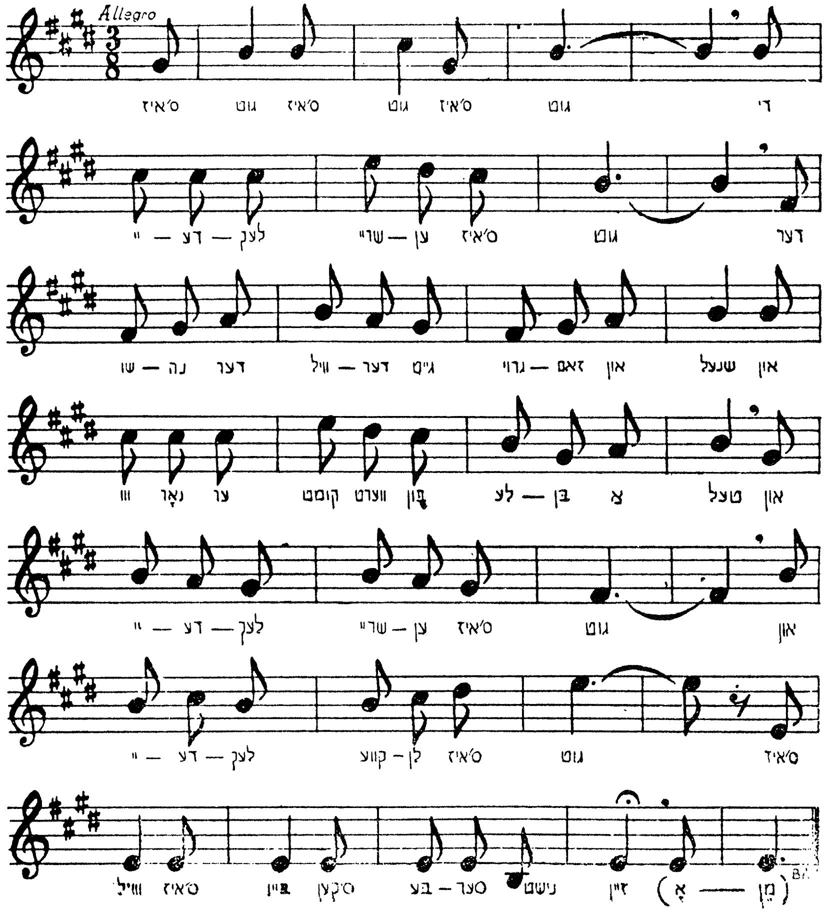

ס׳איז גוט, ס׳איז גוט, ס׳איז גוט,
די יידעלעך שרייען: ס׳איז גוט.
דער שונא, דער ווילדער,
גייט גרויזאַם און שנעל —
און ווי נאָר ער קומט, ווערט
פון לעבן אַ תל.
און יידעלעך שרייען: ס׳איז גוט,
או יידעלעך קוועלן — ס׳איז גוט,
ס׳איז וואויל, ס׳איז פיין,
ס׳קען בעסער נישט זיין.

ס׳איז גוט, ס׳איז גוט, ס׳איז גוט,
די יידעלעך שרייען: ס׳איז גוט.
דער שונא גייט פאַרויס,
מיט בלוט און מיט שאַנד —
און שלינגט איין טאָג טעגלעך

אַ לאַנד נאָך אַ לאַנד,
ס'איז וואויל, ס'איז פיין,
ס'איז וואויל, ס'איז פיין,
ס'איז וואויל, ס'איז פיין,
וואָס מער ער שלינגט איין.

ס'איז גוט, ס'איז גוט, ס'איז גוט,
די יידעלעך שרייען: ס'איז גוט,
דער שונא פרעסט לענדער
און נעמט אָן אויפהער,
דער מאָגן אַ פולער
פאַרנעמט שוין נישט מער —
און יידעלעך שרייען: ס'איז גוט,
או יידעלעך קוועלן — ס'איז גוט,
ס'איז וואויל, ס'איז פיין,
זיין מאָגן נישט ריין.

ס'איז גוט, ס'איז גוט, ס'איז גוט,
די יידעלעך שרייען: ס'איז גוט,
דער שונא איראָפּע האָט
האַלב שיין באַזעצט
און האַלט אין איין נעמען,
דער בויך אים שיעור פּלאַצט,
און יידעלעך שרייען: ס'איז גוט,
או יידעלעך קוועלן — ס'איז גוט,
או יידעלעך קוועלן — ס'איז גוט,
ס'קען מער נישט אַריין.

ס'איז גוט, ס'איז גוט, ס'איז גוט,
די יידעלעך שרייען: ס'איז גוט,
דער שונא פון נעמען
איז מיד שוין און קראַנק,
זיך איבערגעפרעסן
און האָט קיין אויסגאַנג —
און יידעלעך שרייען: ס'איז גוט,
או יידעלעך קוועלן — ס'איז גוט,
און יידעלעך שרייען: ס'איז גוט,
זיין סוף וועט באַלד זיין.
אמן . . .

קראָקע־געטאָ, מאַי 1942

אונדזער שטעטל ברענט

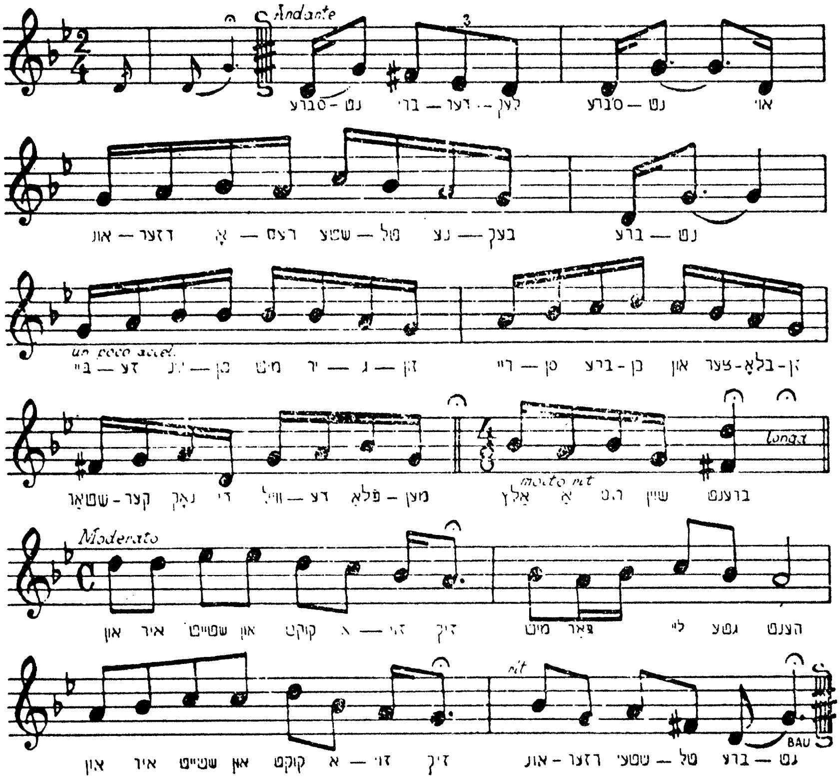

ס׳ברענט! ברידערלך, ס׳ברענט!
אוי, אונדזער אָרעם שטעטל נעבעך ברענט!
בייזע ווינטן מיט ירגזון
רייסן, ברעכן און צעבלאָזן
שטאַרקער נאָך די ווילדע פלאַמען,
אַלץ אַרום שוין ברענט.

און איר שטייט און קוקט אַזוי זיך
מיט פאַרלייגטע הענט
און איר שטייט און קוקט אַזוי זיך —
אונדזער שטעטל ברענט...

ס׳ברענט! ברידערלך, ס׳ברענט!
אוי, אונדזער אָרעם שטעטל נעבעך ברענט!
ס׳האָבן שוין די פייער־צונגען
דאָס גאַנצע שטעטל איינגעשלונגען —
און די בייזע ווינטן הוזשען,
אונדזער שטעטל ברענט!

און איר שטייט און קוקט אַזוי זיך
מיט פאַרלייגטע הענט
און איר שטייט און קוקט אַזוי זיך —
אונדזער שטעטל ברענט...

ס׳ברענט! ברידערלך, ס׳ברענט!
אוי, עס קען חלילה קומען דער מאָמענט:
אונדזער שטאָט מיט אונדז צוזאַמען
זאָל אויף אַש אַוועק אין פלאַמען,
בלייבן זאָל — ווי נאָך אַ שלאַכט,
נאָר פוסטע, שוואַרצע ווענט!

און איר שטייט און קוקט אַזוי זיך
מיט פאַרלייגטע הענט
און איר שטייט און קוקט אַזוי זיך —
אונדזער שטעטל ברענט...

ס׳ברענט! ברידערלך, ס׳ברענט!
די הילף איז נאָר אין אייך אַליין געווענדט.
נעמט די כלים, לעשט דאָס פייער,
לעשט מיט אייער אייגן בלוט,
באַווייזט, אַז איר דאָס קענט.

שטייט ניט, ברידער, אָט אַזוי זיך
מיט פאַרלייגטע הענט.
שטייט ניט, ברידער, לעשט דאָס פייער —
אונדזער שטעטל ברענט!

קראָקע־געטאָ, מאַי 1942

6182

אינהאַלט

זייט

פאַרוואָרט צו דער דריטער אויפלאַגע — 3

פאַרוואָרט צו דער ערשטער אויפלאַגע — 5

ערשטע אָפּטיילונג

העי, קלעזמאָרים — 8

קינדער־יאָרן — 9

הוליעט, הוליעט, קינדערלעך — 10

מיין טאַטע אַ כּוהן — 11

אַברהמעלע און יאָסעלע — 12

משהלע — 14

קיוועלע — 16

משהלע, מיין פריינד — 18

מאָטעלע — 20

די זון איז פאַרגאַנגען — 22

יאַנקעלע — 23

שלמהלע ליבער — 24

אוי, נאַרישע בריאה — 26

אוי, מאַמעניו מיינע — 27

אונדזער אָרעם קינד — 28

שלאָף שויך, מיין קינד — 29

חנהלע און נחומל — 30

קליינער יתום — 32

כ׳וויל נישט אַזאַ חתן — 33

מאַמעניו, אַן עצה — 34

בלומקע, מיין זשידוווקע — 36

העי, ציגעלעך — 38

ז׳ער זינגער פון נויט — 39

דאָס לידל פון גאָלדענעם לאַנד — 40

די ליאַלקע — 41

קום, לייבקע, טאַנצן — 42

נאָך אַ גלעזל טיי — 44

זאָג מיר, לבנה — 46

אַן אָרבעטסלאָזער — 48

טרילי, טרילילי — 50

רייזעלע — 52

די נאַכט קומט אָן צו שוועבן — 54

אַ מלאך ווערט געבוירן — 55

שוין שטיל אין געסל — 56

אוי, ברודערל, לחיים — 58

די געפּאַלענע — 59

ביים טייכעלע — 60

אָרעמע שניידערלעך — 62

אַזעלכע צוויי גאָלדענע צעפּ — 64

הונגעריק דיין קעצעלע — 65

ווער דער ערשטער וועט לאַכן — 66

פאַרוואָס, זאָג מיר, מאַמעניו — 68

דריי טעכטערלעך — 70

חלוצים־ליבע — 72

דאָס אַלטע פּאָר פאָלק — 74

קאַרטאָפל־זופּ מיט שוואָמען — 76

אַברהמעלע דער מאַרוויכער — 78

פאַרוואָס ווייַנסטו, שיינדעלע — 80

איך האָב דיך ליב — 82

קריגס־אינוואַליד — 84

מיין יובל — — — — — — — — — — — 86
אַרבעטסלאָזע־מאַרש — — — — — — — — — 87
מיין היים — — — — — — — — — — — — 88

צווייטע אָפּטיילונג

די ערשטע בלעטלעך — — — — — — — — — 90
צו מיין געליבטער — — — — — — — — — 90
גאָטס שמייכל — — — — — — — — — — 91
מיט איר זיך באַקענט — — — — — — — — — 91
ביילקע — — — — — — — — — — — — 92
קליינער יתום — — — — — — — — — — 93
אַ כלאַף וואָרט געבוירן — — — — — — — — 93
די קאַרטן־לייגערן — — — — — — — — — 93
די פּאַרפּירטע — — — — — — — — — — 94
וויג־ליד — — — — — — — — — — — — 95
די נשמה — — — — — — — — — — — — 96
געפאָרן גאַנץ ווייט — — — — — — — — — 96
מיין פרילינג — — — — — — — — — — 97
הערשעלע — — — — — — — — — — — 98
פאַרוואָס שווייגט ער דאָרט ? — — — — — — — 99
סליחות — — — — — — — — — — — — 100
שטערן־סאָרטן — — — — — — — — — — 100
פון וואַנען ? — — — — — — — — — — 101
אין פאַבריק — — — — — — — — — — 101
אונטערגייט די וועלט — — — — — — — — — 102

דריטע אָפּטיילונג

ערב יום כיפור — — — — — — — — — — 103
שיפרעלעס פּאָרטרעט — — — — — — — — — 104
ס׳טוט וויי — — — — — — — — — — — 104
מינוטן פון בטחון — — — — — — — — — 106
בלייב געזונט מיר, קראָקע — — — — — — — 107
איך האָב שוין לאַנג — — — — — — — — — 108
געהאַט האָב איך אַ היים — — — — — — — — 109
אַ זוניקער שטראַל — — — — — — — — — 109
מיין חלום — — — — — — — — — — — 110
גלאָקן קלאַנג — — — — — — — — — — 111
אַ טאָג פון נקמה — — — — — — — — — 112
אונדזער פרילינג, פאַקסימילע — — — — — — 113
אונדזער פרילינג — — — — — — — — — 114
אין געטאָ — — — — — — — — — — — 114
ס׳איז גוט — — — — — — — — — — — 115
אונדזער שטעטל ברענט — — — — — — — — 117
אינהאַלט — — — — — — — — — — — 119